

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA RIJEČ

ISSN 1451-4257
9 771451 425001

BROJ
498

Subotica, 12. listopada 2012. Cijena 50 dinara

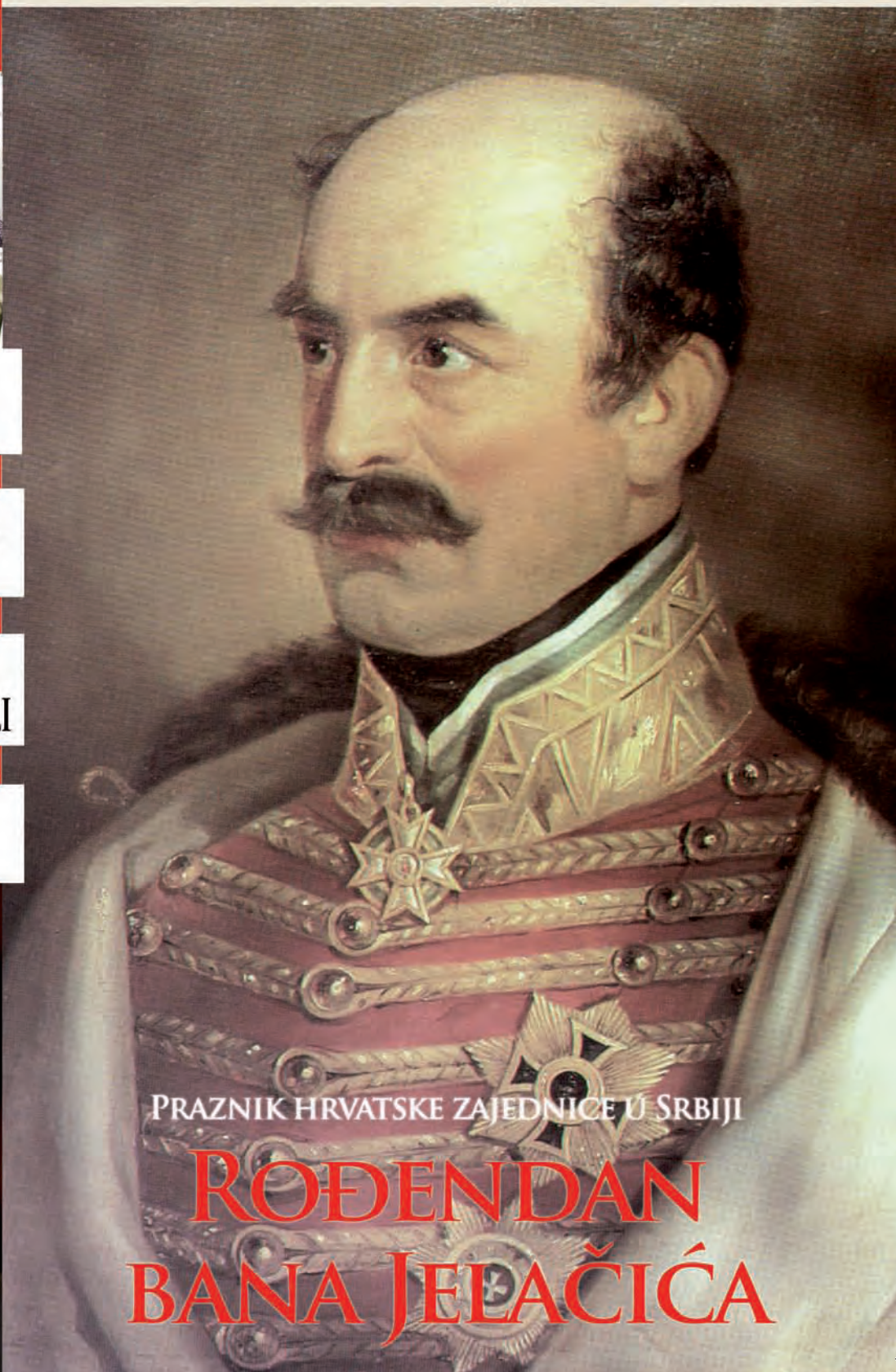

NALIČJA MEDIJSKIH
HAJKI U SRBIJI

ŠERETSKI MODIFICIRANA
ŠUTNJA

NEISKORIŠTENI
ENERGETSKI POTENCIJALI

INTERVJU
BRANKO IŠTVANČIĆ

SUBOTICA**GAS**

Јавно комунално предузеће “Суботицагас” - Суботица

Szabadkai Gázművek Kommunális Közvéllalat - Szabadka

Javno komunalno poduzeće “Suboticaplin” - Subotica

24000 Subotica, Jovana Mikića 58

tel: 024/641-200, fax: 024/641-220

Dežurna služba: 024/641-211

RBV

RAZVOJNA BANKA VOJVODINE

Kredit za refinanciranje

Napunite baterije...

infotelefon

021 488 4433

www.rbv.rs

Prodaja kompleta tjednika »Hrvatska riječ«

NIU »Hrvatska riječ« prodaje neukorištene komplete tjednika od 1. do 300. broja, po cijeni od 3000 dinara. Komplet se može preuzeti osobno u prostorijama NIU »Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II u Subotici ili preuzeti putem pošte. U tom slučaju, poštanske troškove snosi kupac.

TIPPNET
INTERNET

SUBOTICA
KARADJORDJEV PUT 2
024.555.765

WWW.TIPPNET.RS

JÖVÖ
VODA POWER
ENERGIA
WATER
BUDUĆNOST
VÍZ FUTURE
ENERGIA

JKP Vodovod i Kanalizacija
Subotica

Visoko postavljena ploča

Ako posjetite bilo koji grad u susjednoj nam Mađarskoj zamijetiti ćete na velikom broju lijepih starih zgrada u centru, pa i manje reprezentativnim kućama u centru i izvan njega, ploče s natpisom Múemlék i ispod toga podatke koji govore o tome zašto je dotična kuća ili zgrada važna, kada je izgrađena, u kojem stilu, tko se u njoj rodio ili živio. Tako svaka šetnja bilo kojim mjestom postaje i šetnja kroz vrijeme, govori nam o trajanju, povijesti, identitetu i kulturi stanovnika tih mjesta. Govori nam i o izgrađenoj kulturi sjećanja naših susjeda.

Takva praksa, na žalost, kod nas ne postoji, malo koja zgrada nosi bilo kakvo obilježje, ne zna se kad su izgrađene, jesu li i po čemu značajne. Znači li to da ovdje nije bilo značajnih ljudi, događaja i lokacija koje treba obilježiti? Nesumnjivo je da ih je bilo, zasigurno ne manje nego li u mjestima slične veličine i povijesnog trajanja u susjedstvu. O čemu se onda radi? Imajući u vidu povijest Vojvodine, mijenjanje granica i država te političkih sustava, kao i njen multinacionalni sastav, nesumnjivo je da će se isti povijesni događaji i osobe različito doživljavati, interpretirati i pamtiti. No, trebamo li zbog toga biti »osuđeni« na »kulturu zaborava« umjesto da gradimo zajedničku »kulturu sjećanja«.

Hrvatska zajednica u Republici Srbiji proslavlja u utorak, 16. listopada, jedan od svoja četiri službena praznika – Dan rođenja bana Josipa Jelačića. Praznik se proslavlja u Petrovaradinu, rodnom mjestu ovog hrvatskog velikana. U Petrovaradinu, u kojem niti jedna ulica niti trg ne nose više ime bana Jelačića, i dalje postoji njegova rodna kuća. S ove se barokne kuće u proljeće ove godine obrušilo pročelje, jer u nju desetljećima nije ulagano te je Gradsko vijeće bilo prinuđeno sanirati objekt. Kako saznajemo, obećanje prethodnog gradonačelnika Novog Sada će se ispuniti – fasada, pročelje i krov se saniraju i obnavljaju te će se spriječiti dalje propadanje. Na ovoj kući, treba reći, postavljena je i spomen-ploča koja otkriva kako je tu rođen Josip Jelačić Bužimski. Prvobitno je bila postavljena 1901. godine, tijekom devedesetih je prebojana u crno, a obnovljena je 2001. godine i ponovno postavljena. Ali, postavljena je toliko visoko da je malo tko i zamjećuje. Obično kad hodamo ulicom ne gledamo u vis, pa se postavlja pitanje smisla njenog postojanja, ako ju nitko ne vidi. Ili se njezinim dizanjem u vis poručuje kako čuveni vojvođanski model očuvanja identiteta nacionalnih manjina i rješavanja manjinskih pitanja još uvijek nije tako uspješan kako se to često ističe.

J. D.

SADRŽAJ

AKTUALNO

Nakladničko vijeće NIU »Hrvatska riječ«

KONSTITUIRANJE I VERIFICIRANJE MANDATA.....11

TEMA

NALIČJA NAJNOVIJIH MEDIJSKIH HAJKI U SRBIJI.....8-10

INTERVJU

Branko Ištvančić, filmski redatelj

DOKUMENTARCI SU ODVAŽNI UVIDI U STVARNOST.....12-13

SUBOTICA

GMO kukuruz na poljima Vojvodine!?

ŠERETSKI MODIFICIRANA ŠETNJA.....18-19

DOPISNICI

»Divojački vašar« u HKUD-u »Vladimir Nazor« u Somboru

»RUVO« IZ MAJKINIŠKRI-NJA.....25

KULTURA

XI. dani Balinta Vujkova idućeg tjedna u Subotici

BOGAT PROGRAM UZ NOVE KNJIGE I VELIKANE.....30

SPORT

Bojan Race, plivački trener

NOVI JUNIORSKI IZBORNIK.....49

Zar će Subotica biti primjer europeizacije Europe?

Zvučalo je kao neka vijest iz horor filma kada je prije dva tjedna objavljeno kako su građani jednog francuskog grada protjerali Rome iz svoje okolice. Prema izvješćima medija, građani Marseilla istjerali su Rome iz kampa u blizini grada i zapalili njihove stvari. Možda je prije toga bilo i tuče, jer napuštanje mjesta života baš i nije laka odluka koja se čini u 5 minuta, osim ako nije u pitanju životna opasnost. Vjerojatno su Romi bili nepopularni i pripisivali su im se razne krađe, ali u cijeloj je stvari zapravo bit nešto drugo. Bit je da taj događaj otkrio jedan regionalni list precizirajući kako nije bilo uhićenih. Dakle, Romi se očito nisu žalili policiji, policija nije imala povoda reagirati i skoro bi se moglo reći kako je izvršeno jedno malo kućno etničko čišćenje.

U Francuskoj to nije prvi put da se događaju incidenti takve vrste u proteklih nekoliko godina. A ni Francuska nije izolirani slučaj. Prije više godina nešto slično se dogodilo i u Sloveniji. Netrpeljivosti je bilo i u Mađarskoj u više navrata.

U Srbiji je najveće kritike zbog svoje politike prema Romima istrio gradonačelnik Beograda *Dragan Dilas* kada su tijekom građevinskih radova na objektima Univerzijade prinudno raseljavani na druge lokacije. No, beogradski su Romi umjesto kuća od kartona dobili kontejnere, a prinudno raseljavanje obavljala su službena tijela pod okom kamera. Hoću reći kako je isti cilj ostvaren na način koji je ipak bliži poimanju države i društva od onoga što se dogodilo u Francuskoj, ako je to utjeha.

Treba uočiti, razumjeti i osvijestiti ovu dvojnost. S jedne strane EU kao garant ljudskih prava skrštenih ruku sjedi dok se u jednoj od njenih najvažnijih članica događa rasni linč, a s druge strane se u slučaju male države koja još niti ne zna bi li pristupila toj EU ili ne, zagleda u detalje. Naravno, dešavanja devedesetih daju za pravo EU da Balkan gleda strožijim očima iz civilizacijskih razloga i jer je takvo nasilje u Francuskoj ipak iznimka, a na ovim meridijanima je godinama bilo dio dobro uhodane prakse uperene protiv milijuna ljudi.

Konačno, kakve to veze ima sa Suboticom ili hrvatskom zajednicom? Pa, ima. Jer, ovo pokazuje kako je projekt miješanja rasa briselske birokracije propao, a da je otvaranje odjela na hrvatskom jeziku bio pravi potez kako bi se hrvatstvo sačuvalo od uništenja pod parolom tolerancije. Nekada je veća tolerancija živjeti u miru jedni kraj drugih, nego pod silom zakona jedni s drugima. U Subotici ima mjesta za sve, ali se pokazalo najboljim da svatko gleda svoje poslove. Ako je nekom potreban dokaz za to, neka se upita dira li tko subotičke Rome, izbacuje li ih organizirano iz njihovih naselja ili im spaljuje imovinu.

Nikola Perušić

BAN JOSIP GROF JELAČIĆ BUŽIMSKI

Velikan čiji rođendan slavimo

Crtrice iz povijesti sakupio: Tomislav Mađarević

Od 1948. godine u Petrovaradinu niti jedna ulica niti trg ne nose više prezimebana Jelačića, iako povijest bilježi velika djela koja je učinio za narod toga kraja

Josip grof Jelačić Bužimski rođen je u Petrovaradinu 16. listopada 1801. i na sam dan rođenja kršten u župnoj crkvi sv. Jurja u Petrovaradinu. Bio je general i hrvatski ban od 1848. do 1859. Njegovi preci podrijetlom su bili iz Like i Josip Jelačić je isticao svoje ličko podrijetlo. Svoje školovanje Josip Jelačić je počeo u bečkom Therezianumu, u najelitnijoj plemićkoj školi svoga vremena. Tu su sinovi velikaša odgajani za službu u Austro-Ugarskoj Monarhiji. Therezianum je završio 1819. godine i od tada barun Jelačić započinje uspon u činovima, častima i podvizima, u korist carstva i svog hrvatskog naroda. Svoju prvu službu započeo je u Galiciji kao potporučnik u Trećoj konjaničkoj pukovniji, potom je često mijenjao mjesta službovanja – Beč, Galicija, Ogulin, Drežnik, Glina, Italija, često putuje po Dalmaciji i Crnoj Gori, tako da je napredovao u činovima. Govorio je i pisao na mnogo jezika: njemačkom, hrvatskom, francuskom, mađarskom, prilično dobro i na

talijanskom i latinskom, bio je upućen u vojničke znanosti i izvanredan i spretan vojnik. Bio je toliko svestran da je pisao i pjesme koje su bile popularne koračnice u Habsburškoj Monarhiji. Prva zbirka pjesama »Trenutak uspomene« tiskana je u Zagrebu 1825. godine. Kao zapovjednik banske pukovnije Josip Jelačić je među časnicima i graničarima neprekidno širio narodnjačke ideje. Kralj *Ferdinand I.* 23. ožujka 1848. godine u Beču imenuje Josipa Jelačića hrvatskim banom i tajnim kraljevskim savjetnikom i promiče ga u čin generalbojnika i zapovjednika obiju banskih pukovnija, Glinske i Petrinjske. Nakon toga je 8.

travnja 1848. godine u Beču položio bansku prisegu i imenovan feldmaršallajtnantom i vojničkim zapovjednikom u banskoj i krajiškoj Hrvatskoj, a 5. lipnja 1848. godine u Zagrebu je svečano ustoličen.

UKIDANJE KMETSTVA

Ban Jelačić je proglasio 25. travnja 1848. godine ukidanje kmetstva, ustvari je potvrdio da je kmetstvo ukinuto i da nema obveze tlake i daća, što se često nametalo, iako je kmetstvo ukinuo još Josip II. Zbog tog je proglasa Jelačić postao omiljen na selu. Manifestom koji nije objavljen, kralj Ferdinand V. od 10. lipnja 1848. godine lišava

bana Jelačića svih služba i časti. Hrvatski sabor 29. lipnja 1848. godine zalaganjem bana Jelačića traži opoziv manifesta. Banu Jelačiću 6. rujna 1848. godine stiže pismo kralja Ferdinanda V. kojim opoziva manifest o smjenjivanju bana Jelačića od 10. lipnja 1848. godine. Kralj Ferdinand V. 3. listopada 1848. godine imenuje bana Jelačića guvernerom i vrhovnim zapovjednikom kompletne carsko-kraljevske vojske u Ugarskoj. U Beču 6. listopada 1848. godine izbija revolucija kojoj cilj bijaše stvaranje velike jedinstvene Njemačke, a bila je povezana s političkom djelatnošću Mađara u Ugarskoj i inicirana na njihov poticaj, da bi carsko-kraljevske čete odvojili od bana Jelačića. Sukobi u Beču prestaju 31. listopada 1848. godine, a Banu Jelačiću 2. studenog 1848. godine priređen je svečani doček u Beču. Car i kralj Franjo Josip I. imenuje bana Jelačića 2. prosinca 1848. godine gubernatorom Rijeke s pripadajućom zemljom, gubernatorom Dalmacije, čime se većina hrvatskih povijesnih i etničkih područja ujedinjuje pod upravom jedne osobe – banom Jelačićem. Pod uticajem bana Jelačića na očuvanje hrvatske autonomije, potkraj 1849. godine Međimurje se priključuje Hrvatskoj, hrvatski jezik postaje službeni jezik, jedino u korespondenciji s centralnim tijelima vlasti službeni je njemački jezik. Za ratne zasluge ban Jelačić imenuje se 13. ožujka 1849. godine generalom topništva i vrhovnim zapovjednikom Južne armije u jugoistočnom području Monarhije, koja broji 72.000 vojnika, a dekretom od 5. veljače 1851.

godine imenuje se vlasnikom nove erdeljske infanterijske pukovnije.

HRVATSKI JEZIK I TROBOJNICA

Dana 13. prosinca 1851. godine upućuje poziv za izgradnju Hrvatskog kazališta, a prva predstava je priređena 29. siječnja 1852. godine u tom u pravom smislu narodnom kazalištu u Hrvata. U njemu je 1894. godine među posljednjim predstavama izvedena romantičarska drama »Roderik i Elvira« bana Jelačića. U borbi za hrvatski jezik ban Jelačić zdušno podupire izdavanje školskih udžbenika na hrvatskom jeziku, također se zalagao za uporabu hrvatske trobojnice. Jedna od njegovih velikih zasluga za Crkvu je da se Zagrebačka biskupija 11. prosinca 1852. godine podiže na stupanj nadbiskupije i tim činom Crkva u Hrvata postaje neovisna od ugarskog episkopata. Također, ban Jelačić se zalagao i za izgradnju cesta i željeznice i unaprijeđenje gospodarskih djelatnosti.

Ban Josip Jelačić umire u Zagrebu između 19. i 20. svibnja 1859. godine u ponoć, poslije duge i teške bolesti. Sahranjen je 26. svibnja 1859. godine u Novim dvorima u Zaprešiću. Na njegovoj grobnici je ispisano geslo »Što Bog daće i sreća junačka«. Spomenik mu je podignut i otkriven 16. prosinca 1866. godine na glavnom trgu u Zagrebu, koji nosi njegovo ime, i ostaje tamo osamdeset godina do rušenja u noći između 25. i 26. srpnja 1947. godine, zatim je 43 godine čuvan u zagrebačkoj Gliptoteci i ponovno vraćen 16. listopada 1990. na njegov rođendan. U Austro-Ugarskoj Monarhiji najljepša ulica u Petrovaradinu bijaše Jelačić Gasse, a nakon njene propasti ulica dobiva naziv Jelačićeva ulica. Jedan od petrovaradinskih trgova uz Dunav također je nosio Jelačićevo prezime. Od 1948. godine u Petrovaradinu niti jedna ulica niti trg ne nose više prezime bana Jelačića, iako povijest bilježi velika djela koja je učinio za narod toga kraja.

Praznik hrvatske zajednice u Republici Srbiji Proslava dana rođenja bana Jelačića

Hrvatska zajednica u Republici Srbiji proslavit će u utorak 16. listopada jedan od svoja četiri službena praznika – dan rođenja bana *Josipa Jelačića*. Praznik se proslavlja u Petrovaradinu, rodnom mjestu ovog hrvatskog velikana. Tom prigodom u 17 sati bit će održana sjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća. Program svečane proslave počinje u 18,30 sati svetom misom u crkvi svetog Jurja u Petrovaradinu. Poslije svete mise, u 19,30 sati bit će održana svečana akademija i prigodan kulturno-umjetnički program, uz predstavljanje knjige o životu i djelu književnika i glazbenika *Stanislava Prepreka* u okviru obilježavanja Godine hrvatskih velikana u Vojvodini. Nakog toga, bit će priređen domjenak u rodnoj kući bana Jelačića.

Proslavu praznika hrvatske zajednice u Republici Srbiji zajednički organiziraju Hrvatsko nacionalno vijeće i HKPD »Jelačić« iz Petrovaradina.

Rodna kuća bana Jelačića u Petrovaradinu

MEDIJSKA SUĐENJA

Selektivna medijska ravnopravnost

Pravimo li od jednih nacionalne heroine i heroje a koji su pravosnažno osuđeni i proglašeni krivim, a od drugih gubitnike nedostojne slobode usprkos činjenici da su oslobođeni od krivice? Služi li tisak kao jedan način moralne likvidacije? Koriste li se mediji, umjesto da informiraju i bore da istina izađe na vidjelo, u svrhe političkog obračuna i po narudžbini ne informiraju nego kleveću?

Svjedoci smo kako se ovih dana vodi medijsko suđenje *Nenadu Čanku*, lideru Lige socijaldemokrata Vojvodine. Iako još kazneni postupak nije pravosnažno niti pokrenut mi već možemo zaključiti kako je on kriv i kako će ga osuditi na neku od zakonom propisane kaznene sankcije. Interesantno je da su mediji saznali i prije samih nadležnih tijela za kazneno gonjenje, kako je Nenad Čanak »pretukao« *Pavla Lešanovića*. Ako nije bila namjera da se jedna politička ličnost politički diskreditira onda nije bilo potrebe da se oštećeni prvo obrati medijima sa slikom pretučenog lica, nego lijepo da ode u prvu policijsku postaju i prijavi osumnjičenog.

Interesantno je i to kako jedne dnevne novine prave psihološke profile kako osumnjičenog tako i oštećenog s tužnim životnim pričama s tendencijom da čitateljima bliže pojase tko je kakav čovek, kakvog je temperamenta, a sve u svrhu da mi »razumijemo« zašto se sve to dogodilo i zašto je netko zaslužio ili nije zaslužio dobiti batine. I tako je jedan životni događaj poprimio razmjere nekih TV novela i postao tabloidna vijest koja danima puni novinske članke.

POMJERANJE FOKUSA

I taman kada pomislimo da se napisalo sve što se moglo napisati kako o osobnim tako

i o profesionalnim životima aktera, kad u prvim jutarnjim vijestima, skoro pa prije samih sudionika događaja, saznajemo kako se protiv *Olivera Dulića* pokreće kazneni postupak i da se on poziva na zastupnički imunitet kako bi se obratio medijima i široj javnosti i tako pojasnio što se tu u stvari dešava. I opet počinje predstava, daje se nova TV novela i narod je opet zaokupljen i pomiče se fokus s činjenica i događaja koji su egzistencijalno bitni za građane. Oni se samo neprimjetno provlače, ali to nije toliko bitno kao to je li supruga *Olivera Dulića* otvorila vrata policiji ili što je na sve ove događaje rekla majka bivšeg ministra. Inače, protiv *Olivera Dulića* nije pokrenut kazneni postupak nego je sve još u fazi predkaznenog postupka tj. trenutačno se vodi istraga o predmetnom događaju. Vođenje istrage a priori ne znači i pokretanje kaznenog postupka, ali o tome mediji ne obavještavaju. A i zašto bi? Je li interesantno samo napisati: »U fazi istrage u svojstvu osumnjičenog na saslušanje je pozvan Oliver Dulić, bivši ministar zaštite životne sredine i prostornog planiranja, radi prikupljanja podataka u slučaju 'Nuba Invest'. Ministar se pozvao na imunitet i sazvat će konferenciju za medije na kojoj ćemo saznati više detalja.« Ne! Takav način izvještavanja nije interesantan. Nema žutog u sebi.

Jedno od najspektakularniji uhićenja pred kamerama u Srbiji je bilo hapšenje predsjednika FK »Vojvodina« *Ratka Buturovića* kojeg su policajci zatekli kod kuće u pidžami, okrenuli licem k podu i stavili mu lisice, ili uhićenje *Dragana Džajića*. S druge strane nismo bili svjedoci uhićenja nekih od najtraženijih ljudi na svijetu koji su optuženi za ratne zločine.

SVATKO I NETKO

Može se steći dojam kako se uhićenja pred kamerama i izvode kako bi se javnost usmjerila na to da su te osobe krive i prije nego što se pokrene sudski postupak. Međutim, kad god mediji objave kako je uhićen »izvršitelj kaznenog djela« to je povreda Europske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, pretpostavke nevinosti i svojevrsan pritisak na javno mnijenje.

Prema članku 34. stavak 3. Ustava Republike Srbije, »svatko se smatra nevinim za kazneno djelo dok se njegova krivica ne utvrdi pravosnažnom odlukom suda«. Ako uđemo u dublje tumačenje ove ustavne odredbe možemo primijetiti kako se ustavotvorac odlučio za termin SVATKO, što nam govori da nema iznimaka, a opet životno možemo zaključiti kako se, ipak, ova odredba tumači u smislu NETKO. I doista je tako, stječe se dojam – kako politički »vjetar puše« takva nam je i

Ovde će Dulić da robija!

POLITIKA, 08.08.2012. Autor: Foto: Aleksandar Jovanović

Bivši ministar imaće na raspolaganju kupatilo s toplom vodom, TV s daljinskim upravljačem, a može i da naručuje hranu iz restorana

primjena zakona i poštovanje ustavom zajamčenih osnovnih ljudskih i manjinskih prava. Nije dovoljno što trpimo klimatske promjene nego sada moramo i voditi računa o političkoj klimi koja hara u državi pa shodno tome i prilagoditi joj se.

PRETPOSTAVKA NEVINOSTI I SLOBODA MEDIJA

Težeći da zaštititi okrivljene od linča, ali i da sud zaštititi od sugestivnih utjecaja, zakonodavac je propisao kazneno djelo nedozvoljenog javnog komentiranja sudskih postupaka. Ovo kazneno djelo neće postojati onda kada se uobičajeno komentira kazneni postupak, tako što se sve do pravo-

snažnog okončanja postupka o osobi koja se za kazneno djelo tereti piše s određenom nužnom rezervom. To je najjednostavnije postići korištenjem izraza »osumnjičeni«, »okrivljeni« ili »optuženi«, a izbjegavanjem termina »učinitelj« ili konkretnijih pojmova, kao što su: »ubojica«,

inkriminirano jedino objavljivanje onih informacija koje se po zakonu ne mogu objaviti, ili su odlukom suda ili drugog nadležnog tijela proglašene tajnom, što u suštini obuhvaća samo objavljivanje informacija saznatih na glavnom pretresu s kojega je isključena javnost. Međutim, nema nikakvih ograničenja za objavljivanje informacija do kojih se došlo u prethodnim fazama kaznenog postupka, do kojih je moguće doći na najrazličitije načine – izbjegavanjem nadležnih tijela ovlaštenih na davanje tih informacija. Ovo svakako može imati negativne posljedice na nesmetano vođenje kaznenog postupka i rad pravosudnih tijela. Naime, koliko god sudac trebao donositi objektivne odluke na koje ne utječu mediji, koji bi neposredno stvarali takvu klimu koja bi bila nepovoljna po osumnjičenog i na taj način posredno utjecali na javno mnijenje, koliko god treba ostati imun na političke okolnosti u društvu, i isključivo se voditi činjenicom da je pravosuđe načelno samostalno i neovisno i da sudac treba slobodno i objektivno donijeti svoje odluke, nemoguće je to očekivati. Čovjek je često, nekad i podsvjesno, pod snažnim utjecajem sugestije i autosugestije, u eri kada su informacije dostupne bilo posredstvom pisanih bilo elektroničkih medija i kada iz minute u minutu saznajemo različite informacije, bilo društveno-političkog karaktera bilo zabavnog, može se zaključiti da malo što ima takvu moć sugestije kao što su sredstva javnog informiranja.

PRETPOSTAVKA KRIVNJE

Pretpostavka nevinosti je jamac da neće biti predrasuda kao i da će suđenje biti neovisno i nepristrano. Koliko

mediji i pompozni naslovi mogu pridonijeti da se kreira slika o samom postupku, o osumnjičenom, o žrtvi, njihovim međusobnim odnosima, u toj mjeri da se onemoguću nepristrano i neovisno suđenje, i na taj način da se kod građana (posredno i kod sudaca) stvori odgovarajuće psihološko preduvjerjenje, koje će ugroziti presumpciju nevinosti? Mediji su u stanju prikazati nekoga u očima javnosti krivim i prije nego što je i došlo do kaznenog postupka, postaje sve uobičajenije »suđenje putem medija«, što predstavlja takav način djelovanja medija da se nečija krivnja prejudicira.

U srpskim tiskanim i elektroničkim medijima stvara se dojam da se princip pretpostavke nevinosti preobražava u pretpostavku krivnje. Dovoljno je podnijeti kaznenu prijavu i krivnja je već dokazana. Samo uzmimo neke dnevne novine i pročitajmo prvih 10 stranica i već bismo naišli na neke od bombastičnih naslova koji bi nam privukli pozornost da pročitamo tekst, a nakon pročitane teksta shvaćamo da on apsolutno nema nikakve veze s naslovom. Senzacija diže tiraže.

Jesmo li postali toliko zagušeni medijskom bukom da zaboravljamo kako osobe o kojima se piše imaju obitelji i da takvi naslovi pa i medijske hajke, koje su postale veoma popularne kod nas posljednjih godina, mogu ostaviti i ozbiljnije posljedice? Pravimo li od jednih nacionalne heroine i heroje a koji su pravosnažno osuđeni i proglašeni krivim, a od drugih gubitnike nedostojne slobode usprkos činjenici da su oslobođeni od krivice? Može li danas svatko biti novinar ili je ipak potrebna određena kvalifikacija za to? Služi li tisak kao jedan način

moralne likvidacije? Koriste li se mediji, umjesto da informiraju i bore da istina izađe na vidjelo, u svrhe političkog obračuna i po narudžbini ne informiraju nego kleveću?

SLOBODA MEDIJA – U KOJOJ MJERI JE OGRANIČITI

Veoma je osjetljivo pitanje kad se i gdje može ograničiti sloboda medija, jer su oni jedan od stupova demokracije. Od svih sloboda najspornija je bila sloboda govora. Međutim, osim slobode tiska kao demokratske tečevine također moraju biti zaštićena politička prava, građanska prava kao što su pravo na privatnost, pravo na integritet ličnosti i pravo na dostojanstvo.

Ako građani jedne zemlje nisu obaviješteni o postojanju i značenju mehanizama za zaštitu ljudskih prava oni nisu niti djelotvorni. Zato je nužno podići svijest građana o njima, informirati ih, obrazovati i obučiti u području ljudskih prava, kao bi ovi mehanizmi ispunili svoju suštinsku ulogu zaštite ljudskih prava u demokratskom društvu. Treba težiti izgradnji novog društva zasnovanog na zajedničkim vrijednostima kao što su: sloboda izražavanja i informiranja, kulturna raznovrsnost i jednako dostojanstvo svih ljudskih bića. Beskorisne su izmjene zakona ukoliko ne dođe do njihove pravilne primjene u praksi. U tome mediji mogu pokazati svoju pravu snagu, kao i svrhu, u edukaciji, informiranju i poštovanju ljudskog dostojanstva. Samo tako će se ostvariti tradicija slobodnih i odgovornih medija, i neovisno i samostalno pravosuđe. U protivnom pretpostavka nevinosti ugrađena u odredbe Ustava i međunarodnih deklaracija ostat će samo mrtvo slovo na papiru.

Noémi Szabó

»lopov« itd.

Postavlja se pitanje kako uskladiti kontradiktorne zahtjeve kad s jedne strane imamo zakonsku obvezu za poštovanjem pretpostavke nevinosti i princip sudske neovisnosti, a s druge strane pravo građana na obavještenost i slobodu medija? Nesporno je da su od interesa za građane, njihovo povjerenje u institucije pa i njihovu sigurnost pitanja, načini vođenja kaznenih postupaka, borbe protiv kriminaliteta kao i rada sudova, tužiteljstva i policije, međutim problem stvara način na koji se ove informacije pribavljaju, tumače i čine dostupnim javnosti. Kaznenim zakonikom je

NALIČJA NAJNOVIJIH MEDIJSKIH HAJKI U SRBIJI

Piše: Tomislav Žigmanov

Nije bilo previše zanimljivo u proteklih mjesec dana pratiti napise pojedinih medija u Srbiji glede tema koje su se odnosile na tzv. informiranje o borbi protiv korupcije, među ostalim, i iz razloga što smo sve to ranije a na drugim primjerima već mogli vidjeti. Drugim riječima, na tako što smo se već nekako svikli. Djelić je, naime, to tek sramne povijesti novinskoga beščašća u Srbiji, koji, barem u tim posve žutim medijima, ima premalo veze s proklamiranim zalaganjima za novinarsku profesionalnost i nikakve veze s medijskom tematizacijom korupcije.

MEDIJI SU SREDSTVA: Jer, i ova najnovija »benigna« medijska histerija s fokusom na *Olivera Dulića*, koja se očitovala u, nazovimo to posve neutralno, pojedinim predstavnicima medijske scene u Srbiji, bila je tek, dakako posve prljavo, sredstvo za postizanje, kako se da vidjeti, drugih ciljeva. I to ciljeva koje je netko na nekim drugim mjestima ranije već definirao; ciljeva koji su kao kratkoročni za vladajuću političku klasu daleko interesantniji; ciljeva, na koncu, koji se okupljaju oko (re)pozicioni-

Važno je (ne)prezivati se Dulić!

ranja u prostoru moći i simulativnoga svjedočenja, istina usto i kaotične i jalove, borbe protiv korupcije nove srbijanske vlasti, čije su – to se mora naglasiti – kolateralne žrtve unaprijed dobro promišljeno odabrane. U protivnom, scena bi bila pluralnija, napose s onima s patriotskim aspektima pljačke.

Naime, kada je riječ o pisanju tih sramnih novinarskih uradaka na temu »Oliver Dulić«, iz neba je bilo vidljivo kako to nisu bili napori nekakvoga istraživačkog novinarstva niti je, pak, ono bilo posljedak moguće novinarske inventivnosti i hrabrosti. Bili smo, nažalost, nanovo svjedoci teške zlorabe medijskih sloboda koje su u funkciji ostvarivanja sebičnih političkih interesa. Drugim riječima, sablazni medijski tretman »slučaja

Dulić« od strane pojedinih srbijanskih tabloida ne smjera tek i samo na »bezobziru koruptivnost« predstavnika ranije vlasti, već izravno pogađaju i političku budućnost Vojvodine i Subotice, a neizravno se odnosi i na sve pripadnike hrvatske zajednice u Srbiji. O čemu se sve ovdje radi(lo)?

ZAŠTO OPET DULIĆ?:

Izuzme li se moguća odgovornost za činjenje kažnjivih djela i ostavi li se po strani eventualni deficiti u manirima koje podrazumijeva demokracija, u što ovaj napis ne želi ulaziti, kao glavno se, čini se, nameće pitanje zašto je kao žrtveno janje u tzv. borbi protiv korupcije »stare vlasti« izabran bivši ministar životne sredine, rudarstva i prostornog planiranja Oliver Dulić, čovjek iz Subotice, koja se

još uvijek nalazi u Vojvodini i čije prezime nosi jedan značajan broj ovdašnjih Hrvata. Jer, opravdanim se može postaviti pitanje zašto, ako se čak i prihvate naracije nove vlasti da je korupcija bila raširena u svim porama prijašnje vlasti, nije izabran neki drugi dužnosnik te vlasti? Recimo, osoba čije prezime ne pripada manjinskim zajednicama i koje dolazi iz tzv. uže Srbije? Ili je srbijanskoj javnosti lakše »progutati« kao »lopova« nekog s prezimenom Dulić nego li, na primjer, s Cvetković, Petrović, Jovanović, Đelić, Mitrović ili Šutanovac?

Isto tako, jednostavno se nameće i suvislo pitanje, nije li sva ta hajka bila i u funkciji produciranja negativnih slika o Vojvodini, čija vlast je, ako je vjerovati istim tabloidima, ionako slična kao što je i taj Dulić – »bahata«, »odmetnička«, »lopovska«... Zar onda ni nju ne bi trebalo mijenjati? A što je sa Suboticom, gradom koji, s obzirom na staž od 22 godine demokratske vlasti, mnogima iz sadašnje republičke vlasti bode oči? Zar kuolarske priče koje kolaju Suboticom da joj slijedi politički »tsunami«, da i ona »mora pasti«, nakon čega će svi biti »pomereni«, nisu tek uvodni pjevovi upravo takvog scenarija? Ako je tomu po svemu sudeći tako, osnovno je pitanje kome je i zašto do razbijanja posljednjih otoka prodemokratskih snaga u Srbiji stalo...

Jesu li Dulići ovdje trn u oku?

Isti su mediji koji su predvodili sramnu hajku na Olivera Dulića zdušno to činili prije 7-8 godina spram njegove prezimenjakinje *Ivane Dulić*, udane *Marković*. Vjerojatno u povijesti medijskog beščašća u Srbiji ne postoje uzoritiji primjeri medijske kompromitacije predstavnika političke elite. Istina, Ivana i Oliver su predstavnici različitih političkih opcija, bili su dionici različitih političkih procesa i u različito vrijeme, imali su različite uloge i zadaće u političkoj tranziciji Srbije, no ono što se oko njihovog političkog angažmana ujedinjuje jest njihov tretman u tabloidima u Srbiji – obadvoje su, naime, medijski rijetko viđeno satanizirani. Budući da su oboje nositelji istoga prezimena koji se u javnosti prepoznaje kao ono koje pripada Hrvatima u Vojvodini, slijedi u konačnici onda i vrlo jasna poruka građanima ovdašnje hrvatske zajednice – ako se budete osudili baviti se politikom i ako u tome budete uspješni, proći ćete na ovaj način. Budite stoga dobri i vrijedni »salašari i svinjari, obrađujte zemlju, poželjno sagnuto«, a prostor je moći ovdje rezerviran za nositelje drugačijih prezimena i ljude s drugih područja! Tko ne vjeruje, neka čita...

Hrvatska proslavila Dan neovisnosti Sjećanje na 8. listopada 1991.

Hrvatska je ovoga tjedna proslavila Dan neovisnosti, u sjećanje na 8. listopada 1991. godine kada je Hrvatski sabor jednoglasno odlučio raskinuti sve državno-pravne veze na temelju kojih je Hrvatska zajedno s ostalim republikama i pokrajinama tvorila dotadašnju SFRJ.

Sabor Republike Hrvatske, kako se tada nazivao, tom je povijesnom odlukom utvrdio da Hrvatska više ne smatra legitimnim i legalnim ni jedno tijelo dotadašnje SFRJ, te da ne

priznaje valjanim niti jedan pravni akt bilo kojeg tijela koje nastupa u ime bivše federacije, koja više, kao takva, ne postoji. Navedeno je i da Hrvatska, na temelju načela uzajamnosti, priznaje samostalnost i suverenost ostalih republika bivše SFRJ, te da je spremna s onim republikama s kojima nije u oružanom sukobu uspostaviti, održavati i razvijati prijateljske, političke, gospodarske, kulturne i druge odnose.

U odluci stoji i da je Hrvatska, kao suverena i samostalna država koja jamči i osigurava temeljna prava čovjeka i nacionalnih manjina, pripravna ulaziti u međudržavne i međuregionalne asocijacije s drugim demokratskim državama, kao i da će nastaviti postupak utvrđivanja međusobnih prava i obveza u odnosu na ostale republike bivše SFRJ te na bivšu federaciju.

U povodu Dana neovisnosti održana je sjednica Predsjedništva Hrvatskoga sabora s predsjednicima klubova zastupnika. Također, državna izaslanstva, izaslanstva Oružanih snaga, Ravnateljstva policije, braniteljskih udruga i izaslanstva Grada Zagreba položili su vijence na Mirogoju kod Spomen obilježja – Zida boli, kod Grobnice narodnih heroja, na grob Ivice Račana, kod Središnjeg križa u Aleji poginulih hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata, na grob prvog hrvatskog predsjednika Franje Tuđmana te kod zajedničke grobnice za neidentificirane žrtve iz Domovinskog rata.

Prva sjednica novoimenovanog Nakladničkog vijeća NIU »Hrvatska riječ«

Konstituiranje i verificiranje mandata

Prva sjednica drugoga saziva Nakladničkog vijeća Novinsko-izdavačke ustanove »Hrvatska riječ« kojega čine Tomislav Žigmanov, predsjednik, Marina Balažev, Davor Bašić Palković, Vladan Čutura, preč. Marko Kljajić i Željka

Zelić, održana je 5. listopada u prostorijama NIU »Hrvatska riječ«. Novoimenovani članovi Nakladničkog vijeća imenovani su na razdoblje od četiri godine.

Nakon međusobnog upoznavanja, na sjednici je izvršeno konstituiranje Nakladničkog vijeća i verificiranje mandata novoimenovanih članova, potom razmatranje i usvajanje prijedloga Poslovnika o radu Nakladničkog vijeća koji je uz dvije izmjene jednoglasno usvojen, a ravnatelj NIU »Hrvatska riječ« Ivan Karan iznio je izvješće o nakladničkoj djelatnosti u posljednje četiri godine, na čijem je čelu onedavno novoimenovani v. d. urednika nakladničke djelatnosti Zvonko Sarić. Također, predočio je informaciju o primopredaji dužnosti dvojice urednika te obavijestio nazočne o situaciji glede zaprimljenih rukopisa, što je primljeno sa zabrinutošću.

Među prvim zadaćama novoformiranog Nakladničkog vijeća bit će izrada polugodišnjeg, odnosno četverogodišnjega plana naklade, zatim izrada kriterija za objavljivanje djela kao i procedura donošenja odluka o objavljivanju, profiliranje vizualnoga identiteta objavljenih djela te sagledavanje mogućnosti sunakladništva kada su u pitanju kapitalni projekti i dr. Nakladničko vijeće je radi povećanja transparentnosti, sprečavanja osobizacije i formaliziranja prihvata pisanih rukopisa donijelo odluku da se za te potrebe otvori zasebna e-mail adresa, na koju će svatko moći poslati rukopis za objavu.

Ž. Zelić

Peta sjednica Skupštine APV

Imenovani novi zamjenici tajnika

Peta sjednica Skupštine APV održana je u četvrtak, 4. listopada, a centralna točka dnevnog reda bio je izbor zamjenika pokrajinskih tajnika. Predsjednik Vlade AP Vojvodine dr. Bojan Pajtić dostavio je prijedlog za izbor zamjenika. Zastupnici su za zamjenika pokrajinskog tajnika za kulturu i javno informiranje izglasali Milorada Đurića, za zamjenicu pokrajinskog tajnika za obrazovanje, upravu i nacionalne zajednice Gordanu Pušić, za zamjenicu pokrajinskog tajnika za poljoprivredu, šumarstvo i vodno gospodarstvo Branislavu Knežević, za zamjenicu tajnika za urbanizam, graditeljstvo i zaštitu okoliša Sanju Čiplić. Za zamjenika tajnika za znanost i tehnološki razvoj izabran je dr. Goran Stojanović, za zamjenika tajnika za međuregionalnu suradnju i lokalnu samoupravu Duško Radaković i za zamjenika pokrajinskog tajnika za sport i mladež izabran je Miodrag Jovović.

Zastupnici su usvojili i odluku o izmjenama i dopunama Pokrajinske skupštinske odluke o pokrajinskoj upravi. Prijedlog odluke obrazložio je potpredsjednik Vlade AP Vojvodine i pokrajinski tajnik za obrazovanje, upravu i nacionalne zajednice mr. Ándor Déli. Naglasio je da se izradi prijedloga odluke pristupilo radi usklađivanja s odlukama Ustavnog suda Srbije i u tom cilju iz djelokruga pokrajinskih tajništava brisane su one odredbe koje su proistekle iz ukinutih odredbi Zakona o utvrđivanju nadležnosti AP Vojvodine.

Zbog isteka mandata Skupština Vojvodine razriješila je Programski odbor Radiodifuzne ustanove Vojvodine i donijela odluku o imenovanju novog Programskog odbora RUV-a,

M. Horvat

Dokumentarci su odvažni uvidi u stvarnost

Moj film »Od zrna do slike« istražuje kulturu i umjetnički izričaj Hrvata iz Vojvodine, točnije naših slamarki, a svrha filma je ispričati priču o pripadnicima hrvatske zajednice u Vojvodini koji s takvom originalnošću i vrijednostima nemaju adekvatnu potporu

Nakon prošlotjednih premijera dokumentarnog filma »Od zrna do slike« Branka Ištvančića u Somboru i Subotici, razgovarali smo s redateljem o njegovoj filmskoj poetici, o samom početku bavljenja filmskim stvaralaštvom, kao i o radu na novom igranom filmu »Most na kraju svijeta«.

HR: U kolikoj je mjeri vaše odrastanje u Tavankutu olakšavalo pristup tematici dokumentarnog filma »Od zrna do slike« koji ste snimili?

Uvijek govorim kako je moje prvo otkrivanje svijeta počelo upravo u Tavankutu i kako je moje prvo otkriće filma bilo upravo u Tavankutu. Tu sam prvi put »progledao« kroz filmsku kameru i sjećam se tog trenutka kada je Zoltán Siflis donio svoju super 8 mm kameru u kino sekciju osnovne škole u koju sam se tada uključio. Sve ono što sam u Tavankutu, uz Zoltána Siflisa, naučio i što sam kasnije ponio sa sobom kao svoju popudbinu u svijet kada sam odlazio iz svog zavičaja, utjecalo je na moj svjetonazor i želju da se vratim i napravim filmsko ostvarenje. Za igrani film koji već dugo planiram raditi u svom zavičaju teško je formirati produkciju, pa sam odlučio raditi ono što je dostupnije, a to je dokumentarni film. Tako je nastao film »Od zrna do slike« kao nešto što je tipično i autentično iz ovog kraja, a jako filmično. I eto, u teškim uvjetima ipak smo formirali produkciju i to ne samo s hrvatske strane, nego je prvi interes za ovaj

film pokazala i Autonomna Pokrajina Vojvodina, tako da je film financiran i sredstvima iz Pokrajinskog tajništva za kulturu, pa mi se čini da je to ujedno bila i prva takva formirana koprodukcija za jedan dugometražni dokumentarni film između Hrvatske i Srbije.

HR: Što ovaj vaš film istražuje i što je poruka ovog filma?

Moj film istražuje kulturu i umjetnički izričaj Hrvata iz Vojvodine, točnije naših slamarki, koje su poznate kao izvrsne pletilje slame i posebne u svijetu, jer je njihov način izražavanja jedan od najoriginalnijih, što sam zaključio po reakcijama svjetskih stručnjaka za slamu koji su vidjeli film i koji su odlučili održati Svjetski kongres slame baš u Tavankutu 2014. godine. Međutim, kako kaže naš sugovornik u filmu i povjesničar umjetnosti Bela Duranci, »dogodila se ona prva nesreća«, pa tako slamarke, nakon što su otkrivene, nisu dobile društvenu potporu i ova vrsta naivne umjetnosti održavala se uz oslonac na vlastite mogućnosti i upornost naših ljudi. Kad su slamarke i njihova umjetnost otkriveni ovdje, još davne 1962. godine, na izložbi u Tavankutu, bilo je to, i ostalo do danas, čudo u panonskoj ravnici. Stoga je svrha filma informirati javnost i ukaže na važnost i odgovornost o ovoj posebnoj kulturnoj baštini koju treba zaštititi i podržati, kao i ispričati priču o pripadnicima hrvatske zajednice u Vojvodini koji s takvom originalnošću i vrijednostima

nemaju adekvatnu potporu, bez obzira na sve potpisane sporazume između Hrvatske i Srbije o izjednačavanju prava hrvatske manjine u Srbiji i srpske manjine u Hrvatskoj. Osim toga, film ima i edukativni karakter, a ostat će i kao svjedočanstvo o svim onim umjetnicima s ovih prostora koji su stvarali svoja djela, a kojih više nema i koje bi trebalo ovjekovječiti. Na ovaj film sam posebno ponosan, jer je kroz slamarke to ujedno i priča o identitetu, položaju i sudbini mojih bunjevačkih Hrvata od kojih potječem i zato sam film posvetio svojim roditeljima iz Tavankuta.

HR: Je li danas u dovoljnoj mjeri vidljiva kultura i umjetnički izričaj Hrvata koji žive u Vojvodini? Ako smatrate da nije, koji su razlozi?

Mislim da kultura i umjetnički izričaj Hrvata u Vojvodini još uvijek nisu u dovoljnoj mjeri vidljivi, jer postoji niz uzroka. Slaba potpora i Hrvatske i Srbije, posebice kada je riječ o poštovanju prava manjine i potpori, koju bi u europskim normama i standardima bilo potrebno ne samo davati nego i održavati. Nevjerojatno je da države za ulazak u Europsku Uniju ne koriste svoju mogućnost

davanja i održavanja potpore manjinama, kao jedan od najvažnijih uvjeta za europske integracije, a imaju tako autentičnu manjinsku zajednicu kao što su Hrvati u Vojvodini. Europa je zamišljena kao zajednica različitih naroda i ono što zovemo bogatstvom različitosti. Istina, na tom se polju pokušava i ovdje nešto stvoriti, ali mislim da to još uvijek nije dovoljno. U Tavankutu HKPD »Matija Gubec« na tome već radi dugi niz godina i postaje pravi primjer, ali koliko mi je poznato, to je još uvijek uglavnom ostvareno oslanjajući se najviše na vlastite snage i na vlastite mogućnosti. Hrvatska zajednica u Vojvodini bi, recimo, trebala imati svoju zgradu i svoje prostorije u centru grada Subotice, isto tako kao što se to tražilo za srpsku manjinu u Zagrebu. Trebala bi imati ne

samo škole, Zavod za kulturu i kulturno-umjetnička društva, nego i kazalište, izdavačke kuće, redovito financiranje i platformu na razini uspostavljanja i razvijanja poslovne i poduzetničke suradnje. U tom smislu pokušavam i našu zajednicu uključiti u ono što zovemo kinematografijom. Želja mi je da moji filmovi ne budu samo dio hrvatske, nego i srpske, odnosno vojvođanske kinematografije i to na relevantan način, kao i svi drugi koji zadužuju kulturom svoje zemlje. Ovaj moj film je urađen na najkvalitetniji mogući način u ovom trenutku i može se prikazivati u standardima najkvalitetnijih digitalnih tehnologija i projekcija, a to će ostati i za buduće generacije. Film »Od zrna do slike« ima svoju misiju širiti sliku o nama diljem svijeta i više ga u tom smislu nitko ne može zaustaviti.

HR: Otkuda ta želja da se posvetite snimanju filmova?

Teško je reći što je točno potaknulo u meni želju za bavljenjem filmom, vjerojatno kao i kod drugih umjetnika, ona unutarnja potreba za izražavanjem, da opet citiram Belu Duranciju kada objašnjava naše slamarke – to je »ona demijurška iskra po kojoj je umjetnost - umjetnost, a sve ostalo je zanat«. Ja volim reći kako je kod mene sve počelo s mojim nastavnikom Zoltánom Siflisem iz Subotice koji me je puno naučio o filmu kada je došao raditi u osnovnu školu u Tavankutu, gdje smo se upoznali. I zato ću mu posvetiti svoj dugometražni igrani film koji uskoro trebam snimati. Sve je počelo ovdje u Tavankutu i svijet koji sam prvi puta u svom životu promatrao ovdje utjecao je na potrebu za izražavanjem.

HR: Što vas je privuklo dokumentarnom filmskom žanru?

Dokumentarni film je relevantna grana kinematografije,

isto kao i igrani film, samo što se to do sada zanemarivalo i naglasak je uglavnom i uvijek bio na igranim filmovima. Iako mi se čini da su dokumentarci kao svjedočanstvo života bitni za kulturu i stvaralaštvo, jer pružaju mogućnost izražavanja na dostupniji način, to ipak ne znači da ih je lakše napraviti, nekad je teže napraviti dokumentarni film od igranog, jer se dokumentarni film uglavnom stvara i nastaje na kraju u procesu montaže što je obrnuto u odnosu na igrani film. Ja sam dokumentarce zavolio raditi još od djetinjstva kada sam u Tavankutu počeo snimati svoje prve filmove i kada sam osjetio sve ono što dokumentarac pruža autoru kao mogućnost za izražavanje. Pokazalo se da su dokumentarci sve popularniji i kod publike što je dobro, jer su se dokumentarni filmovi uglavnom mogli vidjeti na televiziji i nisu se mogli gledati u kino distribuciji kao igrani filmovi. Mnogi festivali su doprinijeli tome da se i u njihove programe uvrste dokumentarci, pa je tako omogućeno da publika ima prilike vidjeti i taj vid filmskog stvaralaštva. Dokumentarce treba raditi i treba gledati, jer nam na odvažan način pružaju mogućnost relevantnijeg uvida u stvarnost u kojoj živimo, a time pružaju mogućnost i kao svojevršno svjedočanstvo života i na uljudenost ljudskog življenja.

HR: Nakon brojnih dokumentarnih filmova snimili ste igrani film »Duh u močvari«. Je li bilo teško prebaciti se na režiranje igranog filma?

Nije mi bilo teško prebaciti se na režiranje igranih filmova, jer sve ono što autor nauči u dokumentarnom filmu treba znati prenijeti i na igrani film zbog uvjerljivosti. »Što je autor spretniji u krađi od života to će biti spretniji u kreiranju života, odnosno kreiranju igranog filma«, rekao bi moj

profesor *Zoran Tadić* o kojem sam napisao knjigu »Poetski dokumentarizam Zorana Tadića«. Tako sam pokušavao raditi i u filmu »Duh u močvari«, unijeti u igrani film nekakav dokumentarizam i iskustvo rada u dokumentarnom filmu kako bi to pomoglo da film bude uvjerljiviji, jer djeci se ne može lagati i to je vjerojatno utjecalo na gledanost filma i dječju percepciju svijeta koji im nude stariji. S tim da, po mom mišljenju, mi stariji moramo biti odgovorni, jer samo snimanje je etički čin u dosluhu s onim što treba prikazati. Film nije samo zabava, kako to mnogi misle, nego i nešto drugo. Stvoren je da podučava, proučava i uvjerava. Svjedoči o nekakvoj istini i životu. A kako bi rekao predstavnik francuskog novog vala, veliki filmski redatelj *Jean Luc Godard*. »svaki igrani film teži dokumentarnom, a svaki dokumentarni igranom« i to je jedna od najvećih misli i istina ikada izrečena o filmu.

HR: Radite na novom igranom filmu »Most na kraju svijeta«. Zbog čega ste izabrali da snimate film prema scenariju Josipa Mlakića?

Već dugi niz godina pokušavam sa scenaristom i mojim velikim prijateljem i suradnikom *Josipom Mlakićem* stvoriti igrani film. Njegovi su romani vrlo filmični i meni vrlo bliski, jer se uklapaju u nekakav moj svjetonazor. Besmislenost rata, mali ljudi kao žrtve velikih politika i štošta što je utjecalo na naše živote nakon raspada bivše Jugoslavije ono je što me kod Mlakića zanima. Tako bi i ovaj scenarij, za koji smo konačno dobili potporu prije nekoliko godina, trebao polučiti film o tome kako smo promijenili karaktere nakon nesretnog rata, kako smo se promijenili i, ja bih rekao, kako smo se pokvarili. To je ono što me zanima i što bih volio pokazati

u svom novom filmu. Kakve posljedice je ostavio rat na ljude i kako ne znamo ništa cijeniti.

HR: U kojoj je fazi realizacija ovog filma?

Film je dobio potporu na natječaju Hrvatskog audiovizualnog centra, potom potporu Srbije, a na kraju potporu iz Bosne i Hercegovine i Francuske. Tako da će to biti hrvatsko – srpsko – bosansko – francuska koprodukcija, što je jako dobro, jer ga podržavaju ne samo u regiji, nego i šire. U filmu će glumiti osim hrvatskih glumaca i glumci iz Srbije i Bosne i Hercegovine, a bit će angažiran i jedan dio ekipe iz regije. Za filmsku industriju i kinematografiju važno je da se filmska djela financiraju zajednički i da se međusobno podupiru u koprodukcijama. Iako, moram priznati, Hrvatska je u tom smislu napravila možda najviše u odnosu na sve zemlje bivše Jugoslavije, jer izdvaja najviše potpore i najveće iznose za snimanje filmova, pa čak i u pogledu podupiranja koprodukcija izvan svoje zemlje. Film je skupa igračka i trebalo bi pronaći rješenje za financiranje, jer se uglavnom financira iz državnog proračuna, kao i svi drugi segmenti kulture, a to je važno kako bi se natjeralo one koji odlučuju o našim sudbinama na veću odgovornost, odlučnost i aktivnost. U tom smislu nije bilo lako formirati koprodukciju i složiti sve kockice kako bismo došli do financiranja za moj novi film.

HR: I na koncu, koji su vaši omiljeni filmski redatelji, koji su filmovi najviše utjecali na vašu poetiku?

Na poetiku u mojim filmovima utjecali su mnogi filmski redatelji i to ne samo oni najpoznatiji nego i manje poznati, ali uvijek volim reći kako ono što mi je kod *Fellinija* srce, to mi je kod *Bergmana* duša, a kod *Tarkovskog* duh!

NEISKORIŠTENI ENERGETSKI POTENCIJALI SOMBORA I OKOLICE

Zamjena za prirodni plin

Biomasa je potrebna i u ratarstvu i u stočarstvu, ali jedan dio ostaje kao suvišak i on se, umjesto da se spaljuje ili propada, može i treba iskoristiti za energetske potrebe, kaže docent Fakulteta tehničkih znanosti Jovan Petrović

primjer Srednje poljoprivredne škole u Somboru, koja je iskoristila poticajna sredstva Pokrajinskog tajništva za energetiku i mineralne sirovine. »Ovo je tajništvo prije dvije godine počelo dodjeljivati bespovratna poticajna sredstva za kupovinu kotlova na biomasu. Mi smo prošle godine dobili te poticaje na natječaju i sada se učionice na ekonomiji, objekti i stakleniku griju na sojinu slamu. Na taj način štedimo energiju i smanjujemo materijalne troškove škole«, kaže ravnateljica škole Ljubica Pribić-Jovičić.

TRGOVINA NA BURZI

Značajnije korištenje biomase podrazumijeva i da postoji burza na kojoj bi se prodavala i kupovala biomasa. Ta ideja nije nova, a konačno bi burza biomase na razini Vojvodine mogla funkcionirati ove zime. To je u Somboru na prezentaciji IPA projekta »Regionalnog modela ekološkog gospodarstva« istaknuo docent dr. Jovan Petrović s Fakulteta tehničkih nauka iz Novog Sada i član Pokrajinskog centra za energetske efikasnost. »Lokalni uvjeti za korištenje biomase u energetske svrhe postoje. Naravno, ne može sva biomasa otići u energetiku i to nitko od nas nikada nije rekao. Biomasa je potrebna i u ratarstvu i u stočarstvu, ali jedan dio ostaje kao suvišak i on se, umjesto da se spaljuje ili propada, može i treba iskoristiti. Za veću uporabu u energetske svrhe potrebni su konkretni poticaji tijela vlasti. Ne treba trošiti novac

Sviše od 160.000 hektara koliko je oranica u Somboru i općinama koje pripadaju Zapadnobačkom okrugu godišnje zasejano kukuruzom, pšenicom i sojom, proizvede se više od 200.000 tona biomase koja uglavnom neiskorištena propada na njivama. Čine se tek pionirski koraci u korištenju ovog potencijala. Neiskorišteni su i izvori geotermalne vode, pa tako godinama stoji bušotina na cesti Bački Monoštor – Sombor gdje je temperatura vode 73 stupnja, a kapacitet 900 litara u minuti.

BIOMASA PROPADA NA NJIVAMA

Uporaba biomase kao energenta u odnosu na količinu biomase koja se proizvede na njivama zapadnobačke regije mjeri se s nekoliko postotaka. Uglavnom se sve završava u kućanstvima koja biomasu

koriste za grijanje. A potencijala je puno. Za proizvodnju biomase mogu se koristiti ostaci kukuruza, soje i pšenice. Kukuruz se u ovoj regiji sije na 96.000 hektara, bere se u prvoj polovici studenoga, a ako se oduzmu količine koje se koriste za silažu, kao biomasa može se koristiti oko 60 posto proizvodnje, što znači oko 184.000 tona biomase samo od kukuruza. Pšenicom se u zapadnoj Bačkoj sije oko 50.000 hektara, žanje se od 1. do 20. srpnja, a za biomasu može se iskoristiti slama s oko 20 posto njiva. To znači 15.000 tona biomase od pšenice. Od soje se može dobiti oko 12.000 tona biomase, jer se ovom uljari- com sije oko 20.000 hektara, žetva se obavlja između 20. kolovoza i 20. srpnja, a za biomasu može se iskoristiti oko 50 posto biljnih ostataka. Sve to u zbroju iznosi više od 200.000 tona biomase, koja može biti zamjena za

druge energente. Pretvoreno u energiju to iznosi više od 780.000 MWh godišnje, čime bi se moglo podmiriti oko 22 posto energetske potrebe regije. Različita razdoblja u kojima se obavlja berba i žetva pokazuju da se biomasa na njivama praktički dobiva od početka srpnja do polovice studenoga.

Jedan od projekata iskorištenja energetske bogatstva na njivama je izgradnja pogona za proizvodnju agropetla u Doroslovu kraj Sombora. Riječ je o zajedničkom projektu češke tvrtke »Bridge Power Investments« i obiteljskog gazdinstva Hollo iz Doroslova. U investiciju će biti uloženo 12 milijuna eura, investitori najavljuju preradu 100.000 tona biomase, a cjelokupno tržište bit će osigurano u Europskoj Uniji. Ovo je velika i skupa investicija, ali se i s manje novca, pa i sredstvima poticaja, može koristiti biomasa. Takav je

Jovan Petrović

na parcijalne i sitne zahvate, već treba raditi na stvaranju povoljnog okruženja», kaže dr. Petrović. Prema mišljenju Petrovića ključno za razvoj tržišta biomase je formiranje burze biomase, odnosno organiziranog tržišta. Aktivnosti na formiranju burze su počele i to od strane Pokrajinskog tajništva za energetiku i mineralne sirovine. »Očekuje se da će cijeli posao biti gotov do kraja godine. U pripremi je softver koji će omogućiti da se elektronički nudi i kupuje roba. Kada je riječ o trgovini biomasom važno je definirati koje su to forme koje su pogodno i isplative za trgovinu. Biomasa iz ratarske proizvodnje može biti u rinfuzi, u obliku malih konvencionalnih bala, valjkastih i velikih četvrtastih bala, ali prava forma za korištenje biomase su briketi, kobsovi i pelet. Intencije su da se sve svede na najpogodniju formu za trgovinu, a to je pelet. S obzirom da će netko biti zainteresiran prodati i sirovu biomasu, mi na burzanskom tržištu moramo nuditi sve forme biomase. Najvažniji dio je formiranje cijene kojom burzanska trgovina može početi. Naravno, burza posluje po zakonima ponude i tražnje što će i diktirati cijenu, ali za početak mora se definirati cijena. Biomasa u rinfuzi mogla se u prethodnom razdoblju kupiti

po cijeni 0,5 do 0,6 dinara po kilogramu, ali je transport vrlo neracionalan zbog toga što je u pitanju rastresita, kabasta roba i takav oblik biomase interesantan je za trgovinu na lokalnoj razini. Cijena biomase u balama je od tri do 3,6 dinara po kilogramu i nju je isplativo transportirati i na veće udaljenosti, pa ako su u pitanju velike četvrtaste bale i na udaljenosti od stotinjak kilometara. Najskuplji su briketi od slame čija je cijena od 14,5 do 14,9 dinara po kilogramu i pelete s cijenom od 16 do 16,4 dinara po kilogramu. Ideja je da se konačne cijene biomase vežu za cijenu prirodnog plina, koji je najzastupljeniji energent u Vojvodini, i to tako što u energetske vrijednosti energija iz biomase ne bi prešla 60 do 70 posto cijene iste energije iz prirodnog plina. Na taj bi se način dobila ekonomska isplativost, ali je pitanje je li to moguće na običnom tržištu ponude i tražnje. Tu je sada na redu opet država, koja treba naći način da ukoliko tako nešto nije održivo pomogne poticajima, kako konačna cijena energije iz peleta ne bi bila veća od 70 posto iste te energije iz prirodnog plina. Ukoliko država uspostavi fondove za energetske efikasnost, fondove za intenziviranje uporabe biomase, bit će prostora u kome ćemo moći tražiti poti-

Tibor Nyerges

caje za intenzivnije korištenje ove energije u širokoj potrošnji, toplanama i svugdje gdje imamo potrebe za toplinskom energijom. Država će jednog momenta izgubiti ulogu kada sve počne funkcionirati kao u zapadnoeuropskim zemljama, ali ne treba zaboraviti kako je i tamo država u jednom dužem razdoblju pomagala», zaključuje Petrović.

EUROPSKI ENERGETSKI PROJEKT

O mogućnostima uporabe obnovljivih izvora energije u toplanama razmišljaju i u Regionalnoj gospodarskoj komori Sombor, koja zajedno s Trgovačko-industrijskom komorom Bač-Kiškun u Mađarskoj realiziraju projekt »Prekogrančni regionalni model ekološke privrede«. Ovaj projekt prvenstveno je namijenjen izradi tehničkog i ekonomskog modela, kao i studije izvodljivosti korištenja obnovljivih izvora energije

Tatjana Maglić

je koji bi u budućnosti imali uporabu u Javnom komunalnom poduzeću »Energana« u Somboru i toplani »Termostar« iz Kečkemeta (Mađarska). Studija izvodljivosti treba biti završena do kraja listopada. »Cilj projekta je povećati korištenje obnovljivih izvora energije u sustavima daljinskog grijanja. Vrijednost projekta koji sufinancira Europska Unija iz fonda prekogranične suradnje je 66.000 eura, a ukupna vrijednost projekta je 78.000 eura. Generalno, s obzirom da već nekoliko mjeseci zajednički radimo na ovom projektu, mogu kazati kako se obnovljivi izvori energije za grijanje više koriste kod nas nego kod nas u Mađarskoj«, kaže menadžer projekta Tibor Nyerges.

Predsjednica Regionalne gospodarske komore Sombor Tatjana Maglić potencira i mogućnosti geotermalnih izvora u regiji zapadne Bačke i najavljuje kako će komora inicirati opsežno istraživanje potencijala geotermalnih izvora. »Biomasa jest naš najznačajniji energetski potencijal, ali ne treba zaboraviti geotermalne izvore. Ti geotermalni izvori osim za potrebe topličkog turizma mogu se koristiti u povrtlarskoj i cvjećarskoj proizvodnji«, zaključuje Maglić.

Zlata Vasiljević

Energetska samoodrživost

Težnja Europske Unije je da gradovi postanu energetski samoodrživi. Najdalje u tome je otišla Danska koja je donijela državnu strategiju da 2050. godine svi gradovi postanu energetski samoodrživi. To se može postići povećanjem energetske efikasnosti do krajnjih mogućnosti i maksimalnim korištenjem svih raspoloživih lokalnih resursa, kazao je Petrović.

Srijemski i dalmatinski gradovi koncem XII. stoljeća

Piše: dr. Zsombor Szabó

Današnja se Dalmacija u XII. stoljeću dijelila na dva dijela. Prvi dio su bili tzv. dalmatinski gradovi na kopnu (Biograd na moru, Zadar, Šibenik, Split i Trogir), koji su bili ili samostalni ili su priznavali vlast hrvatskih, odnosno hrvatsko-ugarskih kraljeva, ili su bili pod vlašću Mletačke Republike. Nad kontrolom ovih gradova između hrvatsko-ugarskog kraljevstva i Venecije vođena je višestoljetna borba s različitim ishodima. U to vrijeme pod Dalmacijom su se podrazumijevali dalmatinski otoci, Pelješac i područje oko ušća Neretve zajedno s kopnenim dijelom oko današnjeg Dubrovnika. Od otoka hrvatsko-ugarska kraljevina vladala je na tzv. Kvarnerskim otocima (Krk, Rab itd.).

SLIČNOSTI I RAZLIČITOSTI IZMEĐU DALMATINSKIH I SRIJEMSKIH GRADOVA

Sličnosti su da svi gradovi o kojima je bilo dosad riječi imaju svoje ishodište u antičkom Rimskom Carstvu. U slučaju dalmatinskih gradova, usprkos rušenjima (npr. Avari i Slaveni), sačuvana je izvesna rimska građanska tradicija zahvaljujući prije svega kršćanstvu. Sačuvane su i građevine, utvrde, kao i izvesna gradska samouprava, gradska komuna, s pisanim statutima. U slučaju srijemskih gradova od gore rečenog ništa nije ostalo. Stepski narodi su sva srijemska naselja i gradove skoro do temelja uništili, o

ostacima nekog građanskog sloja ne može biti niti govora. Preostalo stanovništvo, koje su činili rimski građani, odselilo se uglavnom u provinciju *Ilyricum*. Dalmatinski su gradovi imali dovoljno prihoda i mogli su za svoju samostalnost kralju godišnje plaćati određeni porez. Ako su to na vrijeme platili, nitko ih nije uznemiravao i kralj nije ni držao svoj vojni garnizon u tim gradovima. Srijemski gradovi »u začetku« nisu bili sposobni platiti ikakav porez, tek su se nakon političke stabilizacije gradovi – Dimitrovica, Slankamen, Zemun, Franca Villa, Ilok – počeli razvijati, prije svega zbog trgovine, i to im je omogućilo da uz plaćanje poreza steknu izvesnu samoupravu, slobodu.

STVARANJE URBANE MATRICE, NUKLEUSA NASELJA NA OSNOVI VJERSKIH PROPISA

Prvi ugarski kraljevi su praktično iz ničega stvarali »novu« urbanu matricu, mrežu naselja, kasnije i gradova na osnovi zakona, koji su bili u funkciji učvršćivanja i širenja nove kršćanske (katoličke) vjere. Prvim kraljevskim zakonom kralj Sv. Stjepan I. (I. Szent István) u XI. stoljeću naređuje da su deset »sela«, točnije zimskih salaša uglavnom od jedne šire familije (klana), odnosno deset domova ili kuća, dužna izgraditi jednu crkvu. Prvi ugarski kralj je u svom prvom zakoniku uredio i odnose prema Crkvi, kao i u samoj Crkvi. Pokraj župa-

njskih centara formiraju se i vjerski centri (župni uredi). Župan i župnik su bili zaduženi za izgradnju novih crkava na teritoriju svoje nadležnosti. Nadalje, bili su dužni narediti i zadužuju *vilicuse* (seoske prvake) da se pod prijetnjom kazne staraju o tome da svi seljani, osim onih koji čuvaju vatru, moraju nedjeljom odlaziti u crkvu. Vjernici su bili dužni izgraditi crkvu i osigurati sve potrebe župnika, a kralj je bio dužan opremiti crkvu. Osnovni zakon da svi stanovnici sela moraju nedjeljom ići u crkvu modificiran je 11. paragrafom I. zakonika Sv. Ladislava I. (I. Szent László) u toj mjeri, da je dovoljno bilo da samo jedan predstavnik sela mora biti prisutan na misi nedjeljom ili velikim blagdanima, u slučaju da je selo suviše udaljeno od crkve.

Sajmovi (vašari) su isto u početku bili održavani nedjeljom, što je imalo za rezultat da mjesto za sajam i crkva budu prostorno u blizini¹. Kada se kršćanstvo učvrstilo, sajmovi su održavani bilo kojeg dana u nedjelji, neka mjesta su dobila i ime po tome kada su održavani. Vremenom je broj

¹ Umjesto ne djelaj = nedjelja, na mađarskom se ovaj dan zove vásár nap = vásárnap (dan za vašar/sajam).

naselja rastao i pravo držanja sajma postaje privilegij. Kralj Koloman (*Kálmán*, nazvan i Učeni) definitivno je odredio da se svi mrtvi moraju pokapati oko crkve i time je pospješivao vezanost za jedno mjesto.

Centar naselja postaje crkva okružena grobljem, tu je i tržnica, a kuće se grupišu u krugu ili se vezuju u obliku linearnog naselja na ovako formirani *nukleus* – centar. Izgradnja crkvi, dodjeljivanje prava održavanja sajma, bilo je u funkciji izgradnje »urbane matrice« kraljevine i odvijalo se u nekoliko valova tijekom XI. i XII. stoljeća. Poslije prvih župnih crkvi izgrađenih u županijskoj utvrdi, najranije izgrađene crkve trebamo tražiti pokraj najranijih tradicionalnih sajmišta (vašarišta). Ova sajmišta su bila u mjestima s utvrdom, u kraljevskim majurima i na čvorištima najznačajnijih putnih pravaca. Kao specifična čvorišta putova možemo smatrati rječne prijelaze i luke, jer se u ranom srednjem vijeku najznačajniji prijevoz robe vršio vodenim putem. Stručnjaci smatraju kako su sva ovakva mjesta već početkom XI. stoljeća imala izgrađene crkve.

Ambetuš (III. dio)

Salaši »na tri zida« višlji su i sa debljim, dužim i odjedared nabijanim zidovima uzduž i popriko, s jačom (debljom) tavanicom, zato su sve odaje veće. Na višljoj i široj nabijanici krovina (krovnja građa) je deblja, raspuzana i »stolicama« ojačani rogova. Ambetuš salaša »na tri zida« širok je oko 2,5 - 3 m, a koliko je širok ambetuš toliko su široki i kujna i špajc.

Nisu svi ambetuši u salašima bili oma zatvoreni, bilo ih je i otvoreni. Prid neograđenim ambetušom na oko 2-3 m najvećim dilom obično je uzduž napravljena cvitna bašča, zatarabljena uvis do jednog metara. Tarabama su pričili piležu i vaškama da ne prave strva po ambetušu. Taki je bio npr. »Popin salaš« – salaš plebanije u bunjevačkom šoru salaša u bajmačkom ataru.

Ako su ambetuši u salašima »na tri zida« ograđeni zidićima, kad su dotiravali izgled domazluka, najčešće su ambetuš s pridnje strane zaziđali. Na sridi su napravljena vrata sa dvoje krila. Ambetuš je zaziđan obično i u onim salašima u kojima je »mala kuća« obaško u avliji ili je nuz zabat staja, di su košara i volarica jedna do druge. U takom domazluku »mala kuća« je odminila čeljacku sobu i pododžak u čeljackom salašu.

Ograđeni i udešeni ambetuša napravljeno je najviše oko I. svickog rata i posli njeg. Većina zatvoreni ambetuša u salašima »na tri zida« dobili su naminu kao litnja čeljacka soba brez kreveta i peći. Pošto su zidovi i tavanica debeli, liti

je u ambetušima salaša »na tri zida« bilo lađnije neg napolju. U njemu su dočekivali goste, a priko nedilje su ga žene hasnirale i za rad ručnog rada. Najčešće je u njemu smišten stan za tkanje, šivaća mašina i dr., a reduše su ga hasnirale za razvijanje i sušenje tista za kuvanje i sl.

Iz zatvorenog ambetuša salaša »na tri zida« salazilo se u podrum ispod čeljacke sobe. Da se u sobi ne napravi gura podruma (dio svoda) onda je ulaz u podrum bio iz poda ambetuša i u njeg se išlo iz čoše ambetuša nuz zid od kujne, doli na desetak basamaga. Vrata podruma bila su u ravni sa podom, krilo vrata je od jaki dasaka, priko nji su koracali, a otvorena vrata su naslonili na zid kujne.

U ambetuš su s pridnje strane uzidani pendžeri, zavirandžene providnim virangama. Zidove ambetuša okitili su cvičom u cripovima i obiteljskim slikama. Nad dovratkom ulaza u »kuću« visilo je propeće. Ima ko je ispod propeća obisio bandašov vinac sa obiteljske dužijance, di je odminio vinac zelenog žita blagoslovljenog na Markov.

Plafon ambetuša u salašima »na tri zida« u istoj je ravni sa plafonima drugi odaja, pa iznad kujne nema tavanca kao u salašima »na dva zida«.

Isprika: u prošlom broju tribalo je da tačan napis na slici bude:

Salaš Bele Stantića – Gustera na Kapunji.
Ispričavam se šticiocima i osobito obitelji Bele Stantića - Gustera.

Zatvoren ambetuš u Stantićevom – Zizinom salašu »na tri zida« u Maloj Bosni

Ambetuš je flasterovan cigljama privučnim cementom, pločicama i dr., s onim šta se u ono vrime za oblogu poda moglo kupit. Pod su najčešće prikrili krparama, a podiko i asurama.

Da bi imali što više mista za spavanje od špajca su napravili malu sobu za divojke ili

momke. Umisto u špajcu ranu su držali u podrumu, poređanu po basamagama ili na policama pričvršćenim na zid, a ranu koja je to mogla podnet, držali su na tavanu prigradenom tarabama. U salašima kojima je dô bio nadovat često je u čoši podruma ukošana ledara.

SA ROGLJA

Lancoš

Lancoše su stvorili 1788. godine kad je varoš Subatica razdilila 3500 lanaca zemlje u Zapadnim ugarinicama, u dilu atara prema Kelebiji. Zemlju su njim izdilili na duži (dugačke približno 400 m), di su dobili po tri lanca (lanac = 7200 m²). Onda je taki bilo 406 varoščana, a priostali 2300 lanaca podilili su drugim građanima. Ko je dobio zemlju, bio je dužan da gradu godišnje prida 1/7 roda od litine ili da plati toliko novaca koliko je vridila 1/7 litine. Od tog vrime na za vlasnike zemlje do oko tri lanca ili manje u narodu se odomaćio izraz »lancoš«. Tako su postale oko varoši Zapadne i Istočne ugarnice. Kad su jedne godine u jednim ugarinicama posijali usive, u drugima su zemlju zaparložili, a druge godine su se u tom prominili, da njim uvik oстане mista za pašu krupnog josaga. Lancoši su zemlju radili iz varoši. U ugarinicama nije bilo dopušteno praviti salaše, tog su su držali i jedino niko nije napravio salaš u žitnicama u Zapadnim ugarinicama, izmed betonskog puta E-5 (za Novi Sad i dalje) i gvozdenog puta Subatica – Bajmak, zato tamo nema salaša (1990.). (O tom više: Magyar László - Továtúnő évszázadok – poglavlje: Adatok Szabadka mezőgazdaságáról /1867-1918/ str. 72 – 152).

INFORMACIJA DA JE NA POLJIMA VOJVODINE OTKRIVEN GMO KUKURUZ NAIŠLA NA IGNORAN

Šeretski modificirana šutnja

Urednik sajta »Agroservis« Čedomir Keco tvrdi da su stručnjaci s Instituta za ratarstvo i povrtlarstvo otkrili postojanje GMO kukuruza u Vojvodini, ali da tu spoznaju kriju od javnosti * Direktor Fitosanitarne uprave Jan Bočanski kaže da do takvih spoznaja nije došao, dodajući da granična fitosanitarna inspekcija svakodnevno kontrolira uvoz GMO proizvoda * Bivša ministrica poljoprivrede Ivana Dulić – Marković kaže kako Keco nije pouzdan izvor informacije, ali i da Fitosanitarna uprava već godinama ne obavlja svoju funkciju

Ima li ova država indifereentan odnos prema zakonima koje donosi ili je riječ o nezainteresiranosti uposlenika u njezinoj administraciji da ih provode? Na oba ova pitanja, i to uz navođenje bezbroj primjera, svaki bi građanin mogao dati potvrđan odgovor, a potpisnik ovoga teksta nastojat će ovoj tezi dati svoj prilog.

Pod naslovom »Biološka diverzija na Srbiju« internet-ski portal »Agroservis« objavio je 25. rujna informaciju da je na poljima Vojvodina proljetos sijan genetski modificiran (GMO) kukuruz. U nekom uređenom društvu u kojem se, osim što postoje, zakoni i provode već ova rečenica bila bi dovoljna da se kod nadležnih tijela upali crveno svjetlo i promptno reagira. Ali, kako Srbija u ključnim stvarima ne pripada toj kategoriji društava djelovanje zakona u njoj često počinje i završava na istom mjestu – papiru. Temeljem te informacije potpisnik je ovoga teksta u objedinjenom svojstvu savjesnog građanina i budnog novinara pozvao Ministarstvo poljoprivrede s namjerom da dobije odgovor na pitanje ima li država spoznaju opostojanju GMO kukuruza na poljima Vojvodine, ali se sva

komunikacija – uključujući i onu pisanu (obavezno slanje pitanja e-mailom) – završavala na prvoj crti obrane u vidu ljubaznog glasa predstavnice odjela za odnose s javnošću (!) Zorice Kovčič. Simpatično, ali odsječno ona nam je poručila da su tu informaciju provjerili (netko, valjda, u Ministarstvu), te da nam – pošto ona (informacija) nije istinita – nemaju što ni reći.

SPOZNAJA U RUKAVU

Imao je, međutim, što reći urednik portala »Agroservis« i časopisa »Moje gazdinstvo« Čedomir Keco. On je, primjerice, i verbalno potvrdio ono što je prije toga napisao, a to je da GMO kukuruz u Vojvodini postoji. Keco, naime, tvrdi da su stručnjaci Instituta za ratarstvo i povrtlarstvo u Novom Sadu po nalogu pokrajinske administracije otkrili postojanje GMO kukuruza na poljima Srijema i srednje Bačke, te da je to potvrdila i laboratorijska ekspertiza u Njemačkoj. Istina, Keco nije znao reći o kojem laboratoriju u Njemačkoj je riječ, ali je istaknuo da je o svemu tome na sastanku u Gospodarskoj komori Srbije pričao direktor Instituta za ratarstvo dr.

Borislav Kobiljski. Keco je još dodao da Institut iz nepoznatih razloga ovu informaciju krije od javnosti. Po njegovim riječima »vlasnik« ove informacije, odnosno Institut, sada njome može trgovati tako što će, primjerice, razgovarati s kompanijom od koje je stigao GMO kukuruz o tome što dalje. Može Institut, kaže Keco, tu informaciju dati nadležnim tijelima, jer eventualno postojanje GMO kukuruza, kako kaže, predstavlja »ozbiljan biološki udar na Srbiju« Treća varijanta, kaže sugovornik, uključuje mogućnost da dva državna instituta i nekoliko malih proizvođača sjemena kukuruza budu u nemilosti, jer se, kako kaže, zbog oplodnje ispravnost kukuruza može pokvariti i česticama iz zraka.

Ništa od ovoga, međutim, nije bilo zanimljivo ustanovi koju Keco spominje. Osoba ženskog spola u uredu spomenutog direktora Instituta prvo je rekla da se na portalu »Agroservisa« nigdje ne spominje niti ta ustanova, a kamoli ime dr. Borislava Kobiljskog, a nakon što je upoznata s činjenicom da je urednik sajta to usmeno izjavio zaboravila je na broj potpisnika ovoga teksta kojega je prije toga zvala. Rezultat

nije bio bolji niti kada je riječ o »pokrajinskoj administraciji«, jer smo iz Tajništva za poljoprivredu bili upućeni na adresu Uprave za bilje Južnobačkog okruga. Sve u svemu, opća šutnja uz posvećenu ignoranciju uz nemalu dozu nadmenosti.

RENT A LABOS

Napominjući kako ni Čedomir Keco nije pouz-

ANTSKI ODNOS PREDSTAVNIKA DRŽAVE, STRUKE I POLJOPRIVREDNIKA

dan izvor informacija, bivša ministrica poljoprivrede Ivana Dulić – Marković kaže kako je ovakav odnos državnih tijela spram pitanja koja ih se izravno tiče i za koja primaju pristojne plaće uopće ne čudi. Ona ističe da Fitosanitarna uprava – u čijoj je nadležnosti kontrola GMO proizvoda – u

koji uzima u obzir procjenu rizika o sigurnosti proizvoda – kontrola GMO proizvoda se odnosi na Zakon o genetski modificiranim organizmima i svaka pošiljka kod koje je poznato da postoje genetske modifikacije trebala bi biti testirana i kontrolirana. Stoga ona postavlja pitanje koliko je Fitosanitarna

tarna inspekcija svakodnevno kontrolira svaku pošiljku sjemenskog ili merkantilnog kukuruza, soje, sojine sačme ili bilo kog drugog proizvoda za koji je poznato da je nastao na temelju genetičke modifikacije. Boćanski ističe da stoga ne vidi kako bi se spomenuti kukuruz mogao naći u Srbiji, napose stoga što se on uvozi iz Francuske, Rumunjske i Mađarske, gdje je (u Mađarskoj) također na snazi zakon o zabrani proizvodnje genetski modificiranih organizama. Kada je riječ o sastanku u Gospodarskoj komori Srbije, on kaže kako su mediji iskrivili 90 posto onoga što je tamo rečeno. Boćanski navodi da je on sam govorio o postojanju GMO proizvoda u zemljama Europske Unije, a da su to mediji kasnije prenijeli kao GMO kukuruz u Srbiji! Ipak, direktor Fitosanitarne uprave poziva svakoga tko ima bilo kakvih spoznaja o postojanju GMO proizvoda kod nas da mu se osobno javi.

Najzanimljivije u cijeloj priči jest šutnja onih kojih se to praktično najviše i tiče. Riječ je, naravno, o poljoprivrednicima. Iako uredno obaviješten o sadržaju teksta i onoga što nam je rekao urednik »Agroservisa« predsjednik Skupštine Asocijacije poljoprivrednika Miroslav Ivković nije želio komentirati niti jedan njegov dio. Ivkovićeva šutnja tim je zanimljivija, jer je u javnosti poznat kao osoba koja nikada ne izbjegava komentirati odnos države prema

poljoprivrednicima. Ovoga puta, međutim, iz nepoznatih razloga ostao je bez riječi.

A da je htio, mogao je Ivković ili neki drugi poljoprivrednik postaviti pitanje kako to predstavnici države i struke šute o temi koja se tiče kršenja zakona. Zakon je u ovom slučaju svakako prekršen, a procedura ustanovljavanja krivnje posve je jednostavna. Ili je zakon prekršio Čedomir Keco nakon što je na svojoj internetskoj stranici objavio netočnu informaciju ili su, ukoliko je ona točna, zakon prekršili oni koji su uvezli GMO kukuruz i oni kojima je to – zbog ne obavljanja svog posla ili iz nekih drugih razloga – promaklo. Posebno zanimljiva je šutnja Instituta za ratarstvo i povrtlarstvo, jer je Čedomir Keco jasno imenovao dr. Borislava Kobiljskoga, a ne Jana Boćanskoga. Otuda je, osim što je najzanimljivija, ujedno i najdirljivija solidarnost direktora Fitosanitarne uprave koji je teret spomenute izjave (novinarski, naravno, potpuno krivo prenijete) prihvatio na svoja pleća.

Za najispravniji zaključak nakon svega možda bi se mogle uzeti riječi Ivane Dulić – Marković koja kaže kako nema ništa protiv da u priči o GMO-u kod nas svatko ima svoj sud. A sud je, kaže ministrica, tim uvjerljiviji ukoliko je donijet na temelju činjenica. Činjenice, dakle, kažu da je nakon pisanja »Agroservisa« kod onih koji su prozvani zavladała gromka šutnja. Prekinuta odlučnim – ali!

Z. R.

Ako je ovakav rodio, prijavite ga Fitosanitarnoj upravi

posljednjih nekoliko godina nije sprovela niti jednu svoju funkciju i to zbog nekompetentnosti njezina direktora Jana Boćanskoga. Ivana Dulić – Marković tvrdi da se Fitosanitarna uprava ne oslanja na rezultate Nacionalnog laboratorija nego na laboratorijske nalaze velikih kompanija. Ona navodi da, iako je na snagu stupio novi Zakon o sigurnosti hrane –

uprava poslala na testiranje tijekom godine i u kojem su laboratoriju oni rađeni?

ISPRAVAK NETOČNOG NAVODA

Spomenuti direktor Fitosanitarne uprave, kao jedini predstavnik države koji je bio voljan za razgovor na ovu temu, Jan Boćanski kaže da granična fitosani-

SASTANAK ZNANSTVENOG DRUŠTVA ZA POVIJEST ZDRAVSTVENE KULTURE VOJVODINE ODRŽAN U SUBOTICI

Zapisi za sva vremena

Na sastanku Znanstvenog društva za povijest zdravstvene kulture Vojvodine (u okviru Društva liječnika Vojvodine – Srpskog liječničkog društva) 6. listopada odati je priznanje primarijusu dr. *Emilu Libmanu*, poznatom subotičkom liječniku, internistu – gastroenterologu u mirovini, za ustrajan istraživački i publicistički rad na otkrivanju i bilježenju povijesti zdravstva u Subotici, što je i bio razlog da je sastanak održan u ovom gradu (tj. u okruženju, u Kulturno-sportskom centru 'Krupara' u Bačkom Dušanovu). Prim. dr. Libman je autor brojnih stručnih radova iz svoje struke i povijesti zdravstva, i nekoliko knjiga u kojima bilježi razvoj ovog područja od davnih vremena do danas. Publicirao je istraživanja o nekadašnjim bolni-

Dr. Vladimir Sakač, prim. dr. Emil Libman
i prim. dr. Miloš Malenković

cama, liječnicima u prošlosti grada, a u najnovijim izdanjima (2008. i 2011.) iscrpnu medicinsku bibliografiju Subotice u razdoblju od 1828. do 2005. godine, te je, kako su članovi Znanstvenog društva i zaljubljenici u istraživački rad o prošlosti zdravstva i ovoga puta naglasili – primarijus dr. Emil Libman najveći je povjesničar zdravstvene kulture Subotice do sada. Prikaz kroz knjige i djela dr. Libmana iznio je dr. *Vladimir Sakač*, tajnik

Društva i predavač povijesti medicine na Medicinskom fakultetu u Novom Sadu.

Ovom prilikom dr. Libman govorio je o prvom upravitelju Građanske bolnice u Subotici dr. *Antalu Kovacsu*, arhivska savjetnica subotičkog Povijesnog arhiva *Tatjana Segedinčev* o zdravstvenoj službi u Subotici neposredno nakon Drugog svjetskog rata, dr. *Špiro Zrnić* o osnivanju i razvoju Ginekološke službe u Subotici, a *Neda Dimovski*,

Priznanje vojvođanskih kolega dr. Emilu Libmanu, najvećem povjesničaru zdravstvene kulture Subotice, za dugogodišnji ustrajan istraživački rad na otkrivanju i bilježenju povijesti zdravstva u ovom gradu

arheologinja Gradskog muzeja, o srednjovjekovnim trepanacijama u Vojvodini (kirurški zahvat na lubanji, prim. au.).

Održavanje stručnog sastanka pomogao je Gradski muzej Subotica.

Ovo znanstveno društvo postoji više od pola stoljeća i okrenuto je svima koji su zainteresirani za povijest zdravstvene kulture, istaknuo je predsjednik prim. dr. *Miloš Malenković*. Objavljeno je dvadesetak zbornika i nekoliko knjiga u kojima su svjedočanstva o prošlosti ovog segmenta života.

K. Korponaić

Gradska uprava Grada Subotice, Tajništvo za lokalni ekonomski razvoj, gospodarstvo, poljoprivredu, komunalne poslove i zaštitu životnog okoliša, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, na osnovu članka 29. stavak 1. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (»Službeni glasnik RS« br.135/04, 36/09) objavljuje:

OBAVJEŠTENJE

o donesenom RJEŠENJU broj: IV-05-I-501-298/2012 od 9.10.2012. godine kojim je izdano Rješenje na podneseni zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš projekta: Bazna stanica mobilne telefonije »Subotica 8« na katastarskoj parceli 2224/4 ko Novi Grad, u ulici Geze Čata br. 17, Subotica, nositelja projekta d.o.o »TELENOR«, Beograd, Omladinskih brigada br. 90.
Tekst rješenja u cjelosti se može preuzeti na adresi: www.subotica.rs/sr/4253/oglasavanje

Gradska uprava Grada Subotice, Tajništvo za lokalni ekonomski razvoj, gospodarstvo, poljoprivredu, komunalne poslove i zaštitu životnog okoliša, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, na osnovu članka 29. stavak 1. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (»Službeni glasnik RS« br.135/04, 36/09) objavljuje:

OBAVJEŠTENJE

o donesenom RJEŠENJU broj: IV-05-I-501-258/2012 od 10.10.2012. godine kojim je dana suglasnost na Studiju o procjeni utjecaja na životni okoliš projekta: IZGRADNJA BUŠENOG BUNARA, POVEZNOG CJEVOVODA, NAPOJNOG i SIGNALNOG KABLA NA Vodozahvatu ĐURĐIN na katastarskoj parceli 2642 ko Đurđin, u naselju Đurđin na lokaciji Vodozahvata (ugao ulica Bosa Milićević i Borisa Kidriča), nositelja projekta JKP »Vodovod i kanalizacija«, Subotica, Trg Lazara Nešića 9/a

STIPAN PRČIĆ, ČUVAR AUTOHTONIH BILJNIH VRSTA

Stare sorte sačuvati od izumiranja

*Želim u svom voćnjaku sačuvati stare sorte koje se sada nemilosrdno uništavaju, kaže Stipan Prčić **
U svijetu postoji čitav pokret čuvara sjemena, koji kao pojedinci na svim kontinentima
i u skoro svim zemljama prikupljaju, čuvaju i sade autohtone biljne sorte

Smatra se da je od '70-ih godina prošlog stoljeća do danas u okvirima EU zauvijek nestalo oko 2.000 starih autohtonih sorti biljaka, odnosno da je u svijetu u posljednjih stotinu godina trajno nestalo oko 75 posto sorti biljaka čije je nastajanje trajalo tisućama godina. Unatoč razvoju industrijske proizvodnje, ili upravo radi toga, ljudi sve češće nastoje kroz organsku proizvodnju sačuvati stare autohtone i zaboravljene biljne vrste, te ih zaštititi od izumiranja.

MIRISI DJEDOVOG VINOGRADA

»Stare sorte se manje prskaju, jer su otpornije na biljne bolesti, a plodovi su aromatičniji i ukusniji. Moj je djed bio brijač, i ja sam nastavio taj zanat, ali je imao i malo vinograda i voćnjaka, u koji smo zajedno odlazili. S godinama mi se nekako vraćaju u sjećanje okusi i mirisi voća iz tog djedovog vinograda. Sjećam se primjerice kako je presječena jabuka pola dana ostala bijela, a sada će za par minuta pocrniti, zato što je puno prskana. Želim u svom voćnjaku sačuvati stare sorte koje se sada nemilosrdno uništavaju«, kaže Stipan Prčić iz Mirgeša.

Autohtone sorte voća osobito su pogodne za okućnice, krošnje su bujne, a stabla

dugotrajna, žive stotinama godina. Obično se ne prskaju ili vrlo malo jer su uglavnom otporne na bolesti. Ukusni i sočni plodovi pojedinih sorti jabuka, krušaka, dunja, mogu se dugo čuvati u trapovima i podrumima, ali to nije odlika svih starih sorti. Još jedna karakteristika je da dobro rađaju, premda ponekad neredovito.

Stipan Prčić kaže kako za sada ima stare sorte šljive, kašave i crne, jabuke pogačarku, jakovačku i petrovačku, sortu oraha staru više od sto godina, vinogradarske breskve, marelice, piske, a skuplja i sjeme povrća no za sada ima samo kandžijaš boraniju i grašak šećerac. Kaže kako o starim sortama malo zna i tek se upoznaje s njima jer mu voćarstvo nije struka, ali zato je potražio pomoć stručnjaka, pa mu svojim savjetima pomaže dr. Andrija Peić koji ga upućuje na stare sorte

za kojima traga. Pomažu mu i brat Perica Cvijin, koji je voćar i vičan kalemarstvu, kao i supruga Ružica, kojoj je voćarstvo profesija i zadužena je za rezidbu.

ČUVARI SJEMENA

»Imam motiku i pol ograđenog placu na kojem planiram gajiti što više autohtonih sorti, a onda sadnice razmjenjivati i poklanjati ljudima koji ih žele posaditi. Već se pročulo kako skupljam stare sorte, pa mi susjedi i prijatelji kažu gdje što raste. Obilazim stare voćnjake, zapuštene placeve sa starim salašima i vinograde, kad vidim neki plod pridem i pogledam što je to, svežem uzicu i tako obilježim biljku, a onda kad prestane vegetacija vadim izdanke. Mušterije u brijačnici mi često traže da im nabavim neprskane jabuke i breskve, iznenadilo me je što sve više mladih želi

gajiti stare sorte, i uopće koliko ljudi želi zdraviju hranu«, kaže Stipan Prčić.

A da on u tome nije usamljen pokazuje i čitav pokret čuvara sjemena, koji kao pojedinci na svim kontinentima i u skoro svim zemljama prikupljaju, čuvaju i sade autohtone biljne sorte. Čuvari sjemena smatraju pravim sjemenom samo ono koje je čuvano u krugu obitelji, prenošeno s koljena na koljeno i najmanje staro oko sto godina, te koje nije nastalo poslije 1945. godine, a najkasnije do 1970. Na portalu sites.google.com/site/cuvarisemena može se naći niz korisnih tekstova o autohtonim sortama, naveden je i adresar čuvara sjemena te organizirana besplatna razmjena sjemena starih sorti povrća, voća, žitarica i cvijeća, za privatne potrebe građana.

Inače, čuvari sjemena prvih su dana listopada organizirali međunarodnu akciju za zaštitu sjemena, te upozoravaju javnost da »pet multinacionalnih kompanija već drži 75 posto prava na komercijalnu proizvodnju sjemena. Nameću nam toksično sjeme kako bi korporacije kontrolirale tržište sjemena i hrane. Nema prehrambenog suvereniteta bez slobodne razmijenjene sjemena. Nema slobode prehrane bez slobode izbora sjemena.«

S. Mamužić

PRIČA O SLAMARU IZ TAVANKUTA IMA I NASTAVAK

Vlat po vlat do uspomena i povijesti

Da, moj je djed bio slamar u Tavankutu, no u obitelji nemamo niti jedan njegov rad, osim sačuvanih sjećanja mojih roditelja da je spominjao ispletenu krunu, kaže unuka Ana Klimek, rođena već poslije smrti djeda Vece Ivkovića, slamara iz prošlosti o čijem se stvaralaštvu danas malo zna

Nekada u Tavankutu (fotografija iz zbirke Etnološkog odjela Muzeja Vojvodine)

Nakon što je u ovom tjedniku 24. kolovoza objavljeno kako kruna od slame sačuvana u Muzeju Vojvodine ukazuje da ju je prije više od pola stoljeća izradio Veco Ivković iz Tavankuta (što mijenja dosadašnja saznanja i stav da su nekada davno krune od slame stvarale samo žene), a da se ne zna ima li slamar iz prošlosti potomke koji bi mogli više osvijetliti njegov život i stvaralaštvo – stigao je odgovor: *Veco Ivković* ima potomke, iz Tavankuta su davno otišli,

neki na drugi kontinent, ali u Subotici živi njegova unuka, *Ana Klimek*.

»Nisam ga upoznala«, kaže u ovom susretu. »Rođena sam 1961. godine, poslije njegove smrti. Veco i *Matilda*, mi smo je zvali *Njanja*, imali su troje djece: *Marka* rođenog 1930. godine, mog oca *Nestu* (1933.) i *Mariju* (1937.). Nitko od njih više nije živ, teta je prva umrla, moj otac prije deset, stric prije dvije godine, a nedavno i moja mama Ruža.«

Ana Klimek sve do objav-

ljenih slika predmeta od slame za koje se pretpostavlja da su Vecini nije ih niti vidjela, niti je ijedan takav predmet bio u njezinim roditelja. A eto, ostali su sačuvani u Etnološkom odjelu Muzeja Vojvodine, pa i prikazani tamo na lijepoj izložbi »Duh žita – slama u svakodnevici i ritualu« otvorenoj 18. rujna. Autorice izložbe su *Tatjana Bugarski*, viša kustosica – etnolog, i *Anka Seč-Pinćir*, kustosica – etnolog. Katalog s ove izložbe gdje je prikazana kruna za Dužijancu u

Tavankutu iz 1960. godine i još četiri predmeta povezana za ime Vece Ivkovića darovala je u ovom susretu slamarka *Jozefina Skenderović* Ani Klimek za uspomenu.

POTRAGA ZA AUTOROM

Da se podsjetimo: »Potraga« za slamarom iz prošlosti počela je još ranije, kada su Jozefini Skenderović iz Muzeja Vojvodine poslani eksponati od slame na restauraciju. Neke iz ovih krajeva je odmah prepoznala po načinu izrade, ali ne i jednu krunu i još nekoliko perlica i pred-

Ukras od slame i klasja: Kandilo

Jozefina Skenderović i Ana Klimek

meta za koje je naznačeno da su iz Tavankuta. Saznajući u Muzeju kako se za ove predmete vezuje ime Vece Ivkovića, Jozefina se nastavila raspitivati o slamaru nepoznatom i dobro upućenima u ovo područje, te saznala da je živio u dijelu Tavankuta pod imenom Dikanovac, da je obitelj znana po nadimku »Kesa« i da se stariji ljudi sjećaju kako je »bać Veco slamom zdravo lipo radio«. I to je bilo sve... Otud ta želja da se sazna ima li potomaka i imaju li više saznanja

o tom razdoblju stvaralaštva slamara.

»Mi smo iz Tavankuta došli još sedamdesetih godina, u prvi razred osnovne škole pošla sam ovdje u gradu. Tata je radio u 'Zorki'«, kaže Ana Klimek.

Stric je još ranije otišao u Australiju, a zatim i tetka. Tako su se Vecina djeca razišla iz Tavankuta po bijelom svijetu, pa se i priča o slamarstvu njihova oca sjećaju u selu još samo stariji.

»Djed je bio zemljoradnik, i koliko mi je poznato, zimi,

kada je imao manje posla i više vremena, radio je sa slamom. Nemamo niti jedan njegov rad, niti se sjećam da su roditelji spominjali da su imali. U obitelji se u pričama spominjala kruna od slame, tj. da ju je djed spominjao. Vjerujem da je i prije dugo izrađivao predmete od slame, jer za izraditi krunu potrebno je veliko znanje, vještina i strpljenje. Njegova se djeca nisu bavila slamarstvom.«

Veco Ivković je bio i zvonar u tavankutskoj crkvi i uređivao parkovsko okruženje crkve.

KAKO JE KRUNA DOSPJE-LA U MUZEJ

U katalogu izložbe uz eksponate od slame koji potječu iz Tavankuta iz 1960. godine nije naznačeno ime autora, ali više okolnosti o dospijanju ovih radova u muzejsku zbirku saznajemo u telefonskom razgovoru s Tatjanom Bugarski. Naime, spomenuta

kruna i još četiri predmeta dio su zbirke nekadašnjeg Poljoprivrednog muzeja u Novom Sadu, a potom od 1968. Muzeja Vojvodine. U dokumentaciji koju je Muzej Vojvodine dobio uz eksponate navedeno je kako su preuzeti (otkupljeni) od Vece Ivkovića, ali nije naznačeno da je on i autor, tj. ne postoji pisani trag o autorstvu ovih djela nastalih prije više od pola stoljeća. Bez takvog pisanog traga niti Muzej »potpisuje« autora, osim mjesta i godine nastanka, što je pouzdano iz preuzete evidencije. Inače, na jednom od radova u slami su izrađeni i inicijali IV. U Muzeju (i katalogu) postoji i slika s nekadašnje Dužijance u Tavankutu, po svemu sudeći upravo s izloženom krunom.

»Sačinjena je od četiri kraka i to četvrtasta, ne okrugla kakve ih uobičajeno vidamo. Bitno se razlikuje od svih koje sam do sada vidjela. Lijepo, vrlo lijepo napravljena...«, kaže Jozefina Skenderović o sačuvanoj kruni iz Tavankuta.

Zašto je zaljubljenicima u slamarstvo i očuvanje tradicije važno saznati što više detalja o prošlosti iz koje nema dovoljno zapisa, ovako pojašnjava: »U Tavankutu je 1961. godine osnovana Likovna kolonija 'Grupe šestorice' kojoj su se pridružile i slamarke, te je od toga doba zabilježeno sve o razvoju stvaralaštva slamom. Imamo HKPD 'Matija Gubec' koje ima svoju likovno-slamarsku sekciju, ali i Galeriju prve kolonije u tehnici slame. Za našu povijest je veoma važno da saznamo o stvaralaštvu slamara iz Tavankuta u prošlosti, o običajima Dužijance, izradi kruna...«

Katarina Korponaić

Inicijali na ukrasu Brana

Kruna za dužijance

Zalog za budućnost

Hrvatska je mladež sudjelovala u mnogobrojnim aktivnostima poput predizborne kampanje, humanitarnih koncerata, posjeta gradu Gospiću, proslavi Dana neovisnosti države Hrvatske, no ono što bi još trebalo izdvojiti je osnivanje udruge Cro-educa

Ideja o osnivanju hrvatske mladeži pojavila se za vrijeme prve stranke s hrvatskim predznakom u Srijemskoj Mitrovici, Hrvatske srijemske inicijative, no tada se ostalo samo na toj ideji. Nakon priključivanja HSI-ja Demokratskom savezu Hrvata u Vojvodini ta se ideja ponovno javila te po ugledu na ostale podružnice DSHV-a i podružnica »Srijem« je odlučila formirati svoju mladež. Tijekom skupljanja potpisa za elektorske izbore u Hrvatskom nacionalnom vijeću i veliki dio mladih Hrvata u Srijemskoj Mitrovici je predano radio na tome, stoga je tada organizirano osnivanje mladeži, osnivačka skupština mladeži održana je 8. travnja 2010. godine na kojoj je za predsjednika mladeži Mjesne organizacije Srijemska Mitrovica jednoglasno izabran Mario Vrselja, apsolvent povijesti. U svom pozdravnom govoru Mario Vrselja istaknuo je tada kako je osnovni cilj očuvanje vjerskog, a prvenstveno nacionalnog identiteta mladih Hrvata ne samo u Srijemskoj Mitrovici već u cijelom Srijemu. Mladež »pokriva« uzrast od 18 do 27 godina, a zahvaljujući pripadnosti Rimokatoličkoj crkvi većina mladih Hrvata se poznaju odavno s misa, crkvenih svečanosti i putovanja tako da su i prijatelji u privatnom životu. Od tada se u stranačkim prostorijama DSHV-a organiziraju okupljanja i neformalna

druženja na kojima se razmatra položaj naše mladeži i planiraju daljnja djelovanja po pitanju motivacije novih članova.

SURADNJA

Prve kontakte Mladež DSHV-a iz Srijemske Mitrovice uspostavila je s Mladeži Hrvatske demokratske zajednice gdje su na poziv predsjednice Mladeži HDZ-a Martine Banić bili gosti na 20. obljetnici Mladeži HDZ-a u Ciboni u Zagrebu. Nakon toga ubrzo se uspostavlja kontakti s HDZ-ovom mladeži diljem Hrvatske, a posebice s Ličko-senjskom i Vukovarsko-srijemskom županijom. Veliki broj uzajamnih posjeta, druženja kao i organiziranja različitih manifestacija organizirani su u suradnji s mladeži HDZ-a iz Tovarnika, Vukovara, Iloka i Berka. Trenutačno hrvatska mladež iz Srijemske Mitrovice radi na povezivanju s hrvatskom mladeži u Bosni i Hercegovini, jer su problemi s kojima se susreće hrvatska mladež u Srbiji i Bosni i Hercegovini veoma slični.

Sastanak Mladeži

U koloni sjećanja u Vukovaru

AKTIVNOSTI

Kao dan Mladeži DSHV-a »Srijem« odabran je dan rođenja bana Josipa Jelačića 16. listopada, koji je ujedno i blagdan hrvatske zajednice u Srbiji. Mladež je povodom rođenja Josipa Jelačića organizirala svoju prvu zabavu 15. listopada 2010. godine i tada je nakon više od pola stoljeća Hrvatski dom u Srijemskoj Mitrovici ponovno u svojim prostorijama okupio više stotina mladih Hrvata iz Vojvodine i Hrvatske. Ovoj zabavi prisustvovalo je više od 250 mladih Hrvata iz Srijemske Mitrovice, Sombora, Bačkog Monoštora, Bezdana, Rume, Zemuna, Hrtkovaca, Petrovaradina, Golubinaca,

Subotice, a također je došao i autobus s HDZ-ovom mladeži iz Vukovarsko-srijemske županije. Veliki broj mladeži sudjelovao je u protekle dvije godine u Koloni sjećanja u Vukovaru gdje su svojom nazočnošću odali počast vukovarskim braniteljima i samom gradu koji predstavlja simbol stradanja poslije srpske agresije na Hrvatsku. Hrvatska je mladež sudjelovala u mnogobrojnim aktivnostima poput predizborne kampanje, humanitarnih koncerata, posjeta gradu Gospiću, proslavi Dana neovisnosti države Hrvatske, no ono što bi još trebalo izdvojiti je osnivanje udruge Cro-educa. Primarna zadaća ove udruge je edukacija i obrazovanje mladih Hrvata i njihova afirmacija za aktivno uključivanje u javni život. Udruga će obučavati hrvatsku mladež u područjima liderstva, kulture, umjetnosti i znanosti gdje bi kod svakog pojedinca trebalo istaknuti ono najbolje te ga afirmirati da svoj rad usmjeri prema zajednici.

Dario Španović

Tuzlaci hodočastili u Bač

U Baču je u nedjelju u franjevačkom samostanu svečano proslavljen blagdan Radosne Gospe. Ovaj su blagdan bački vjernici slavili zajedno s vjernicima iz Tuzle, koji već petu godinu za redom hodočaste svojoj Gospi, zaštitnici šokačkog puka, kako u Baču tako i u Tuzli i okolici.

Po dolasku u Bač hodočasnici su prvo posjetili etno kuću »Didina kuća«, gdje su im dobrodošlicu i zajedničko druženje priredili članovi HKUPD-a »Mostonga« i UG-a »Tragovi Šokaca« iz Bača, organizatori ovog susreta.

Na tribini, koju su organizirali franjevački samostan i UG »Tragovi Šokaca«, predavač fra Josip Špehar, predstojnik franjevačkog samostana u Baču, govorio je o vezama Bača i Gradovrha (Tuzle). U izlaganju je fra Josip naglasio: »Pri povratku iz križarske vojne bačko-kaločki nadbiskup Ugrin 1222. godine

zatekao je vrlo teško stanje u sukobima krstjana (bogumili) i katolika, pa je naselio veću skupinu Šokaca, tj. katoličkih izbjeglica s prostora Usora i Soli u Bač i okolicu. To je prva poznata seoba Šokaca u Bač. Poslije zauzeća Višegrada i Sokola od strane Turaka 1418. godine i Srebrenice i Zvornika 1436. godine, nestaju mnogi samostani u Bosni, pa franjevci osnivaju nove na području Ugarske, tj. u Slavoniji, Srijemu i Bačkoj. Tada se u Bačkoj pojavljuju ponovno doseljenici Šokci katolici, posebno nakon pada Srebrenice, ali isto tako i bogumili. Kada je 1463. palo Jajce, slijedi nova seoba, a kada 1512. godine u potpunosti pada Srebrenička banovina i turska granica je pomaknuta sve do Save, opet slijedi seoba Šokaca u južnu Ugarsku. Godine 1688., kada je veća skupina vjernika s preostalim franjevcima iz Gradovrha došla u Bač, crkva koja je za vrijeme turske vladavi-

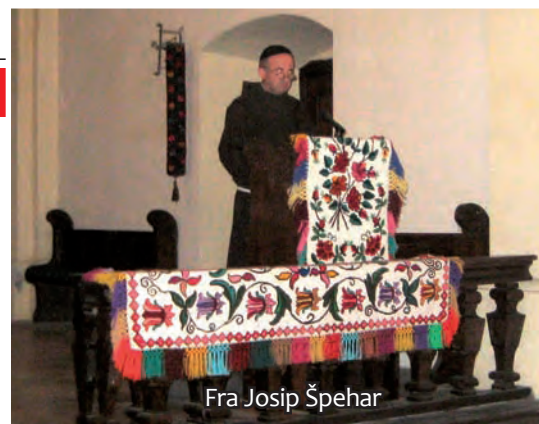
ne pretvorena u džamiju, opet je postala crkva. Uspostavljen je gradovrški samostan u Baču, a sljedeće godine uspostavljena je i redovita župa za Bač. Bač je postao prvi obnovljeni samostan u južnoj Ugarskoj kao gradovrški samostan i tek od 1715. godine se zove bački. Samostanska kronika piše da su franjevci iz Gradovrha, došavši u Bač 1688. godine, donijeli sa sobom i čudotvornu sliku Blažene Djevice Marije. U Baču, Bukinu, Plavni, Novom Selu, Bođanima i Vajskoj doseljenici su iz Donje Tuzle – Gradovrha.«

Poslije svete mise, koju je predvodio dekan bačkog dekanata vlč. Marijan Dej uz koncelebraciju svećenika iz Tuzle i bačkog dekanata, domaćini i njihovi gosti zajedničkom molitvom i pjesmom pred Gospinim oltarom zahvalili su Bogu i Gospi

na pomoći u očuvanju katoličke vjere.

Fra Mario Divković, gvardijan franjevačkog samostana sv. Petra i Pavla u Tuzli, koji je predvodio ovo hodočašće, kazao je: »I ove godine s vjernicima smo došli u Bač na hodočašće gdje se već preko tri stoljeća čuva naša Gospa Gradovrško-bačka. Ovo je za mene poseban trenutak – kada dođem u samostan, pred ovu sliku, pokušavam si dočarati kada je došao puk sa slikom i svojim fratrima, kada su morali ostaviti sve iza sebe i početi život iz početka, od gradnje kuća i svega ostalog. To nam treba dati snagu da i mi u ovom vremenu smognemo snage i sačuvamo vjeru koju su nam, kako mi u Bosni znamo kazati, 'namrli' naši preci.«

Stanka Čoban

Fra Josip Špehar

NA SALAŠU JASNE BALAŽEVIĆ

Članovi »Gupca« na jesenskom spremanju

Članovi HKPD-a »Matija Gubec« iz Tavankuta u subotu su, 6. listopada, organizirali jesensku radnu akciju na svojem salašu, koji je Jasna Balažević, Tavankučanka koja je živjela i radila u Zagrebu, u svojoj oporuci ostavila tavančkom društvu kako bi ga članovi društva osposobili za namjenu primjerenu ruralnome turizmu, a koji bi bio i mjesto okupljanja mladih naraštaja u ambijentu naših predaka.

Upravni odbor udruge odlučio je prije nego se raspišu projekti na koje bi se moglo aplicirati za sredstva za obnovu salaša, napraviti radnu akciju u kojoj bi se raskršilo dvorište od suvišnog granja i

šiblja. Na radnu akciju se odazvali brojni članovi društva, a na veliku radost domaćina – i prijatelji iz Subotice.

Na salašu udaljenom nekoliko minuta hoda od tavankutске crkve, našli su sve potreb-

ne alatke kao i traktor uz čiju je pomoć sve nepotrebno iz dvorišta uklonjeno. Nakon napornog rada, svi su se okupili u restoranu i do kasnog su se poslijepodneva družili s prijateljima iz Subotice i Đurđina. Nizale su se ideje o tome kojim sve namjenama ovo imanje može poslužiti, te što je potrebno učiniti kako bi se ovaj seoski ambijent što bolje i autentičnije rekonstruirao i stavio u funkciju.

I. D.

JESENSKI SAJAM U OSIJEKU

Mjesto trgovanja, razmjene iskustava i ideja

Na više od 2000 četvornih metara zatvorenog i više od 5000 otvorenog prostora predstavilo se 160 izlagača iz Hrvatske i susjednih zemalja

Lijepo vrijeme prošloga vikenda pogodovalo je odličnoj posjeti 15. jesenskog sajma, kojega je u četiri dana posjetilo više od 30 tisuća znatiželjnika iz Osijeka i okolice. Na više od 2000 četvornih metara zatvorenog i više od 5000 otvorenog prostora predstavilo se 160 izlagača iz Hrvatske i susjednih zemalja, jer već tradicionalno na ovaj sajam dolaze i gradovi prijatelji Osijeka - Subotica, Pečuh, Phorzheim, Tuzla i Maribor. Pozornost su svakako privukle velike poljoprivredne i prehrambene tvrtke - Kandit, Belje, Meggle, Dukat, Žito i Tvornica šećera Osijek, koje su zamašnjak gospodarstva u regiji na koje se oslanjaju većina poljoprivrednih gospodarstava, malih i srednjih tvrtki.

Sajam je otvorio osječko-baranjski župan *Vladimir Šišljagić* i ukazao na pozitivna iskustva osječkih tvrtki koje se bave proizvodnjom hrane, ali i stanogradnje i energetike, što je temelj gospodarske strategije županije.

Subotički štand obišao je

i dožupan OBŽ dr. *Željko Kraljićak*, koji je o suradnji s tvrtkama iz Srbije rekao: »Osijek je uvijek bio otvoren grad i u Osijek su uvijek rado dolazili poslovni partneri iz cijele regije, pa je Osijek bio i ostao mjesto trgovanja, razmjene roba i usluga, iskustava i ideja. Republika Hrvatska, pa tako i ova županija, vezane su za tržišta u bližem i daljem susjedstvu, pa je dobro imati pouzdane partnere kako bi naši proizvodi bili zastupljeniji kod njih, ali i njihovi proizvodi ovdje, ne samo u Vojvodini, već i u čitavoj Srbiji, i zato je osječki sajam prigoda da se te veze učvrste, jer bliski susreti su nezamjenjivi, unatoč novim i suvremenim trendovima i trgovini putem interneta«, istaknuo je Kraljićak.

Na subotičkom štandu razgovarao i s *Mirkom Ostrogoncem*, predstavnikom Odjela za poljoprivredu i gospodarstvo gradske uprave u Subotici. Pohvalio se da je s pionirskim timom, još 2000 godine, došao na osječki sajam, i otada počinje intenzivnija suradnja Subotice i

Osijeka, najprije na kulturnom, pa i gospodarskom planu, a sve je to rezultiralo brojnim zajedničkim projektima prema EU. Što se tiče sajmovanja, uvjeren je da se iz godine u godinu održava kontinuitet. Magistra *Ildiko Zedi*, direktorica Poslovnog inkubatora iz Subotice kaže da su ove godine doveli na sajam tri tvrtke koje nude vrhunsku kvalitetu po povoljnim cijenama. Riječ je o tekstilnoj proizvodnji i specijalnoj obradi drveta na CNC strojevima i nude usluge od projektiranja do inženjeringa.

Jesenski sajam je i promocija pčelarstva, a Osijek je kolijevka hrvatskog pčelarstva. Od petka do nedjelje će se ovdje okupiti svi koji u Hrvatskoj drže do meda i pčela. Županijski pčelarski savez okuplja šest udruga (Osijek, Beli Manastir, Donji Miholjac, Đakovo, Našice i Valpovo) s više od 500 članova i desetak tisuća košnica, a godišnja proizvodnja meda veća je od 1.500 tona, mada je ova godina znatno slabija zbog mraza i suše.

Slavko Žebić

Vico Marko, Mirko Ostrogonac i Ivan Budinčević

Biciklistička staza u Nenadiću

Žitelji salaškog naselja Nenadić, u kojem živi veliki broj Hrvata Bunjevaca, dobili su biciklističku stazu. Inicijativu su prije dvije godine podnijeli sami stanovnici Nenadića na

zboru građana i to nakon što je na cesti Sombor-Gakovo, koja prolazi kroz Nenadić, u prometnoj nesreći stradalo jedno dijete. »Staza je duga 5,2 kilometra i širine 1,6 metara, asfaltirana je, urađe-

ne su bankine i sada praktički kroz cijelo salaško naselje prolazi biciklistička staza. Investitori su Grad Sombor i Direkcija za izgradnju grada. Ovo je za mještane značajno radi sigurnosti,

osobito djece. Sve je više i Somboraca koji koriste ovu biciklističku stazu radi rekreacije, kaže vijećnik DSHV-a u Skupštini Grada Sombora *Mata Matarić*.

Z. V.

SLIKE OD SLAME U TEMERINU

Stvaraštvo slamarki prikazano djeci

U galeriji Kulturno – informativnog centra »Lukijan Mušicki« u Temerinu, 28. rujna otvorena je izložba slika od slame odabranih iz fundusa Galerije Prve kolonije naive u tehnici slame i HKPD »Matija Gubec« iz Tavankuta. Domaćin je izložbu organizirao povodom Dječjeg tjedna, kako bi se stvaralaštvo u tehnici slame predstavilo djeci, ali i drugoj publici općine Temerin te grada Novog Sada i okolice. Želja organizatora da pokaže najmlađoj publici što se može načiniti od prirodnog materijala, ostvarena je postavom slika i suvenira od slame, kao i prikladnom radionicom.

Stvaralaštvo u tehnici slame ispred dviju tavankut-

skih udruga predstavila je *Jozefina Skenderović*, voditeljica tavankutskih slamarki, a izložbu je otvorila ravnateljica Kulturnog centra *Maria Agošton*, dok su u kulturnom dijelu programa sudjelovala djeca iz KUD-a »Mladen Stojanović« te solistica na fruli *Žuži Sabo* iz Temerina.

Tijekom cijeloga Dječjeg tjedna osim ove izložbe u temerinskome KIC-u su se održavale predstave i projekcije animiranih filmova te je cijelu manifestaciju organizirano posjetilo oko 5000 djece. Izložbu su pogledali i roditelji, članovi aktiva žena i mnogi drugi iz Temerina i okolice.

Djelatnica Kulturnog centra *Aniko Vlahušić*, zadužena za organiziranje kulturnih aktiv-

nosti, uređenje izložbi, organiziranje kazališnih predstava, koncerata i književnih susreta, prenijela nam je samo neke od dojmova posjetitelja: »Publika je iznimno pozitivna. Mnogi su se prvi put sreli sa slikama rađenim ovom tehnikom. Osobito nas je obrado-

vala reakcija naših učiteljica i odgojiteljica koje su s velikim oduševljenjem prihvatile ovu izložbu. Organizirano su dovodile svoje odjele i izrazile želju da bi rado naučile rad sa slamom kako bi znanje mogle prenijeti na djecu.«

I. D.

ŠOKADIJA NA »BISERNOJ GRANI« U FUTOGU

Blagdan pučkog ruha

Festival narodnih nošnji i oglašava »Biserna grana«, u organizaciji Kulturno – informativnog centra »Mladost«, održan je u subotu, 6. listopada, u Futogu. Za razliku od ostalih, u fokusu festivala je folklorno materijalno blago – izvorne narodne nošnje i oglašava, prikazane van klasičnog nastupa. Na ovogodišnjem festivalu posjetitelji su imali priliku nazočiti predavanjima vrsnih poznavatelja narodnih nošnji i običaja, etnologinje *Jasne Bjeladinović-Jerčić*, koja je nazočnima govorila o nevinstinskim oglašavima u Srbiji i Vojvodini, i *Zvonka Tadijana*, autora knjige »Šokačke

narodne nošnje u Bačkoj«. Predavanja su održana u galeriji Kulturnog centra, u kojoj su postavljene i fotografije s prošlogodišnjeg festivala. U poslijepodnevnom satima organiziran je »Futoški bazar« i mali koncert gajdaša i tamburaša KIC-a »Mladost«. Revija narodnih nošnji priređena je u kazališnoj dvorani Centra, uz folklorne nastupe gostiju iz Republike Hrvatske, KUD-a »Lovor« iz Trnjana i KUD-a »Kosta Abrašević« iz Bačke Palanke, te svirku tamburaša iz Ravnog Sela. U revijalnom programu prikazane su nošnje nacionalnih zajednica Vojvodine i panonske regije. Gledateljima su prikazane

Predstavnici KPZH »Šokadija«

srpske, mađarske, hrvatske, rusinske, slovačke, rumunjske... nošnje iz Vojvodine, te srpske nošnje s Kosova i slavonske iz Brodskog Posavlja. Hrvatsku nacionalnu zajednicu predstavljali su članovi KPZH »Šokadija« iz Sonte. Djevojačku i momačku svečanu nošnju pred-

stavili su *Maja Andrašić* i *Danijel Kozbašić*, svečanu žensku nošnju *Ljiljana Šokac*, a korizmenu nošnju starijih žena *Ana Miličić*. Pokrovitelj festivala bila je Skupština Grada Novog Sada, a supokrovitelj Tajništvo za kulturu AP Vojvodine.

I. Andrašić

TEČAJ NJEMAČKIH PLESOVA U HKUD-U »VLADIMIR NAZOR« U SOMBORU

Umjesto kola polka i valcer

Udruga Nijemaca »Gerhard« i Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo »Vladimir Nazor« organizirali su od petog do sedmog listopada u Somboru folklorni seminar tradicionalnih plesova podunavskih Nijemaca. Cilj ovog projekta je da se tradicionalni plesovi podunavskih Nijemaca, koji povijesno gledano pripadaju tradiciji ovih prostora, sačuvaju i prezentiraju preko postojećih društava. Financijsku potporu ovom projektu dali su Veleposlanstvo Savezne Republike Njemačke u Beogradu i Pokrajinsko tajništvo za kulturu i javno informiranje. Tri dana njemačke je plesove u hrvatskom domu učilo 45 članova HKUD-a »Vladimir Nazor« i KUD-a »Marija Bursać« iz Velikog Banatskog Sela. Mlade je tradicionalnim njemačkim plesovima podučavao *Helmut Hajl*, iskusni koreograf iz Pečuha, koji je u Somboru na sličan način već surađivao s odgojiteljima i nastavnicima njemačkog jezika.

»Mladi su otvoreni i vidi se njihova želja da nauče njemačke plesove. Radili smo internacionalne, opće poznate plesove i na taj način želio sam polaznicima ovog tečaja približiti te plesove. Drugi dio bili su plesovi podunavskih Nijemaca koji se plešu u Vojvodini, Mađarskoj i Rumunjskoj«, kaže koreograf *Helmut Hajl*.

Među članovima HKUD-a »Vladimir Nazor« koji su pohađali trodnevni tečaj bila je i *Kristina Pekanović*, koja vodi mlađu folklornu grupu »Nazora«. »Velika je razlika između ovoga što mi plešemo u 'Nazoru' i onoga što smo učili na ovom tečaju. Ovdje su osnova polka i valcer i to su plesovi koji se kod nas, osim u nekim posebnim prigodama, rijetko plešu. Dopalo mi se što je program bio raznovrstan i što smo imali prilike naučiti i neke zanimljive plesove za djecu. Svi smo uživali i zabavili se ova tri dana. Kako vodim mlađu folklornu grupu, iskoristit ću neke metode i neke plesove koje smo naučili«, kaže *Kristina*.

Rad *Helmuta Hajla* i trodnevni tečaj pratio je i *Šima Beretić*, koreograf folklorne sekcije HKUD-a »Vladimir Nazor«. »Nema velike sličnosti, jer ovo su parovni plesovi na bazi valcera i polke. Za naše plesače to je nešto novo, ali zadovoljan sam kako su oni to lijepo prihvatili«, kaže *Beretić*.

U Udruzi Nijemaca »Gerhard« kažu da postoji želja da se tečaj nastavi i iduće godine i da se poslije osnove njemačkih plesova urade i koreografije. Hoće li se to realizirati, ovisi od toga hoće li takav projekt dobiti potrebnu financijsku potporu.

Z. Vasiljević

»DIVOJAČKI VAŠAR« U HKUD-U »VLADIMIR NAZOR«

»Ruvo« iz majkinih

Vlasnicama nagrađenih nošnji umjetničke slike uručio je
Mata Matartić

Oko Svetog Franje su se priređivali divojački vašari na kojima se znalo da će se cure najljepše obući, i to obično u novo 'ruvo'. Momci su se isto ponavljali. Tu su bili i mladi i stari, i to je bilo vrijeme kada su se stariji slušali i poštovali - kaže Klara Karas Šolaja

Bunjevačko »divojačko ruvo« od bijelog veza za svečane prilike, »ruvo« od crne svile, »ruvo« od lionske svile, svečana nošnja za udanu ženu, šokačke nošnje koje su se nosile u korizmi, šokačka nošnja u kojoj se navješćuje, šokačko »ruvo« za poslove po kući – sve su ovo vidjeli posjetitelji »Divojačkog vašara«, koji je u nedjelju, 8. listopada, održan u Hrvatskom kulturno-umjetničkom društvu »Vladimir Nazor«. Prikazane nošnje bunjevačkih i šokačkih Hrvata iz prve su polovice prošloga stoljeća, a neke su stare i 150 godina. Brižno su ih čuvalе gene-

racije, a na »Divojačkom vašaru« s ponosom, kako to znaju Hrvatice – Bunjevke i Šokice, ponijele neke nove cure i žene.

Klub ljubitelja biljaka »Za sreću veću«, koji djeluje kao jedna od sekcija HKUD-a »Vladimir Nazor«, obnovio je »Divojački vašar« prije nekoliko godina, kao podsjećanje na nekadašnji običaj da se oko Svetog Franje održavaju igranke na kojima su se mladi upoznawali, a stariji družili. »'Divojački vašar' bio je nekada odraz tadašnjeg načina života. Nije bilo ovih suvremenih sredstava komunikacije. Tijekom tjedna išlo se na tržnicu, nedjeljom na

ZOR« U SOMBORU

ih škrinja

predsjednica sekcije Klub ljubitelja biljaka »Za sreću veću«.

Marija Maširević

Anita Điparov

misu, a poslije šetnje korzom kući. Ono što je moglo zbliziti mlade bile su igranke. Oko Svetog Franje tako su se priređivali divojački vašari na kojima se znalo da će se djevojke najljepše obući, i to obično u novo 'ruvo'. Momci su se također ponavljali. Tu su bili i mladi i stari, a to je bilo vrijeme kada su se stariji slušali i poštovali. Nadam se da će ovaj obnovljeni 'Divojački vašar' prerasti u tradiciju«, kaže Klara Karas Šolaja,

NOŠNJA STARA 150 GODINA

Ove je godine »Divojački vašar« upotpunjen i revijom bunjevačkih i šokačkih nošnji i izborom najljepših nošnji. »Vajska, Plavna, Sonta, Bački Monoštor, Bereg, Sombor, Lemeš, salaši iz okolice Sombora pokazali su s koliko su pažnje i ljubavi sačuvali stare nošnje. Nošnje su stare, originalne, uglavnom iz škri-

nja naših majki, a samo po neka je iz kulturno-umjetničkih društava. Da na ovom 'Divojačkom vašaru' organiziramo reviju nošnji ponukala me je prijateljica Marija Maširević, koja brižno i s ponosom čuva nošnje njene pokojne majke«, kaže Klara Karas Šolaja.

U reviji nošnji i natjecanju sudjelovalo je 39 djevojaka i žena. Sve one s ponosom su ponijele stare nošnje i »ruva«, koja su u obiteljima Hrvata Bunjevaca i Šokaca s ponosom i ljubavlju čuvana desetljećima. Prošetale su kroz veliku dvoranu Hrvatskog doma s dostojanstvom i ponosnim držanjem. Defilirala su pokraj posjetitelja u punoj dvorani »ruva« od svile, brokata, veza, svečana »ruva«, »ruva« za svaki dan, za udane žene, za svece. Koje su najljepša, odlučivala je publika koja je glasovala za najljepšu bunjevačku i šokačku nošnju. Za najljepšu šokačku nošnju izabrana je nošnja obitelji Điparov iz Bačkog Monoštora, a nju je s ponosom na »Divojačkom vašaru« nosila Anita Điparov. »Nošnja koju sam večeras nosila stara je više od 150 godina. Ova 'krila' pripadaju najstarijem obliku tkanja u Bačkom Monošturu, čak i prije 'šljokani krila' i popletanih krila zlatom i srmom. Vidi se pet vezova koji autentično opisuju monoštorske običaje, monoštorski kraj, tradiciju. Nošnja se nosila u adventu i u korizmi. Uz to se nose zelene 'čorape' i papuče. Žaketić koji je od gore imamo samo mi u Monošturu i Šokci u Bregu«, kaže Anita. Drugo mjesto u kategoriji šokačke nošnje pripalo je Ljiljani Horvat iz Berega, a treće Marti Gorjanac, također iz Berega.

LIONSKA SVILA NA »PLIŠOVE GRANE«

Po mišljenju posjetitelja, najljepšu bunjevačku nošnju imala je Marija Maširević iz Sombora. Njoj je pripalo i specijalno priznanje za najveći broj nošnji prikazanih na reviji. »Nošnja koju sam večeras nosila pripadala je mojoj baki Mariji Đurković i šivena je 1932. godine. To je nošnja od lionske svile na 'plišove grana sa čupkom' na gornjem dijelu i rukavima s čipkom. Do sada je nisam nosila, a evo, birajući za večeras nošnju koju ću obući, odlučila sam se za nju. Cipele koje nosim su iz 1938. godine. Obvezan detalj na glavi je 'džega' sa zlatnim vezom. Drago mi je zbog ove nagrada koju sam dobila. Donijela sam nekoliko fotografija na kojima je moja majka Estera u 'ruvima' koja su večeras nošena na reviji. Na ovoj reviji bilo je sedam 'ruva', koja je sačuvala moja majka Estera. To su 'ruva' od lionske svile iz 1932. godine na 'plišove grana sa čupkom' na gornjem dijelu i rukavima s čipkom, lionska svila teget boje na 'plišove grane', zatim crna lionska svila, brokat, prešani samt terakota boje sa srebrnim nitima, 'ruvo' od crnog svilenog samta iz Francuske i 'ruvo' od satena boje duhana na narančaste i krem karanfile«, priča Marija Maširević.

Drugo mjesto u kategoriji bunjevačke nošnje osvojila je Jelena Pravdić iz Lemeša, a treća nagrada pripala je Ani Vujević Ileš iz Lemeša. Vlasnice najljepših nošnji nagrađene su umjetničkim slikama. Nagrade im je uručio predsjednik HKUD-a »Vladimir Nazor« Mata Matarić.

Zlata Vasiljević

XI. DANI BALINTA VUJKOVA IDUĆEG TJEDNA U SUBOTICI

Bogat program uz nove knjige i velikane

Program XI. dana Balinta Vujkova, koji će se održati 18. i 19. listopada u Subotici, nudi više sadržaja primjerenih svim ljubiteljima knjige i riječi, i onima koji će to tek postati. Otvorenje ovogodišnje najveće književne manifestacije Hrvata u Vojvodini počinje programom za djecu pod nazivom »Narodna književnost u školi« u četvrtak, 18. listopada, u 13 sati u dvorani HKC-a »Bunjevačko kolo«, gdje će, osim igrokazima iz Vujkovljevih knjiga, nastupiti učenici OŠ »Ivan Milutinović« iz Subotice i djeca iz vrtića »Bambi« iz Male Bosne. Za djecu će poseban događaj biti

susret s pjesnikom *Josipom Dumendžićem – Meštrom* iz Bođana i njegovom novom knjigom poezije »Čudan ovaj bili svijt«, koja će biti darovana školskim knjižnicama.

Stručni skup, na kojem će biti tematizirane stoljetne obljetnice hrvatskih književnih velikana iz Vojvodine (*Ante Evetović Miroljub*, *Ante Jakšić*, *Ivan Kujundžić* i *Balint Vujkov*) započinje istoga dana poslijepodne, u 15,30 sati, u čitaonici Gradske knjižnice, a nastavlja se u petak, 19. listopada, u 9 sati. Prijavljeno je petnaestak radova, a autori dolaze iz: Hrvatske, Mađarske, Austrije i Vojvodine, među kojima i ove godine ima mlađih autora.

Na književnoj večeri u

četvrtak navečer u 19 sati bit će predstavljene dvije najnovije knjige s pripovijetkama koje je zapisao Balint Vujkov – »Gradišćanske povijestke« i »Šta u oca to u dice«, za koje organizatori smatraju da su veliki iskorak u objavljivanju hrvatskih narodnih pripovijedaka. I ove će se godine subotičkoj publici predstaviti jedan hrvatski nakladnik, ovoga puta nakladnik iz Zagreba »Teovizija«.

Za širu publiku organizatori najavljuju večer za pamćenje u petak, 19. listopada, s početkom u 19 sati, kada će na popularnoj multimedijalnoj večeri nastupiti pjesnik iz Zagreba *Željko Krznarić*, zbor KUD-a »Bunjevačka

zlatna grana« iz Baje, bit će predstavljena knjiška produkcija »Od Dana do Dana«, bit će dodijeljena nagrada za životno djelo na području književnosti, a prvi put će biti proglašena najbolja knjiga za 2011. godinu dodjelom nagrade »Emerik Pavić«, koju je ustanovio Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata. Neće nedostajati uglazbljene riječi, što će sigurno mnogima ostati u pamćenju, najavljuju organizatori.

»Dane Balinta Vujkova« organizira Hrvatska čitaonica iz Subotice, u suorganizaciji subotičke Gradske knjižnice i uz logističku potporu ZKVH-a.

H. R.

NOVA KNJIGA ZA DJECU U NAKLADI HRVATSKE ČITAONICE

Čudnovat svijet Josipa Dumendžića – Meštra

U nakladi Hrvatske čitaonice koncem rujna objavljena je knjiga na hrvatskome jeziku za djecu *Josipa Dumendžića – Meštra* »Čudan ovaj bili svijt«. Knjiga sadrži 80-ak dječjih pjesama napisanih na ikavici kojom govore šokački Hrvati u Bačkoj, a tematski su podijeljene u četiri dijela: »Ditinjstvo«, »Prominljivo vrime«, »Životinjski svijt« i »Dičji san«. Pjesme je izabrala i uredila *Katarina Čeliković*, autorica pogovora je *Antonija Borić*, naslovnica i ilustracije djelo su *Petra Gakovića*, a tehnički prijelom uradio je *Ervin Čeliković*.

»Dumendžićevi stihovi u svojoj kratkoj i jezgrovitoj formi, puni ritma i lako prijemljivi, odišu vedrinom, a

većina njih u sebi ima i duhovitih elemenata. Uz izraziti smisao autora da se približi najmanjima, vjerujemo da će ove pjesme naići na dobru recepciju kod djece, ali i svih onih koji djecu vole, s njima rade i u njima vide nadu u budućnost. Važno je naglasiti i da pjesnikova materinja ikavica pridonosi šarmu, ljepoti i toplini pjesama te će zasigurno biti znamenit doprinos lirskoj poeziji Hrvata u Vojvodini«, napisala je, među ostalim, profesorica hrvatskoga jezika i književnosti *Antonija Borić* u pogovoru.

Knjigom Josipa Dumendžića – Meštra »Čudan ovaj bili svijt« Hrvatska je čitaonica opetovano dala svoj veliki prinos nakladi književnosti za djecu, vjerojatno najma-

nje razvijenom dijelu ovdašnje hrvatske književnosti, na čemu im treba čestitati. Treba također dodati da, osim zavidne umjetničke kvalitete samih pjesama, knjiga ima i veoma dobro riješenu i likovnu opremu.

Josip Dumendžić – Meštar rođen je 1951. Godine u Bođanima. Maturirao je u klasičnoj gimnaziji »Paulinum« u Subotici. Radio je kratko u Ljubljani, a veći dio u kombinatu »Borovo« (do 1991.) u Hrvatskoj. Od tada živi u rodnom Bođanima gdje se bavi poljodjelstvom. Pjesme piše od 1966., a objavljuje ih, svojevremeno u listu »Borovo«, u katoličkom mjesječniku »Zvonik«, kalendaru »Subotička Danica«, tjedniku »Hrvatska riječ« i som-

borskom listu »Miroljub«. Koautor je dviju zbirki pjesama grada Vukovara »Četvrta smjena« (1980.) i »Krijesnice« (1982). U nakladi Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović« 2001. godine tiskana mu je prva samostalna zbirka pjesama »Šokačke radosti i tuge«.

T. Ž.

Likovni prilozi za novu knjigu Mirka Kopunovića

SELCE – Subotički književnik *Mirko Kopunović* bio je poseban gost 5. saziva međunarodne slikarske kolonije »Juraj Julije Klović«, koja je početkom rujna održana u Selcu. Tom prigodom održana je i neformalna književna večer *Mirka Kopunovića* za sudionike kolonije. Po dogovoru, svi su slikari izradili jednu ili više vinjeta-ilustracija za knjigu *Mirka Kopunovića* »Ljestve za panonsko nebo«, koja uskoro izlazi iz tiska.

Robert Mijalić, Damir Šegota i Branko Lenić iz Rijeke, *Vinko Šaina i Ivona Verbanac* iz Labina, *Adriano Gon* iz Italije, *Katherine Rey* iz Francuske, *Petra Lidia Ševeljević* iz Zagreba, *Adel Seyoun i Gregor Maver* iz Slovenije, *Istvan Szajko* iz Subotice i *Ivan Balažević* iz Novog Vinodolskog autori su likovnih priloga za novu *Kopunovićevu* knjigu.

Knjiga će biti predstavljena iduće godina na likovnoj koloniji, a u planu su njezine promocije i u nekim drugim mjestima u Hrvatskoj.

I. B.

Spartak Dulić na »Likovnoj jeseni«

SOMBOR – U Somboru do 28. listopada traje »Likovna jesen«, jedna od najznačajnijih likovnih manifestacija u zemlji, na kojoj su prikazana djela suvremenih umjetnika, među ostalim i *Spartaka Dulića* iz Subotice. Dulić se predstavio dvjema slikama rađenim kombiniranom tehnikom. Dulić svoju sliku gradi strpljivo sadijevajući i akumulirajući poteze, nanose, strukturu, uspijevajući biti podjednako racionalan u prezentaciji i diskretan u izražavanju vlastite osjećajnosti. Veliki formati u ovom slučaju posjeduju svoju opravdanost jer pridonose vidljivosti, uvjerljivosti i reprezentativnosti umjetnikovih namjera, riječi su jednog od selektora ovogodišnje »Likovne jeseni« *Save Stepanova* čiji je Dulić izbor.

Z. V.

Ante Tomić u subotičkom kazalištu

SUBOTICA – Drama na srpskom jeziku Narodnog kazališta u Subotici, kao svoju prvu ovosezonsku premijeru izvela je prošloga petka »Čudo u Poskokovoj Dragi« nastalu na temelju istoimenog djela hrvatskog književnika i novinara *Ante Tomića*. Redateljica predstave je *Snežana Trišić*, a dramaturginja *Maja Pelević*.

Zavitni dan u Bačkom Monoštoru

BAČKI MONOŠTOR – Obilježavanje Zavitnog dana održava se u subotu, 13. listopada. Program obilježavanja počinje u podne svetom misom u crkvi svetog Petra i Pavla, uz prisustvo velikog broja gostiju i hodočasnika. Istoga dana, u dvorani OŠ »22. oktobar« od 18 sati održat će se pučka proslava, s nastupima udruga: KUD ogranak »Seljačke

sloge« iz Posavskog Brijega, KUD »Josip Šošić« Tenja, HKPD »Matija Gubec« iz Tavankuta, te domaćina KUDH »Bodrog« iz Monoštora.

Z. M.

Groždenbal u Rumi

RUMA – U prostorijama HKPD »Matija Gubec« u Rumi prošle je subote održana tradicionalna igranka povodu završetka berbe grožđa – groždenbal. Prostorije i dvorište udruge već po običaju bili su ukrašeni vinovom lozom, kruhom i groždem, a sve nazočne goste zabavljali su tamburaši »Gupca«.

Ivana Smiljanić u Galeriji dr. Vinka Perčića

SUBOTICA – »Ženske priče« naziv je izložbe *Ivane Smiljanić*, koja će biti otvorena večeras (petak, 12. listopada) u subotičkoj Galeriji dr. Vinka Perčića u 20 sati. Beogradska umjetnica predstaviti će izbor radova nastalih u posljednjih deset godina kojima je zajednička »ženska« tematika. Postavka sadrži video radove, video performans i ambijentalnu instalaciju »Zapamtiti ćeš ti mene«, koju po prvi put u cijelosti realizira tehnikom zidnog crteža. Izložba će se moći pogledati do 6. studenoga, svakog radnog dana od 9 do 18 sati.

Međunarodni dan seoskih žena u Tavankutu

TAVANKUT – Galerija Prve kolonije naive u tehnici slame, OŠ »Matija Gubec« i HKPD »Matija Gubec« iz Tavankuta organiziraju program povodom Međunarodnog dana seoskih žena, koji će biti održan u nedjelju 14. listopada. Program počinje u 18 sati, kada će biti otvorena izložba slika od slame u prostorijama Galerije u Donjem Tavankutu, od 19 sati slijedi kulturno-glazbeni program u Domu kulture u Donjem Tavankutu, na kojem će nastupiti: Tamburaški sastav HKPD »Matija Gubec« iz Tavankuta, Tamburaški sastav »Đurđinske cure« iz Đurđina i izvorna ženska pjevačka skupina »Kraljice Bodroga« iz Bačkog Monoštora.

Manifestacija je posvećena predstavljanju stvaralačkih potencijala i proizvoda seoskih žena u Vojvodini, prije svega autentičnih rukotvorina, kao i proizvoda starih zanata koji afirmiraju tradiciju i bogato kulturno naslijeđe vojvođanskog višenacionalnog ambijenta.

Upis u sekcije »Bunjevačkog kola«

SUBOTICA – Hrvatski kulturni centar »Bunjevačko kolo« počinje s upisom novih članova u folklornu i tamburašku sekciju. Djeca svih uzrasta koja žele naučiti plesove svojih baka i djedova, pa i drugih naroda i narodnosti, mogu se javiti svakog radnog dana od 20 sati, ili prijedodne od 9 do 13 sati. Počinje s radom i tamburaška sekcija, a predavač je profesor glazbe *Kristijan Vuković*. Svi zainteresirani se mogu javiti u Centar u već spomenuto vrijeme.

PREMIJERA FILMA »OD ZRNA DO SLIKE« U SOMBORU I SUBOTICI

Dokument o jedinstvenom umjetničkom

Iznenadile su me reakcije najvećih svjetskih institucija za slamu i stručnjaka koji žele u Tavankutu za dvije godine napraviti Svjetski kongres slame, a to su odlučili nakon što su pogledali film, kaže redatelj Branko Ištvančić

U okviru Ciklusa hrvatskog filma u Somboru i Subotici premijerno je prikazan dugometražni dokumentarni film »Od zrna do slike« redatelja Branka Ištvančića. Premijera u Somboru bila je 5. listopada u Hrvatskom domu, a u Subotici 7. listopada u Velikoj vijećnici Gradske kuće. Prije Sombora i Subotice film je prikazan u Zagrebu te u Tavankutu na završnici ovogodišnje slamarke kolonije. Film istražuje kulturu i umjetnički izričaj hrvatske nacionalne manjine u Vojvodini, a fokus je na slamarima, bačkim narodnim umjetnicima. Film oslikava povezanost njihove svakidašnjice i umjetnosti, njihov specifični socijalni i nacionalni položaj. O slamarstvu u filmu govore istaknute slamarke Ana Milodanović i Jozefina Skenderović, povjesničar umjetnosti Bela Duranci, svećenik Andrija Kopilović, publicist Naco Zelić, te Ivo Škrabalo, hrvatski filmski kritičar, povjesničar i redatelj.

Jozefina Skenderović, Branko Ištvančić i Silvio Mirošničenko

ORIGINALNA BAŠTINA

Prije projekcije filma »Od zrna do slike« u Somboru je prikazan film *Ive Škrabala* »Slamarke divojke« iz 1971. godine. Tako je publika imala priliku vidjeti po nekima najbolji hrvatski dokumentarni film. Inserti iz tog filma mogu se vidjeti i u Ištvančićevom dokumentarcu.

Branko Ištvančić kaže za HR kako film »Od zrna do slike« dobiva dobre reakci-

je iz svijeta. »Prvo su me iznenadile reakcije najvećih svjetskih institucija za slamu i stručnjaka koji žele u Tavankutu za dvije godine napraviti Svjetski kongres slame, a to su odlučili nakon što su pogledali film. Nakon toga dobio sam pismo od jedne redateljice iz Čikaga, koja bi željela volontirati na jednom mom budućem filmu i koja će najvjerojatnije aplicirati za Fulbrightovu stipendiju u Americi. Nadam se da će dobrih reakcija i vijesti

s nekih novih festivala biti još. Uglavnom, film odrađuje svoju misiju«, kaže redatelj Branko Ištvančić, inače rođen u Tavankutu.

PAPSKA TIJARA

Film »Od zrna do slike« rađen je pet godina, a jedan od razloga je i to što je skoro dvije godine trebalo da se uđe u trag tijari od slame koja je 1963. godine darovana papi Ivanu XXIII. »Da nije bilo snimanja ovog filma i

Publika u Somboru...

...i Subotici

om izričaju

naše potrage za tom tijarom, još uvijek ne bi znali gdje je ona. Tebalo nam je skoro dvije godine da pronađemo tu tijaru. Bilo je i primisli da odstanemo od potrage, ali je tada do nas došla vijest da je ta tijara u Parmi. Prvo što smo dobili bila je slika i kada smo je usporedili s fotografijom koju smo snimili u Biskupskom muzeju u Subotici, ustanovili smo da je to ta tijara. Organizirali smo snimanje, otišli u Parmu zadivljeni što smo je pronašli. Međutim, što je zanimljivo, čuli smo da je ta tijara 50 godina vođena kao predmet iz Oceanije. Tako da je sada i ta pogreška ispravljena«, kaže Branko Ištvančić.

NASTAVAK TRADICIJE

Kako se može čuti u filmu, razvoj slamarske narodne umjetnosti počinje od prve slike »Rit« *Ane Milodanović*, ali i prije toga od slame su se tijekom žetve pletli vijenci od žita i drugi ukrasi od slame.

Mali leksikon bunjevačkog življa

Koproducent filma »Od zrna do slike« *Szabolcs Tolnai* iz Subotice smatra kako je ovo značajan film za našu regiju, iako, kako napominje, Grad Subotica nije financijski pomogao njegovu realizaciju. »Bilo je teško završiti ga, jer poznato je da film iziskuje veća sredstva, ali to su stvari koje su sada manje važne. Važno je da samo dobili jedan ozbiljan film, u kojem je Branko Ištvančić napravio jedan mali leksikon ovdašnjeg bunjevačkog življa što je, po mom mišljenju, jedinstvena stvar«, kaže Tolnai.

Jedna umjetnica koja nastavlja tradiciju *Kate Rogić*, *Ane Milodanović* i drugih slamarki je Jozefina Skenderović iz Subotice, koja je i jedna od protagonistica Ištvančićevog filma.

»Film sam prvi puta pogledala na završetku ovogodišnje slamarske kolonije u Tavankutu, ali došla sam i na promociju u Sombor da ga pogledam još jedanput. Drago mi je je što sam dobila priliku da se i ja pojavim u tom filmu. Poznavala sam stare slamarke, a evo sada mi nastavljamo tu tradiciju. Nadam se da će i nas imati tko naslijediti«, kaže Jozefina Skenderović.

DOJMOVI GLEDATELJA

Članici slamarske sekcije tavankutskog HKPD-a »Matija Gubec« *Mariji Gabrić* ovo je bilo treći puta kako gleda film »Od zrna do slike«. »Bila sam na premijeri u Zagrebu, u Tavankutu i sada ovdje u Subotici. Slamarstvom se bavim aktivnije posljednjih osam godina otkako sam u mirovini. Film mi se jako sviđa, trebalo ga je, po mom mišljenju, snimiti još ranije. Nadam se da će ljudi

Unikatno stvaralaštvo žena

Potpredsjednik Vlade AP Vojvodine i pokrajinski tajnik za kulturu i javno informiranje *Slaviša Grujić*, koji je bio nazočan na subotičkoj premijeri, smatra kako je film »Od zrna do slike« odlično ostvarenje koje prikazuje vrijednosti jedne nacionalne zajednice u Vojvodini.

»Vidjeli smo jedan odličan film. Ne samo zato što je on likovan, lijepo slikan i dobro režiran, već zato što govori o jednom naslijeđu i stvarnosti uz važnu poruku – kako treba težiti umjetnosti i tomu da iskažemo sebe. Istodobno, film nam prikazuje kako u našem okruženju postoje osobe, u ovom slučaju žene, koje su sebe pronašle, stvarajući nešto unikatno. Ove slike i drugi radovi slamarki nisu nešto što se može vidjeti bilo gdje, a jedna od vrijednosti ovoga filma je što je to zabilježio«, kaže pokrajinski tajnik *Slaviša Grujić* dodajući, kako je hrvatsko-srpska koprodukcija filma »dokaz da na vrijednostima moramo raditi zajedno«.

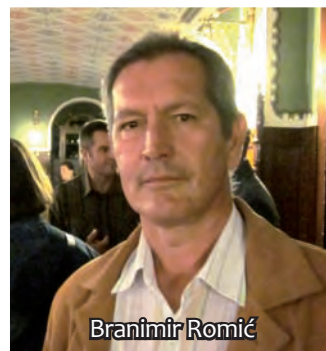

putem filma uvidjeti kako ovo što mi radimo nije samo 'mlaćenje prazne slame'. Osim stvaranja, za nas je to i korisno provedeno vrijeme, kao i prilika za druženje«, kaže *Marija Gabrić*.

Branimir Romić iz Subotice zadovoljan je filmom, a posebno ističe njegovu zanimljivu tematiku i način na koji je ona obrađena. »U filmu je, kroz priču o stvaralaštvu u tehnici slame, provučena nit života i tradicije Bunjevaca s ovih prostora. Mislim da je to vrijedno prikazati i da ljudi trebaju pogledati ovaj film. Supruga i ja pratimo rad slamarki, idemo na njho-

ve izložbe, imamo i nekoliko slika urađenih u ovoj tehnici, tako da nam je bilo zadovoljstvo doći i na ovu filmsku premijeru«, kaže *Branimir Romić*.

Film »Od zrna do slike« traje 75 minuta, rađen je u

produkciji Hrvatske televizije, Olimp produkcije i Atlante (Palić) u suradnji sa Zavodom za kulturu vojvođanskih Hrvata iz Subotice i HKPD-om »Matija Gubec« iz Tavankuta. Realizaciju filma pomoglo je, među ostalim, i Pokrajinsko tajništvo za kulturu AP Vojvodine.

Z. V. / D. B. P.

PUTOVIMA KNJIŽENOG PRIJEVODA

Između deset romanesknh naslova *Dražena Prčića* roman »Wild card« objavljen je 2005. i 2006. godine (u dva izdanja) na hrvatskom jeziku nakladom NIU »Hrvatska riječ«. Uslijedili su, potom, prijevodi na srpski, mađarski i engleski, a nedavno i na talijanski jezik, što ga je ostvario *Dimitrij Sušanj*, nakladom Grada Umaga.

Možemo se zapitati; otkuda toliko zanimanje za ovo djelo kada u njemu ne dominiraju promišljanja o pripadnosti određenom nacionalnom entitetu, u kontekstu etničko-etičkih pitanja i razmirica, unutar opozitnog para dobra i zla, ili kroz odnos pojedinca i zajednice i t. sl. Premda svako književno djelo, pa tako i roman »Wild card« *Dražena Prčića*, ima manje-više raspoznatljiv odnos prema duhu piščeva vremena, zrcaleći, kritizirajući, ili afirmirajući vrijednosti zajednice u čijim okvirima nastaje, raščlambom društvenih konvencija, povijesnog ozračja i dr.

Iz njegova je romana vidljivo tek toliko da su prostor zbivanja Bačka i Istra (Subotica-Umag), od vremena negdje pred početak ratnih zbivanja 1991. godine i kasnije, kada već ona uvelike zahvate cijelu regiju, ali ni tada tekst ne poprima obilježja klasičnog, ili makakvog ratnog romana, niti su na bilo koji način u središtu pozornosti odnosi, ili možebitni latentni sukobi, koji tek što

Svi jezici romana »Wild card«

Nakon prijevoda na srpski, mađarski i engleski, roman Dražena Prčića nedavno preveden i na talijanski jezik

nisu buknuli u ratnu tragediju.

SPORTSKI OKVIR

Dražen Prčić je za narativni okvir svog romana odabrao sportske, ili bliže još, teniske terene i duele, te se čitatelju doima razumljivim i vjerojatno prihvatljivim što glavni lik *Boris Božjaković* nema relaciju prema stvarnim događanjima. I što su, također, digresije i monološke dionice ostalih likova, u ovom djelu, bez ostatka u funkciji promišljenog udaljavanja od naplavina grdobne stvarnosti.

Ovakva piščeva odluka, razumije se, plod je promišljenog autorskog stava, nad kojim se štošta možemo zapitati, budući da je još od vremena *Sokrata*, *Platona* i *Aristotela* jedno od zamršenijih

pitanja, u povijesti književnosti, umjetnosti i kulture, upravo ono koje se tiče odnosa fikcije i istine – »mimetizma«, dakle, kao mogućeg rješenja, što se promeće u »conditio sine qua non« svakoga stvaralaštva (*Andrej Mirčev*, »Genološke kušnje«, »Kolo«, 3-4, jesen-zima 2008.)

NAJZRELIJE OSTVARENJE

I u toj rasvjeti roman »Wild card« je, barem za sada, najzrelije tekstualno ostvarenje *Dražena Prčića*, što čitatelji, kritika i prevoditelji očito prepoznaju. Njegove su stranice »mali vodič« kroz odrastanje i sudbinu urbanih likova današnjice, a implicite i kroz književno-kulturni prostor Subotice i Bačke. Oni su vidljiv odmak od svakog oblika sputanosti i nastanka neželjenih prilika što ih sa sobom (do)nose i tvore parije i lumpen-proleter, uz novokomponirane likove ruralne kulture, u grad koji opstaje kao trajni i pouzdan nositelj kulturno-povijesnog pamćenja, znanja i civilizacijske kondicije, jedini realan prostor za ostvarenje modernizma i promjena, od najstarijih vremena do danas, bez čega je i opstanak nezamisliv.

U procesu rastakanja stvarnosti *Dražen Prčić* »Wild cardom« ne destruiira odviše, i samo se gdje kada koleba glede omjera dokumentarnosti, fikcije i fantastičnog. Stanovito, pak, »uljepšanje« tako dobivenog tekstualnog realiteta i njime obujmljenog svijeta nije rezultat pomanjkanja sposobnosti uspostave kritičke distance već nedvojbeno nakana da se napisanim djelom pisac i čitatelj, gestom odbacivanja ružnoga, makar na kratko odmaknu od neželjene, nametnute stvarnosti. Možda nam iz tih razloga poruke romana »Wild card« ne jamče nekakvu nadu, ali je ni ne opovrgavaju i ne odriču mogućnost njezine uspostave – jednom, valjda, i ovdje. Samo, tko će to doživjeti?

M. Miković

Prevedeni vojvođanski hrvatski romani

Od 1875. do 2010. hrvatski pisci iz Vojvodine objavili su 91 romaneskni naslov, od kojih su prevedena i objavljena sljedeća djela: – Petko Vojnić Purčar, »Dom sve dalji«, na mađarski (1979.); – Dražen Prčić, Završni udarac (»The Final Stroke«), na engleski (2007.); – Dražen Prčić, »Wild card«, na srpski (2007.), mađarski (2007.), engleski (2008.) i talijanski 2012; – Tomislav Ketig, »Duga senka svitanja«, na njemački (2010.).

Pokraj trajne brige za ubaštinjenje u matičnu kulturu – hrvatskog romana i drugih književnih djela, nakladničkih pothvata, općenito i ostalih vrijednosti iz vlastitog »kulturnog krajolika« – nesumnjivo ima dovoljno razloga zbog kojih bi trebalo osmisliti i putove promicanja književno-prevoditeljskih veza iz korpusa ovdje živućeg hrvatskog naroda sa stvaraocima iz drugih narodnih zajednica, a također i prijevode na vodeće svjetske jezike.

KNJIŽEVNA VEČER U PETROVARADINU

Sjećanje na Vladimira Milarića

Bila je ovo prigoda podsjetiti se na djelo posvećenog književnika za djecu i istaknutog Petrovaradinca

HKPD »Jelačić« iz Petrovaradina organiziralo je u utorak, 9. listopada, književnu večer u čast istaknutog književnika *Vladimira Milarića*, u povodu 82. obljetnice od njegova rođenja. Nazočnima se obratio predsjednik udruge *Josip Pokas* ističući zadovoljstvo što je večer posvećena jednom istaknutom Petrovaradinu, nastavniku i osobi koja je bila posvećena književnosti za djecu.

O ovom darovitom i obrazovanom čovjeku govorili su *Dragan Kojić* i prof. dr. *Jovan Ljuštanović*.

POSVEĆENOST I TALENT

Dragan Kojić je u svojem izlaganju podsjetio kako su obljetnice ili rođendani prigoda da se sjetimo onog koji nas je sabrao i da se zapitamo o njegovu djelu i idejama – jesu li izdrazale njegovu probu i kako danas funkcioniraju?

»Ovaj posvećeni, nagrađivani književnik za djecu napi-

sao je mnoge studije i članke o toj temi. Doba u kojem je živio Milarić bilo je sklonije kulturi i knjizi nego današnje. On je bio umjetnik kome nije bio potreban dobar agresivan marketing, jer njegovo djelo svjedoči samo za sebe i samo o sebi. On je bio čovjek umnoženih talenata i vještina«, ocijenio je on.

Kojić je istaknuo i Milarićevo promatranje djece koja su po njemu bili igrači a ne promatrači, akteri koji zapovjedaju pjesmama. »Postoje i postojali su ljudi čiji su život i djelo u suglasju s univerzalnim etičkim načelima, koji žive kao što govore, takav je bio Milarić«, zaključio je Kojić.

ZASLUŽENI PIJETET

Ističući kako su im neka pitanja književnosti i poezije za djecu kao i neka interesovanja zajednička, prof. dr. Jovan Ljuštanović pričao je o Vladimiru Milariću s velikim pijetetom. »Milarić je prvi

Jovan Ljuštanović, Dragan Kojić, Josip Pokas i Ivan Švager

kod nas koji je uzeo studiju o modernoj poeziji i pokušao vidjeti je li suvremena poezija za djecu takva da se uklapa u oblike koji o modernoj poeziji govore kroz negativne sudove, govoreći o tome što ona nije. Milarić je bio kritičan, izravan u izricanju sudova, ali iza toga je stajala misao, lucidnost«, kazao je Ljuštanović.

Po njegovim riječima, Milarić poeziju za djecu nije promatrao kao poeziju niže vrste nego kao poeziju koja ima svoje kriterije i uzuse. On je o poeziji za djecu govorio kao o poeziji srca tvrdeći

kako djeca vide »sunčani prah nad stvarima« i da ih to čini superiornim u odnosu na odrasle. Ljuštanović je istaknuo kako Novi Sad duguje Vladimiru Milariću i mnogima drugima da se s više pažnje bavi svojom baštinom naglasivši da Milarić ulazi u noviju kulturnu tradiciju Novog Sada.

Lijepo riječi o umjetniku, pokloniku i zaljubljeniku u dječju poeziju, pratile su izvedbe *Ivana Švagera* na saksofonu, od kojih je jedna bila posvećena upravo Vladimiru Milariću.

M. Horvat

Privatna stomatološka ordinacija

Opće stomatološke i specijalističke
ortodontske usluge

dr. Róbert Horvát

www.poslovnabaza.com/drhorvatrobert

24000 SUBOTICA Đure Đakovića 7/a Tel.: 024/554-136

Novi satovi na crkvi u Šidu

Na tornju rimokatoličke crkve Srca Isusova u Šidu, u subotu 6. listopada postavljena su četiri sata koja će se oglašavati na svakih pola sata i sat. Kako je istaknuo župnik vlč. *Nikica Bošnjaković*, ovo je dar crkvi povodom 80 godina od njezine izgradnje, čiji će jubilej biti svečano obilježen 20. listopada. Satove na tornju crkve postavili su predstavnici

poduzeća »Rašić« iz Rušćice u Republici Hrvatskoj, kojima ovo nije prvi posao na crkvi u Šidu, jer su prethodno već radili elektrifikaciju zvona.

»Za ovaj je sat specifično to što smo se odlučili za dizajn koji je zastupljen u Europi, u brojeve i u sam sat ušprican je zlatni iriodin što će se odraziti na njegovu dugotrajnost, kao i na to da mu se izgled desetljećima ne mijenja«, izjavio je vlasnik poduzeća *Martin Rašić*.

Osim toga što ima novi toranj, župna crkva u Šidu sada je dobila i nove satove koji će pridonijeti njezinoj ljepoti. Vjernici u Šidu itekako su ponosni na ovu crkvu i svog župnika koji je uz pomoć dobrih ljudi darovao ove satove.

S. D.

Proštenje Sv. Male Terezije na Šišťaku

Na 5 km od Subotice u pravcu Starog Žednika nalazi se malo selo Šistak. Kod križa u ovom mjestu i ove je godine svečano proslavljen blagdan Sv. Male Terezije, zaštitnice ovog dijela subotičke župe Marije Majke Crkve. Svečanu sv.

misu na otvorenom predvodili su starožednički župnik *Željko Šipek* i *Slavko Večerin* kao domaćin župe Aleksandrovo. Euharijistijskom slavlju nazočili su mještani sa svojim gostima.

N. S.

BICIKLOČAŠĆE OD SUBOTICE DO NOVOG SADA

Verglaj za Radio Mariju!

Pod geslom »Verglaj za Radio Mariju« Radio Marija Srbije organizirala je prošle subote hodočašće biciklima (bicikločašće) od Subotice do Novog Sada. Polazak je bio ispred studija Radio Marije u Subotici izjutra u 9 sati – a cilj je bio studio Radio Marije u Novom Sadu. Hodočasnici su imali usputne susrete s članovima molitvenih grupa u mjestima kroz koja

su prolazili: Starom Žedniku, Bačkoj Topoli, Malom Idošu i Srbobranu. Bila je i jedna ekumenska postaja kod biskupa Reformatske kršćanske crkve, dr. *Ištvana Čete-Semešija* u Feketiću. Sveta misa zahvalnica bila je u kapeli Radio Marije u Novom Sadu, a predvodio ju je vlč. *Andraš Hornjak*, župnik iz novosadske župe svetoga Roka. Nakon svete mise uslijedio je bratski agape koji su pripremili suradnici i slušatelji Radio Marije, a potom su se hodočasnici vratili u Suboticu autom i vlakom.

Ovo hodočašće imalo je dvije nakane: potrebe Radio Marije u Srbiji i uspjeh V. svjetskog kongresa Radio Marije koji se održava od 7 do 12. listopada u Collevalenzi (Italija). Sudionici su bili uglavnom mlađi, ali je bilo i starijih osoba. Po njihovim izjavama, uživali su u ovome hodočašću, i kako je netko rekao: bilo je fizički teško, ali smo uz molitvu i ustrajnost uspjeli svladati daljinu – tako i u duhovnom životu potreban je napor i trud da se savladaju poteškoće. I ova je akcija organizirana na veću slavu Božju, a po reakcijama sudionika vjerujemo da će imati i nastavak.

Č. K.

RADIO MARIA

NOVI SAD 90,0 MHz - SUBOTICA 90,7 MHz
SOMBOR 95,7 MHz - PLANDIŠTE 89,7 MHz
LESKOVAC 107,4 MHz

Kontakt:
NOVI SAD
Koste Abraševića 16
Redakcija: 021/4790529
Program: 021/4790464
SMS: 063/598441
radiomarija.srbija@gmail.com
www.radiomarija.rs

Kontakt:
SUBOTICA
Starine Novaka 58
Redakcija: 024/692255
Program: 024/692259
SMS: 063/445523
mariaradio@tippnet.rs
www.mariaradio.rs

POMOZITE RADIO MARIJI!

Broj računa: 160-324873-16
Banca Intesa a.d., Prima: Udruženje Marija,
21000 Novi Sad, Koste Abraševića 16

VRIJEME, LJUDI, DOGAĐAJI

Priprema: Lazar Merković

KRONOLOGIJA od 12. do 18. listopada

12. LISTOPADA 1504.

Umro je *János Korvin*, dalmatinski, hrvatski i slavonski ban, sin kralja *Matije Korvina*, koji je subotičku utvrd i pripadajuće posjede Madaras, Tavankut, Sebestyénházu (Šebešić) i Vörösegyházu (Verušić) darovao *Imreu Töröku* iz Eninga i njegovoj obitelji.

12. LISTOPADA 1809.

Dovršena gradnja župnog dvora, započetog 1. rujna 1806. kada je uz prigodu svečanost položen temeljni kamen. Na pročelje je postavljen latinski natpis: »Iz ljubavi prema svetoj vjeri dar grada duhovniku«. U tom razdoblju na čelu velike gradske župe je bio *Pavao Sučić*, potonji biskup u Székesfehérváru i Đakovu, glasoviti spisatelj, propovjednik i bibliofil. Utemeljio je zakladu za školovanje darovitih učenika (poput *Strossmayera* i dr.).

12. LISTOPADA 2003.

Premинуo je *Ladislav Kovačić*, novinar, spisatelj, zrakoplovni modelar i javni djelatnik. Objavio je zbirku pjesama »Intime« i knjigu kratkih priča »Nemirno ljeto«.

13. LISTOPADA 1997.

Započelo je trodnevno obilježavanje 500-te obljetnice katoličke župe u Subotici i 200 godina katedrale svete Terezije Avilske. Tim su povodom u Katoličkom krugu govorili arheolog *László Szekeres*, katedralni župnik *Stjepan Beretić*, povjesničarka umjetnosti

Olga Šram i mons. *Andrija Kopilović*.

13. LISTOPADA 2003.

U 79. godini života preminula je *Etuška Vukmanov*, žena plemenita srca, hraniteljica i vrsna suradnica subotičkog Centra za socijalni rad, koja je podigla dvadeset i četvero djece bez roditelja.

14. LISTOPADA 1913.

Rođen je *Aleksa Kokić*, pjesnik, prozaist i pisac dramskih komada, te prevoditelj sa slovačkog, češkog i njemačkog jezika. Nakon završene bogoslovije u Zagrebu, u Subotici ga je zaređio biskup *Lajčo Budanović*, te je neko vrijeme na službi u župi sv. Roka. Ne zadugo, u Zagrebu nastavlja studij slavistike. Umro je na odsluženju vojnog roka 17. srpnja 1940.

14. LISTOPADA 2001.

Na osnivačkoj skupštini utemeljeno je prvo, privremeno Hrvatsko nacionalno vijeće u Vojvodini. Za predsjednika je izabran *Bela Ivković*, odvjetnik i vijećnik Skupštine općine Subotica.

15. LISTOPADA 1884.

Učitelj *Mijo Mandić* pokreće u Kačmaru, odnosno u Baji mjesečnik »Neven«, koji od 1893. godine izlazi u Subotici, sada već kao tjednik, svake subote. Tijekom I. svjetskog rata »Neven« je bio zabranjen, budući da je glasilo bunjevačkih Hrvata, a obnovljen je 1918. te s manjim prekidima izlazi do 1940. godine.

15. LISTOPADA 1898.

»U Bačkoj, u toj Bogom blagoslovljenoj zemlji, vlada glad ... U njoj ima više od 12 tisuća ljudi koji nemaju kruha i kojima prijeti smrt od gladi ... Uzrok je ovih nevolji prošla hrđava godina. Za vrime lanjske žetve su radnici mnogo manje zaradili, nego prija, pa i to malo je pojidenno ... Molit će se vlada za pomoć. (Slaba će to pomoć biti!)« – objavile su »Subotičke novine«.

16. LISTOPADA 1927.

Rođen je *Josip Klarski*, novinar, publicist, prozni pisac i knjižničar. Objavio je zbirke pripovjedaka: »Dolazak nezvanih« (1959.), »Pokojnikov brat« ((1965.), »Hronika pakla« (1975.), »Sunčev zrak u kapi suze« (1978.) i »Večnost trenutaka« (1987.), nadalje roman »Tajni život odbornika« (1972.), te kronike »Cvet slobode« (1980.) i »Crveni pesak« (1984.), te drame »Ilija Troskot i njegova dica«. Umro je 5. listopada 1997.

16. LISTOPADA 1944.

Na ulicama Subotice pojavio se prvi i jedini broj lista »Slobodna Bačka«, organ Narodnooslobodilačkog pokreta Subotice. Uredio ga je *Dojčilo Mitrović*, predratni novinar Politike uz pomoć *Jose Šokčića* i nekolicine entuzijasta. Poslije nekoliko dana započeli su s izdavanjem dnevnika »Radio vijesti«, a kasnije i »Радио вести«.

16. LISTOPADA 2001.

U Petrovaradinu je obilje-

žena 200-ta obljetnica rođenja bana *Josipa Jelačića*. Svečanost je upriličena pod pokroviteljstvom Skupštine Vojvodine, Republike Hrvatske i Skupštine grada Novog Sada.

17. LISTOPADA 1971.

U Bajmoku je, u povodu obilježavanja obljetnice oslobođenja, postavljena spomen-skulptura »Baklja sjećanja«, djelo poznate umjetnice *Ane Bešlić* (1912.–2008.), po rođenju Bajmoćanke.

17. LISTOPADA 2002.

Na predstavljanju romana *Vojislava Sekelja* »Uzmi dodaj« u Čitaonici subotičke Gradske knjižnice, govorili su: *Lazo Vojnić Hajduk*, *Boško Krstić*, *Lazar Merković*, *Matija Molcer* i *Milovan Miković*.

18. LISTOPADA 1935.

Rođen je *Luka Štilinović*, školovao se u Subotici, u Zagrebu diplomira na Biološko-tehnološkom fakultetu, magistrira na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu, a doktorira na Farmaceutskobiokemijskom fakultetu 1979. U međuvremenu, dvije godine je u Londonu specijalizirao laboratorijsku dijagnostiku profesionalnih alergoza, a u Zagrebu diplomirao na Veterinarskom fakultetu. Više je godina direktor Instituta za medicinska istraživanja i medicinu rada u Zagrebu. Samostalno, ili u suautorstvu s drugima objavio je veliki broj znanstvenih radova iz toksikologije, medicine, veterine, kemije i ekologije.

Piše i uređuje: Branka Dulić

Brocco... broccoli... kupusov cvijet

Za brokulu se zna više od 2000 godina. U 16. stoljeću brokula je rasla u Italiji i Francuskoj. Naziv biljke potječe od talijanske riječi »brocco« što znači izdanak, mladica.

Na hrvatsko je tlo donesena iz Italije, najprije na obalu i neke otoke, i danas se najviše uzgaja u Dalmaciji.

Brokula je vrlo popularno povrće iz porodice kupusnjača kojoj još pripadaju prokulica, kupus, koraba, cvjetača, kelj i dr. Smatra se izvornim oblikom cvjetače, a uzgaja se radi središnjeg i postranih zelenih cvjetnih izdanaka smještenih na razgranatoj i mekanoj stabljici.

Rana brokula dostupna je od sredine

lipnja do početka srpnja, dok je vrh sezone kasne brokule od sredine rujna do sredine listopada. Kada odaberete brokulu na tržnici ili u trgovini, neka glavice budu čvrsto i kompaktno povezane, ujednačene tamnozeleno boje. Stabljika treba biti svijetlozelene boje i lako je možete probiti noktom.

Brokulu spremite u plastičnu vrećicu i čuvajte je u hladnjaku 2-4 dana. Možete je zamrznuti ili je kupiti zamrznutu, ali tada sadrži manju količinu nekih mikronutrijenata. Kuhanu brokulu možete čuvati u hladnjaku u čvrsto zatvorenoj posudi 2-3 dana. Njena energetska vrijednost iznosi samo 34 kcal na 100 grama.

PRIPREMA JELA S BROKULOM

Sirovu brokulu možete kombinirati s ostalim povrćem u salatama ili je poslužite uz relish.

Cvjetove brokule odvojite tako da budu podjednake veličine, a stapke po želji ogulite. Stavite ih u cjediljku i dobro operite pod mlazom vode. Zatim ih kuhajte 10-ak minuta u kipućoj slanoj vodi ili na pari. Vodu svakako posolite kako bi se sačuvala zelena boja, a kratkim kuhanjem sačuvat će se svi hranjivi sastojci. Kuhanu brokulu možete napraviti kao salatu ili kao prilog s mrvicama i sirom.

Za prilog preko kuhane brokule stavite žlicu maslaca u koji ste umiješali žlicu limunova soka ili maslinovo ulje. Brokulu možete poslužiti i kao prilog u kombinaciji s kuhanim cvjetovima cvjetače i baby« mrkve.

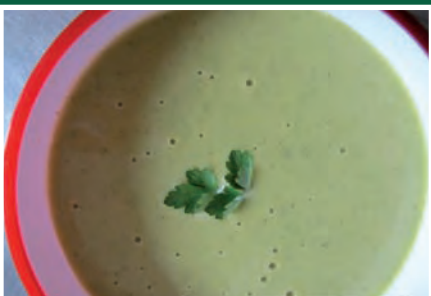
Kako biste sačuvali vrijedne nutritivne sastojke, brokulu možete kuhati na pari do sedam minuta. Brokulu možete pirjati, najprije je popecite na ulju do dvije minute, zatim dodajte malo temeljca ili vode, pokrijte posudu i pirjajte oko pet minuta.

Od brokule možete pripremiti souffle (nabujak) ili je gratinirati. Podjednako odgovara uz mesna i riblja jela, tjestenine, a juha od brokule uz dodatak pršuta ili sira posebna je poslastica.

KREM JUHA OD BROKULE

Potrebni sastojci:

200 g brokule
1 žlica brašna
1 dl mlijeka
sol, papar, peršin

Priprema:

Kuhati brokule u slanoj vodi ne duže od 15 minuta. Skuhane brokule izmiksati i vratiti u lonac. Pomiješati brašno i mlijeko i dodati u juhu. Sačekati da ponovno proključa. Dodati papar i peršin. Vaša juha je gotova...

KUKURUZNE PALAČINKE NADJEVENE BROKULOM

Potrebni sastojci:

250 g kukuruznog brašna
3 kom jaja
1 žličica soli

1 dl mlijeka, hladnog
1 dl vode
2 žlice maslinova ulja
malo ulja za peći palačinke

MOŽDA NISTE ZNALI, A TREBALI BISTE ZNATI

Osim obilja hranjivih tvari, brokula sadrži antioksidativna svojstva koja pozitivno utječu na zdravlje, smanjujući rizik obolijevanja od nekih oblika karcinoma i srčanih bolesti.

Određene aktivne tvari potiču obram-

bene mehanizme organizma u borbi protiv nekih vrsta karcinoma, primjerice karcinoma želuca i debelog crijeva.

Kao odličan izvor vitamina C omogućuje zaštitu od LDL (lošeg) kolesterola, od oštećenja, te djeluje kao snažni antioksidans. Dokazana je veća učinkovitost vitamina C prirodno sadržanog u namirnicama od onog uzetog u obliku (suplemen-

ta), vitaminskog dodatka.

Po djelotvornosti u liječenju i preventivi brokula je na prvome mjestu, a za njom slijede klice brokule, kelj, mladi luk i crveni kupus.

Pripazite ne vrijeme kuhanja brokule, jer duljom se pripremom smanjuje sadržaj dragocjenih sastojaka u brokuli te mijenjaju izgled, boja i tekstura.

Nadjev

200-250 g brokule
2 žlice kiselog vrhnja
1 jaje
30 ml mlijeka
1 žlica vegete
malo papra, voda, sol
2 žlice maslinova ulja
100 g rendanog sira

Priprema:

U kukuruzno brašno dodajte žličicu soli, jaja i mlijeko. Miješajte mikserom kratko i dodajte vodu, maslinovo ulje i nastavite s miješanjem. Smjesa treba biti kao za obične palačinke od brašna. Ostaviti 1 sat. Za nadjev u šerpu stavite vodu i sol i prokuhajte. Očišćenu brokulu iskidajte na cvjetice i spustite u prokuhanu vodu. Kuhati nekoliko minuta. Skuhanu brokulu izgnječiti ili izmiksati. Isjeckajte bijeli luk u *wok* ili u tavu, ovisno u čemu pripremate, stavite 1 žlicu maslinova ulja, zagrijte i

dodajte češnjak. Zatim dodajte brokulu, mlijeko, umiješajte kiselo vrhnje, malo papra i vegete, sve izmiješajte, dodajte jaje, kratko propržite i nadjev je gotov. Palačinke peći na uobičajen način. Pečene palačinke premažite nadjevom, zarolajte i slažite u pleh podmazan mlinovim uljem. Nadjevene palačinke posuti rendanim sirom i zapeći na 180 stupnjeva oko 15-ak minuta.

GRATINIRANA PILETINA S BROKULOM I TJESTENINOM

Potrebni sastojci:

200 g pilećih prsa
100 g brokule
100 g tjestenine
2 žličice soli
1 žličica vegete
pola stabljike celera
1 del mlijeka
2 del tekuće rajčice
prstohvat bosiljka
prstohvat origana
15 g mrvica od kruha

Priprema:

Skuhati tjesteninu u vodi sa žlicom soli. Brokulu i sitno nasjeckanu stabljiku celera 5 minuta kuhati u vodi. Ocijediti. Pomiješati rajčicu i mlijeko te pustiti da

prokuha. Dodati brokulu, celer i pileća prsa izrezana na kockice (zalogaje). Začiniti žlicom vegete (ili još nekim začinima po želji). Pustiti da kuha oko 5 minuta. U tu smjesu dodati tjesteninu, te staviti u vatrostalnu posudu, posuti mrvicama, bosiljkom i origanom. Zapeći nekih 15- 20 minuta na 180 stupnjeva. Poslužiti toplo.

POLIKLINIKA

Jelene Čović 28, 24000 Subotica, www.badawi-su.com, poliklinika@badawi-su.com
024/553-774, 024/567-495, 063/508-813, 0600/553-774, 0600/567-465

Kućni posjeti, prijevoz pacijenata

Badawi

Alergotestiranje na 370 alergena, bez bola, bez krvi, pouzdano.

Poliklinika za vašu obitelj

■

nko

☐

Josip Horvat

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Каталогизacija
у публикацији Библиотека
Матице српске, Нови Сад
32+659.3(497.113=163.42)

PRIČA O FOTOGRAFIJI

Osječki tramvaj – prvi u Hrvatskoj

duga 5 metara, široka 1,80 i visoka 2,5 metara, a imala su 16 sjedala. Tramvajem su se besplatno vozili gradski činovnici, redarstveni činovnici, članovi gradske straže i članovi vatrogasnih društava u službi.

POBOČNE LINIJE

Godine 1889. grad je dozvolio gradnju pobočnih linija, Županijskom ulicom prema HNK-u i do Casina, gdje je skretala u ulicu Divjeg čovjeka (Hrvatske republike) i skretala u Radićevu do gornjogradskog kolodvora. Druga je išla od Tvrđe do Gradskog vrta u Novom gradu. Potkraj 1899. godine, kada je Osijek dobio Munjaru, Gradsko zastupstvo je dozvolilo da se konjski tramvaj pretvori u munjevni (električni). Pripreme su započele i otegle se, a konjski je tramvaj i dalje prometovao, jer 1914. s početkom I. svjetskog rata sve je odgođeno do njegovoga završetka. Stanje se novim ustrojem zakompliciralo, pa je 15. svibnja 1919. uzeta koncesija Osječkog d. d. i tramvaj se našao u posjedu Grada Osijeka pod nazivom Gradski tramvaj. Pripreme se tak sada nastavljaju, no Osijek će na električni tramvaj čekati sve do 1926. godine. Zagreb je električni tramvaj dobio 1910. godine. Danas je to Gradski prijevoz putnika – GPP Osijek s odlično usklađenom mrežom gradskih autobusa i tramvaja, a mreža tramvajskih pruga ide od Zelenog polja do Višnjevca, i Trga A. Starčevića do Bosutskog naselja i Bikare na Jugu II, od 2009. godine.

U Republici Hrvatskoj tramvaji danas prometuju jedino u Zagrebu i Osijeku.

Slavko Žebić

Na fotografiji koju vam podastirem je tramvaj na konjsku vuču u Osijeku, prvi gradski prijevoz riješen na taj način u Hrvatskoj, a bogami, među prvim u srednjoj i jugoistočnoj Europi. Prvi javni gradski prijevoz u Osijeku organiziran je 1879. godine, a tri gradske cjeline, Gornji grad, Tvrđa i Donji grad spojene su konjskim omnibusom, no početkom 1883. godine gradske su vlasti riješile postaviti tračnice za tramvajsku prugu, a prvi je konjski tramvaj u Osijeku počeo prometovati 10. rujna 1884. godine.

ISPRED SVIH

Godinu dana poslije Osijeka prijevoz građana konjskim tramvajem riješilo je i Sarajevo, sedam godina poslije i Zagreb, a tek početkom 20. stoljeća još neki hrvatski gradovi, Dubrovnik, Pula, Rijeka, Opatija i Velika

Gorica. I Subotica je riješila gradski prijevoz tramvajem, još 1897. godine, ali odmah električnim tramvajem, no subotički je tramvaj posljednji krug provezao 2. travnja 1974. godine, ali važno je spomenuti, Subotica je tramvaj dobila prije Zagreba i Beograda, Novog Sada i Segedina. Listajući Hrvatsku reviju, časopis osječkog ogranka Matice hrvatske, zamijetio sam prilog dr. sc. Zlate Živaković-Kerže, povjesničarke i znanstvene savjetnice u Hrvatskom institutu za povijest - Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje u Slavonskom Brodu. Zlata piše kako je problem rješavanja gradskog prijevoza nametnut brzim gospodarskim razvitkom Osijeka u drugoj polovici 19. stoljeća, pa se ideja uvođenja tramvaja činila primamljivom. Grad je dao koncesiju Osječkom

d.d. na 65 godina, a gradnja pruge započela je polovicom 1883. Glavna linija jednokolosijske pruge počinjala je u Gornjem gradu, kod Rokove crkve, prolazila Dugom ulicom (J. J. Strosmyera), potom duž Kapucinske i duž gornjogradskog drvoreda do Tvrđe, gdje je skretala u glavnu ulicu (Franje Kuhača) i preko trga u Tvrđi (Trg Presvetog trojstva) izlazila na donjogradski drvored sve do donjogradskog trga bana Josipa Jelačića a okretala kod Casina (danas Dječje kazalište Branka Mihaljevića). Osječki konjski tramvaj pušten je u promet 10. rujna u prisutnosti brojnih Osječana i tih je dana bila velika navala putnika, jer Osijek je tada brojio dvadesetak tisuća žitelja. Usporedbe radi, Zagreb je tada imao 40 tisuća žitelja. Vozni se park sastojao od nekoliko zatvorenih i nekoliko otvorenih (ljetnih) kola. Sve službene osobe uposlene u tvrtki bile su jednoobrazno odjevene, vrlo uljudno, računajući kočijaša i konduktera, a cijena vozne karte bila je 12 krajcara za jednu vožnju. Vozni red u tzv. ljetnom periodu, od 1. travnja do 31. listopada, odvijao se od 6 do 21, a u zimskom od 1. studenoga do 31. ožujka od 7 do 20 sati. Tehnički podaci kažu kako su kola bila

OČNA KUĆA

optika i ordinacija
na jednom mjestu

551-045

Subotica
Maksima Gorkog 20
KOD GLAVNE POŠTE

Dječji tjedan

Dječji tjedan je tradicionalna godišnja akcija posvećena djeci koja se održava svake godine u prvom punom tjednu listopada. Ove godine obilježavao se proteklog tjedna u periodu od 1. do 7. listopada. Cilj Dječjeg tjedna je usmjeriti pozornost najšire javnosti na potrebu ostvarivanja prava djeteta i na potrebu provedbe odabranih aktivnosti s djecom i za djecu.

Tako je, kao i svake godine, bilo veoma živahno proteklog tjedna. U svim školama, vrtićima, udrugama i

raznim institucijama organizirane su brojne aktivnosti za naše mališane, bez obzira na njihov uzrast. U njima su podjednako uživali i organizatori i djeca.

Zbog ograničenosti prostora u ovom broju vam donosimo samo neke od aktivnosti, a ostatak pročitajte u listopadskom broju vašeg mjesečnika »Hrcko«.

Želim vam da svaki tjedan u godini bude oplemenjen vašim osmijesima, a ne samo ovaj prvi u listopadu.

Lutkarska radionica u Hrvatskoj čitaonici

Hrvatska čitaonica iz Subotice je u suradnji s Međunarodnim centrom za usluge u kulturi iz Zagreba u povodu Dječjeg tjedna u subotu, 6. listopada, obradovala svoje članove s dvije zanimljive lutkarske radionice. Predškolci Vrtića »Marija Petković« i mlađi sudionici ovogodišnjeg Etno kampa, inače učenici hrvatskih odjela u Subotici i okolici, sudjelovali su u stvaranju takozvanih party lutka zijevalica.

Bilo je posebno veselo i kreativno. Vrijeme predviđeno za rad proljetelo je za tili čas. Tako je više od pedesetero djece uspješno svladalo tehniku izrade ovih lutka koje su s radošću ponijeli doma te su tako i službeno postali mali lutkari.

Obje radionice vodili su Ljubica Suturović i Arsen Ćosić.

Sljedećeg tjedna XI. dani Balinta Vujkova Program za djecu u četvrtak, 18. listopada

Draga djeco, zakazujem vam sastanak za sljedeći četvrtak, 18. listopada. Vidimo se na XI. danima Balinta Vujkova u Velikoj dvorani HKC-a »Bunjevačko kolo« točno u 13 sati.

Vaši prijatelji iz Osnovne škole »Ivan Milutinović« iz Subotice i vrtića »Bambi« iz Male Bosne pripremili su dramatizaciju Balintovih pripovijedaka, a predstaviti ćemo vam i novu zbirku pjesama »Čudan ovaj bili svijt« tiskanu samo za vas, autora Josipa Dumendžića Meštra, bačkog književnika iz Bođana.

Dođite da se družimo i uživamo u programu organiziranom samo za vas.

Vaša Hrvatska čitaonica

Učenici iz Tavankuta u dvodnevnom posjetu Dalju

U okviru projekta Nansen dijalog centra iz Osijeka »Kulturna i duhovna baština zavičaja«, protekli je vikend, u petak i subotu, 20 učenica i učenika Osnovne škole »Matija Gubec« iz Tavankuta posjetilo Osnovnu školu »Dalj« iz Dalja. Cilj posjeta bio je upoznavanje djece kroz učenje o svome zavičaju, kulturi i običajima naroda koji žive na ovim dvama područjima, s ciljem boljega razumijevanja sebe i svojega identiteta te upoznavanja i poštovanja drugih i drukčijih. Učenici su tako sudjelovali u trima radionicama koje su se odvijale istovremeno - likovna radionica, prevencija od elektroničkoga nasilja i radionica čija je tema bila razbijanje predrasuda.

Domaćini, učenici i nastavnici škole iz Dalja su osim toga priredili vrlo bogat, sadržajan i zanimljiv program svojim gostima iz Tavankuta. Učenici tavankutske škole su tako imali prigodu posjetiti Muzej Milutina Milankovića, najcitiranijega srpskog znanstvenika, rođenog u Dalju. Nakon toga su obišli erdutsku vinariju, gdje su vidjeli najveću vinsku bačvu u Europi, obišli staru erdutsku tvrđavu te odsjeli u prekrasnom ambijentu jednoga poljoprivrednog imanja u Erdutu. Sutradan, u subotu, u prijepodnevnim satima u vrtu daljske škole priređeno je natjecanje u starim sportovima - utrka u vrećama, povlačenje štapa, bacanje potkove i povlačenje konopa, nakon čega je uslijedio posjet Sajmu starih običaja i zanata u Dalju na kojemu je predstavljen i Tavankut, gdje je održana i radionica izrade slika od slame i zlatoveza. U poslijepodnevnim satima učenici su sa svojim domaćinima posjetili i Križni put u Aljmašu, a za sam kraj i Osijek te tamošnji Muzej školjki.

Ipak, ovo nije kraj suradnje ovih dviju škola, pa će tako na proljeće učenici iz Dalja sa svojim nastavnicima uzvratiti posjet Tavankutu i Subotici.

Još sutra povoljniji upis u Gradsku knjižnicu 122. rođendan Gradske knjižnice

Subotička Gradska knjižnica ovoga tjedna proslavlja svoj 122. rođendan. Nije mala stvar, moramo priznati. Stoga su ovog tjedna organizirali brojne aktivnosti za svoje čitatelje kako bi skupa proslavili ovaj značajni jubilej.

Osim brojnih izložbi i događaja pripremili su vam i značajnu povoljnost koju možete još sutra do 13 sati iskoristiti.

Naime, ukoliko vam je istekla članska iskaznica ili je kojim slučajem (što je zabrinjavajuće) niste ni imali, još sutra do 13 sati možete postati član Gradske knjižnice u Subotici

po akcijskoj cijeni od 400 dinara. Članarina važi 365 dana na svim odjelima i ograncima.

Ovo je istodobno bio i »tjedan oprosta« te knjige koje ste zadržali dulje od dopuštenog vremena još sutra možete vratiti bez plaćanja zakasnine.

Iskoristite ove pogodnosti, a u sljedećem broju očekujte reportažu s

rođendanske radionice koja će za djecu koja su dolazila na svaku radionicu, dakle najvjernije radioničare, biti održana sutra.

Градска библиотека Суботица
Városi Könyvtár Szabadka
Gradska biblioteka Subotica

**PETAK
12.10.2012.**

06:15 Trenutak spoznaje
06:45 TV kalendar
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
09:20 Vijesti
09:25 Dobro jutro, Hrvatska
09:48 ZABA - 90 sekundi
10:00 Vijesti
10:09 Vrijeme danas
10:10 Svjetski biseri 2, dokumentarna serija
11:05 Preuredi pa prodaj! 5
12:00 Dnevnik
12:22 TV kalendar
12:40 Prkosna ljubav
13:30 Dr. Oz 2, talk show
14:10 Skica za portret
14:20 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:29 Vrijeme sutra
14:30 Jelovnici izgubljenog vremena
14:55 Drugo mišljenje
15:35 Znanstvena petica
16:05 Luda kuća, humoristična serija
16:40 TV kalendar (R)
16:58 Hrvatska uživo
17:00 Vijesti
17:10 Hrvatska uživo
17:54 HAK - Promet info
18:00 Kontakt: Na dobrom putu
18:25 Iza ekrana
18:55 manjinski Mozaik
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:09 ZABA - 90 sekundi
20:10 Pjevaj moju pjesmu
21:45 Carstvo poroka, serija
22:45 Dnevnik 3
23:05 Vijesti iz kulture
23:16 Vrijeme sutra
23:25 Gorki mjesec, film
01:40 Deveta vrata, film
03:50 Filmski maraton
05:10 Svjetski biseri 2

06:15 Prkosna ljubav
07:00 Mala TV
07:30 Batman i hrabri superjunaci
07:55 Teletubbies, animirana serija
08:20 Connor na tajnom zadatku 3, serija za djecu
08:45 Olujni svijet, serija za mlade
09:10 Školski sat: Mlijeko pod povećalom
10:00 Prijenos sjednice Hrvatskog sabora
13:30 U pohodu na slobodu, američki film 98'
15:10 Školski sat: Mlijeko pod povećalom
16:00 Regionalni dnevnik

16:20 Županijska panorama
16:40 Mala TV
17:10 Crtani film
17:25 Paralele
17:55 Edgemont 5, serija za mlade
18:20 Generacija Y: Genijalci, dokumentarni film
18:50 Briljanteen
19:30 Slatko ludilo 2, dokumentarna serija
20:00 Svjetsko nogometno prvenstvo 2014. - emisija
20:20 Svjetsko nogometno prvenstvo 2014.: Makedonija - Hrvatska
22:20 Svjetsko nogometno prvenstvo 2014. - emisija
22:45 Knjiga ili život
23:15 Buđenje mrtvih 9, mini-serija

06:50 Speed Racer, crtana serija
07:15 Monsuno, crtana serija
07:40 Polja nade, serija
08:45 TV izlog
09:00 Moja majka, serija
10:00 TV izlog
10:15 Izgubljena čast, serija R
11:00 Walker, teksaški rendžer, serija
12:00 Zauvijek susjedi, serija
12:35 IN magazin R
13:20 Larin izbor, serija
14:20 Masterchef, reality show
15:25 Walker, teksaški rendžer, serija
16:25 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 IN magazin
18:05 Polja nade, serija
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Izgubljena čast, serija
21:45 Dobrodošli u džunglu, igrani film
23:35 Posljednji preživjeli, igrani film
01:25 Obdukcija izvanze maljaca, igrani film
03:05 Ezo TV, tarot show
04:35 Djevojke na zadatku, serija
05:25 Dnevnik Nove TV
06:15 IN magazin R
06:50 Kraj programa

6.35 RTL Danas, informativna emisija
07:10 Yugioh, animirana serija
07:35 Ben 10: Ultimate Alien, animirana serija

08:00 Galileo, zabavna/obrazovna emisija
08:50 TV prodaja
09:05 MacGyver, akcijska serija
10:05 MacGyver, akcijska serija
11:00 TV prodaja
11:25 Ekkluziv Tabloid, magazin
11:50 Krv nije voda, serija
12:45 TV prodaja
13:00 Ruža vjetrova, dramska serija
13:55 Sulejman Veličanstveni, povijesna dramska serija
15:00 MacGyver, akcijska serija
15:55 MacGyver, akcijska serija
16:55 RTL 5 do 5, Informativna emisija
17:10 Galileo, zabavna/obrazovna emisija
18:05 Ekkluziv Tabloid, magazin
18:30 RTL Danas, informativna emisija
19:05 Krv nije voda, serija
20:00 Ruža vjetrova, dramska serija
21:00 Sulejman Veličanstveni, povijesna dramska serija
22:00 Prebrzi i prežestoki, igrani film, akcijski
00:00 Porkyjeva osveta 2: Dan poslije, igrani film, komedija
01:50 Astro show, show, emisija uživo
02:50 RTL Danas, informativna emisija
03:25 CSI

**SUBOTA
13.10.2012.**

06:40 Drugo mišljenje
07:10 TV kalendar
07:25 Iza ekrana
07:55 Hrvatska kronika BiH
08:10 Jubal, američki film
10:00 Vijesti
10:09 Vrijeme danas
10:10 Kućni ljubimci
10:45 Davorski lađari, emisija pučke i predajne kulture
11:20 Normalan život, emisija o obitelji
12:00 Dnevnik
12:23 TV kalendar
12:35 Veterani mira
13:25 Duhovni izazovi
13:55 Prizma
14:45 Merkatska dinastija 1
15:15 Reporter: Suvremeni špijuni
16:15 Eko zona
16:40 TV kalendar
17:00 Vijesti
17:09 Vrijeme sutra

17:10 HAK - Promet info
17:11 Fotografija u Hrvatskoj
17:25 Odmori se, zaslužio si 4
18:05 Lijepom našom: Cestica
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:17 Runjičeve večeri, snimka
22:00 Dnevnik 3
22:20 Vijesti iz kulture
22:28 Sport
22:31 Vrijeme sutra
22:40 DC Banks 1: Playing with Fire
00:20 Pi, američki film
03:30 Mi nismo anđeli, srpski film
05:10 Skica za portret
05:25 Tema dana

06:30 Poštar Pat, crtani film
06:45 Aladinove pustolovine, crtani film
07:00 Pipi Duga Čarapa, crtana serija
07:25 Mala princeza, crtani film
07:35 Ružica Šarenić, crtani film
07:45 Gladijatorska akademija, crtana serija
08:10 Merlin 4, serija za djecu i mlade
08:55 Mala TV
09:25 Teletubbies, animirana serija
09:50 Novčić i faca protiv otmičara, američki film za djecu
11:25 Čuvari zdravlja
11:55 Obrtnik i partner
12:25 KS automagazin
12:55 4 zida, emisija pod pokroviteljstvom
13:30 Navrh jezika
13:31 Briljanteen
14:11 Navrh jezika
14:15 Jack, američki film
15:55 Vaterpolo, Jadranska liga: Jug - Mladost, prijenos
17:10 Rukomet, LP (Ž): Győr - Podravka, prijenos
18:45 Sportski program
19:05 Garaža: Tom & The Twisters
19:30 Chees Slices 1, dokumentarna serija
20:00 Oblak, dokumentarni film
21:25 Mi nismo anđeli, srpski film
23:05 Reporter: Suvremeni špijuni
00:00 Glazbeni spotovi

07:00 Nad lipom 35
08:00 Klub otpisanih, serija
08:30 TV Izlog
08:45 Gormiti
09:10 Pokemoni
09:35 Beyblade metal
10:00 Winx Club
10:25 Power Rangers Samurai, serija
10:50 Power Rangers
11:10 Larin izbor
13:10 Harry Potter i odaja tajni, igrani film
16:25 Okusi Hrvatske, pustolovni gastro show
17:00 Vijesti Nove TV
17:10 Provjereno, informativni magazin
18:10 Nad lipom 35
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 xXx, igrani film
22:25 Smrtonosna zona 2, igrani film
00:10 Zastave naših očeva, igrani film
02:35 Dobrodošli u džunglu, igrani film
04:25 Ezo TV, tarot show
05:40 Dnevnik Nove TV
06:30 Kraj programa

05:40 Yugioh, animirani film
06:55 Ben 10: Ultimate Alien, animirana serija
07:20 Galileo, zabavna/obrazovna emisija
08:25 Učilica, kviz za djecu
09:15 Waterloo road, dramska serija
10:45 U iskušenju, igrani film, komedija
13:05 Prebrzi i prežestoki, igrani film, akcijski
15:05 Bibin svijet, humoristična serija
15:40 Jezikova juha, reality show
16:35 RTL Hotspot, informativni magazin
17:15 Smrtonosnih 60, dokumentarna serija
18:30 RTL Danas, informativna emisija
19:10 Galileo
20:00 Sumrak, igrani film, romantični/ fantazija/ avanturistički
22:15 Beauty shop, igrani film, komedija
00:10 Zora živih mrtvaca, igrani film, horor
02:05 Astro show, show, emisija uživo
03:05 RTL Danas
03:40 Kraj programa

**NEDJELJA
14.10.2012.**

05:55 Veterani mira
06:40 TV kalendar
06:55 Duhovni izazovi
07:25 Normalan život
08:00 Zlatna kinoteka:
From Here to Eternity,
američki film
09:35 TV kalendar
09:50 Vijesti
09:58 Vrijeme danas
09:59 HAK - Promet info
10:00 ni DA ni NE:
Građanski odgoj u
škola
10:55 Istrage gospodice
Fisher, serija
12:00 Dnevnik
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Split: More
14:00 Nedjeljom u dva
15:05 Mir i dobro
15:40 Zaleđeni planet,
dokumentarna serija
16:35 TV kalendar
17:00 Vijesti
17:09 Vrijeme sutra
17:10 HAK - Promet info
17:15 Vrtlarica
17:50 Volim Hrvatsku
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:15 Sve u 7!, kviz
21:05 Stipe u gostima 5,
humoristična serija
21:45 Nedjeljom ujutro,
subotom navečer
22:15 Damin gambi
23:00 Dnevnik 3
23:20 Vijesti iz kulture
23:28 Sport
23:31 Vrijeme sutra
23:35 Nedjeljom u dva
00:40 Istrage gospodice
Fisher, serija
01:35 Strani igrani film -
dnevna repriza
04:10 Skica za portret
04:25 Prizma
05:10 Damin gambi
05:50 Tema dana

06:55 Panorame turističkih
središta Hrvatske
07:05 Vesele trojke,
crtana serija
07:30 Animanijaci,
07:55 London Händel Players
u Varaždinu
08:55 Prokletstvo Pinka
Panthera, film
10:40 Biblija
10:50 Portret Crkve i mjesta
11:00 Molve: Misa, prijenos
12:05 Mom at Sixteen,
američki film
13:30 Oči u oči,
dokumentarni film
14:05 Babybonus
14:40 Love is a Four Letter

Word, američki film
16:05 Olimp - sportska
emisija
16:55 Košarka, ABA liga:
Cedevita - Crvena
zvezda, prijenos
18:40 Jedrenje RC44,
reportaža
19:05 Magazin Lige prvaka
19:30 Chees Slices 1
20:00 Put u Indiju, britansko-
američki film
22:45 Balada Triste de
Trompeta
00:25 Majke Unplugged,
snimka koncerta
02:10 Glazbeni spotovi
04:10 Noćni glazbeni
program - arhiva

06:00 Zaviijek susjedi
06:35 TV Izlog
06:50 Gormiti
07:15 Pokemoni
07:40 Beyblade metal
08:05 Winx Club
08:30 Power Rangers
08:55 Power Rangers
09:15 Larin izbor, serija
12:15 Kako sam jeo
gliste, igrani film
14:00 Poruka u boci,
igrani film
16:30 xXx, igrani film,
17:00 Vijesti Nove TV
17:10 xXx, igrani film
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Larin izbor, serija
21:00 Masterchef
22:35 K1-Rising: M.
Filipović vs.
Randy Blake
23:35 Red Carpet,
showbiz magazin
00:35 Smrtonosna zona
2, igrani film
02:20 Poruka u boci,
igrani film
04:30 Red Carpet
05:25 Dnevnik Nove TV

06:05 Moji džepni ljubimci
07:15 Yugioh, animirani film
08:05 Ben 10: Ultimate Alien
08:45 Galileo
09:40 Bibin svijet
10:35 Jezikova juha
11:30 TV prodaja
11:45 Sulejman Veličanstveni
12:45 Obitelj Addams 2,
igrani film, komedija
14:30 Sumrak, igrani film
16:45 Bibin svijet
17:25 Ljubav je na selu
18:30 RTL Danas,
informativna emisija
19:10 Galileo
20:00 Sulejman Veličanstveni
21:00 Sulejman Veličanstveni
22:00 CSI: Miami,
22:50 CSI: Miami,

HRT1 12.10. 2012 20:10 Pjevaj moju pjesmu Epizoda: 4

U emisiji »Pjevaj moju pjesmu«
s Miroslavom Škorom i Nikšom
Bratošom, natjecat će se pjeva-
či amateri iz Županje i Omiša.

Zvijezda večeri je
Nina Badrić! Ona će u
emisiji otpjevati svoje
hitove Čarobno jutro
i Dat će nam Bog ali
će, naravno, biti i treći
član žirija uz stalni
dvojac, Zoricu Kondžu
i Sinišu Škaricu.

Scenarij: Dražen
Matošec

Redatelj: Tihomir Žarn

Urednik: Tanja Tušek

23.45 CSI: Miami,
kriminalistička serija
00.45 Beauty shop,
igrani film, komedija
02.35 Astro show,
show, emisija uživo
03.35 RTL Danas,
informativna emisija
04.10 Ljubav je na selu,
dokumentarna sapunica

PONEDJELJAK 15.10.2012.

06:15 Mir i dobro
06:45 TV kalendar
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
07:05 Vijesti
08:40 Dobro jutro, Hrvatska
09:20 Vijesti
09:25 Dobro jutro, Hrvatska
09:48 ZABA - 90 sekundi
10:00 Vijesti
10:10 Svjetski biseri 2,
dokumentarna serija
11:05 Preuredi pa prodaj! 5,
dokumentarna serija
12:00 Dnevnik
12:40 Prkosna ljubav,
telenovela
13:30 Dr. Oz 2, talk show
14:10 Skica za portret
14:29 Vrijeme sutra
14:30 manjinski Mozaik
14:55 Treća dob
15:35 Glas domovine
16:05 Luda kuća
16:58 Hrvatska uživo
17:00 Vijesti
17:10 Hrvatska uživo
17:50 HAK - Promet info
18:00 Kontakt: Građanske
minute
18:20 8. kat: Preživjeti poraz,
talk-show
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:06 Vrijeme
20:09 ZABA - 90 sekundi

20:10 TV Bingo
20:35 Potrošački kod
21:10 Nulta točka
22:25 Dnevnik 3
22:45 Vijesti iz kulture
22:53 Sport
22:56 Vrijeme sutra
23:05 Na rubu znanosti
00:00 Seks i grad 5,
humoristična serija
00:30 Za dobrim konjem
prašina se diže,
američki film
02:00 Dr. Oz 2, talk show
02:40 8. kat: Preživjeti poraz
03:25 Dr. House 8, serija
04:10 Skica za portret
04:25 Glas domovine
04:55 Svjetski biseri 2

06:15 Prkosna ljubav
07:00 Mala Tv
07:30 Batman i hrabri
superjunaci
07:55 Teletubbies
08:20 Connor na tajnom
zadatku 3
08:45 Olujni svijet,
serija za mlade
09:10 Školski sat
10:00 Strani igrani film
12:00 Idemo na put s
Goranom Milićem
12:50 Plodovi zemlje
13:40 Za dobrim konjem
prašina se diže, film
15:10 Školski sat
16:00 Regionalni dnevnik
16:20 Županijska panorama
16:35 100% poduzetnik
16:40 Mala Tv
17:10 Crtani film
17:25 Split: More
17:55 Edgemont
18:20 Sinovi Tucsona 1
18:45 Novi klinici s Beverly
Hillsa 3
19:30 Chees Slices 1,
dokumentarna serija

20:00 The Sum Of All
Fears, film
22:05 Dr. House 8, serija
22:50 Momci s Madisona 4,
serija
23:35 Sinovi anarhije 2, serija
00:20 Bitange i princeze 5
00:55 Glazbeni spotovi
02:55 Noćni glazbeni
program

06:15 Polja nade, serija
07:10 Speed Racer
07:35 Monsuno
08:00 TV izlog
08:15 Moja majka
09:15 TV izlog
09:30 Izgubljena čast
11:30 Zauvijek susjedi
12:05 IN magazin R
12:45 Larin izbor, serija
13:45 Masterchef
15:25 Walker, tekšaški
rendžer, serija
16:25 Zauvijek susjedi
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 IN magazin
18:05 Polja nade, serija
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Izgubljena čast
21:00 Larin izbor, serija
22:00 Masterchef
23:10 Večernje vijesti
23:30 Vikinške sage,
igrani film
01:05 Zastave naših
očeva, igrani film
03:20 Flash Gordon,
serija
04:05 Djevojke na
zadatku, serija
04:50 Ezo TV, tarot show
05:50 Dnevnik Nove TV

05:35 RTL Danas
06:15 Yugioh, animirana serija
06:40 Ben 10: Ultimate Alien

07.00 Galileo
07.50 MacGyver, akcijska serija
10.10 Ekkluziv Tabloid
10.35 Krv nije voda
11.25 TV prodaja
11.40 Ruža vjetrova, serija
12.40 TV prodaja
12.55 Sulejman Veličanstveni, povijesna dramska serija
15.00 MacGyver, akcijska serija
16.55 RTL 5 do 5, Informativna emisija
17.10 Galileo
18.05 Ekkluziv Tabloid, magazin
18.30 RTL Danas, informativna emisija
19.05 Krv nije voda
19.58 RTL Vrijeme, informativna emisija
20.00 Ruža vjetrova
21.00 Sulejman Veličanstveni, povijesna dramska serija
22.05 RTL Vijesti, informativna emisija
22.20 Kazna, igrani film, akcijski
00.10 CSI: Miami kriminalistička serija
01.50 Astro show, show, emisija uživo
02.50 CSI: Miami, kriminalistička serija
03.40 RTL Danas, informativna emisija
04.15 Kraj programa

**UTORAK
16.10.2012.**

06:10 Najava programa
06:12 Treća dob
06:42 TV kalendar
06:54 100% poduzetnik
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
08:35 Vijesti
09:25 Dobro jutro, Hrvatska
09:48 ZABA - 90 sekundi
10:00 Vijesti
10:09 Vrijeme danas
10:10 Gradovi na obali 1, dokumentarna serija
11:05 Preuredi pa prodaj! 5
12:00 Dnevnik
12:22 TV kalendar
12:40 Prkosna ljubav
13:30 Dr. Oz 2, talk show
14:10 Skica za portret
14:20 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:29 Vrijeme sutra
14:30 Kulturna baština
14:55 Među nama
15:35 Imaš signal, dokumentarni film
16:05 Luda kuća, humoristična serija
16:40 TV kalendar
16:58 Hrvatska uživo
17:00 Vijesti

17:10 Hrvatska uživo
17:50 HAK - Promet info
18:00 Kontakt: Slova do krova
18:20 8. kat: Povratak zemlji, talk-show
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:06 Vrijeme
20:08 Večeras
20:09 ZABA - 90 sekundi
20:10 Paravan
21:05 Ciklus hrvatskog filma: Ljubica, hrvatski film
22:45 Dnevnik 3
23:05 Vijesti iz kulture
23:13 Sport
23:16 Vrijeme sutra
23:25 Dnevna straža, ruski film
01:45 Seks i grad 5
02:15 Choices, američki film
03:50 8. kat: Povratak zemlji
05:00 Dr. House 8, serija
05:45 Tema dana

06:15 Prkosna ljubav, telenovela
07:00 Mala Tv
07:30 Batman i hrabri superjunaci
07:55 Teletubbies, animirana serija
08:20 Connor na tajnom zadatku 3
08:45 Olujni svijet, serija za mlade
09:10 Školski sat
10:00 Strani igrani film
11:40 Idemo na put s Goranom Milićem
12:25 Glas domovine
13:00 Obrtnik i partner
13:30 Choices, američki film
15:10 Školski sat
16:00 Regionalni dnevnik
16:20 Županijska panorama
16:35 100% poduzetnik
16:40 Mala Tv
17:10 Crtani film
17:20 Potrošački kod
17:50 Edgemont 5
18:15 Sinovi Tucsona 1, humoristična serija
18:40 Novi klinici s Beverly Hillsa 3, serija
19:30 Svjetsko nogometno prvenstvo 2014.
19:50 Hrvatska - Wales, prijenos
21:50 Svjetsko nogometno prvenstvo 2014.
22:20 Dr. House 8, serija
23:05 Whitechapel 2, serija
23:50 Sinovi anarhije 2, serija
00:35 Bitange i princeze 5
01:10 Noćni glazbeni program

06:40 Speed Racer
07:05 Monsuno

07:30 Polja nade, serija
08:30 TV izlog
08:45 Moja majka, serija
09:45 TV izlog
10:00 Izgubljena čast
11:00 Walker, teksaški rendžer, serija
12:00 Zauvijek susjedi
12:35 IN magazin
13:20 Larin izbor, serija
14:20 Masterchef
15:25 Walker, teksaški rendžer, serija
16:25 Zauvijek susjedi
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 IN magazin
18:05 Polja nade, serija
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Izgubljena čast, serija
21:00 Larin izbor, serija
22:00 Masterchef
23:10 Večernje Vijest
23:30 Klopka za miliju naša, igrani film
01:20 Vikinške sage, igrani film
02:50 Flash Gordon, serija
03:35 Frikovi, serija
04:20 Ezo TV, tarot
05:20 Dnevnik Nove TV
06:10 IN magazin

06:30 RTL Danas informativna emisija
07:10 Yugioh, animirana serija
07:35 Ben 10: Ultimate Alien
07:55 Galileo
09:00 MacGyver, akcijska serija
10:00 MacGyver, akcijska serija
11:25 Ekkluziv Tabloid
11:45 Krv nije voda
12:55 Ruža vjetrova
13:50 Sulejman Veličanstveni
15:00 MacGyver, akcijska serija
16:55 RTL 5 do 5, Informativna emisija
17:10 Galileo
18:05 Ekkluziv Tabloid
18:30 RTL Danas
19:05 Krv nije voda, serija
19:58 RTL Vrijeme, informativna emisija
20:00 Ruža vjetrova, dramska serija
21:00 Sulejman Veličanstveni, povijesna dramska serija
22:05 RTL Vijesti, informativna emisija
22:20 Slomljena krila, igrani film, triler
00:05 Kazna, igrani film, akcijski
01:55 Astro show, emisija uživo
02:55 RTL Danas, informativna emisija
03:30 Kraj programa
06:10 Najava programa

**SRIJEDA
17.10.2012.**

06:12 Među nama
06:42 TV kalendar
06:54 100% poduzetnik
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
09:20 Vijesti
09:25 Dobro jutro, Hrvatska
09:48 ZABA - 90 sekundi
10:00 Vijesti
10:09 Vrijeme danas
10:10 Gradovi na obali 1, dokumentarna serija
11:05 Preuredi pa prodaj! 5, dokumentarna serija
12:00 Dnevnik
12:22 TV kalendar
12:40 Prkosna ljubav, telenovela
13:30 Dr. Oz 2, talk show
14:10 Skica za portret
14:20 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:29 Vrijeme sutra
14:30 Fotografija u Hrvatskoj
14:55 Riječ i život
15:35 Indeks, emisija o školstvu
16:05 Luda kuća
16:40 TV kalendar
16:58 Hrvatska uživo
17:00 Vijesti
17:10 Hrvatska uživo
17:50 HAK - Promet info
18:00 Kontakt: Druga strana medalje
18:20 8. kat: Mom ocu nakon svega
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:09 ZABA - 90 sekundi
20:15 Globalno sijelo
20:50 Libar Miljenka Smoje oli ča je život vengo fantazija
21:50 Horizonti
22:45 Dnevnik 3
23:25 Drugi format
00:15 Seks i grad 5
00:45 McBride: Murder Past Midnight, američki film
02:10 Dr. Oz 2, talk show
02:50 8. kat: Mom ocu nakon svega, talk-show
03:35 Skica za portret
03:50 Jelovnici izgubljenog vremena
04:10 Drugi format
04:55 Dokumentarna serija
05:47 Tema dana

06:15 Prkosna ljubav, telenovela
07:00 Mala Tv
07:30 Batman i hrabri superjunaci, crtana serija
07:55 Teletubbies, animirana serija

08:20 Connor na tajnom zadatku 3, serija za djecu
08:45 Olujni svijet, serija za mlade
10:00 Prijenos sjednice Hrvatskog sabora
13:35 Murder Past Midnight, film
15:10 Školski sat
16:00 Regionalni dnevnik
16:20 Županijska panorama
16:35 100% poduzetnik
16:40 Mala Tv
17:10 Crtani film
17:30 Eko zona
17:55 Degrassi Novi naraštaj
18:20 Sinovi Tucsona 1
18:45 Novi klinici s Beverly Hillsa 3
19:30 Chees Slices 1
20:00 Brzina 2, američki film
22:05 Top Gear 12
22:55 Zalagaonica
23:20 Zalagaonica
23:45 Sinovi anarhije 2, serija
00:30 Bitange i princeze 5
01:05 Glazbeni spotovi
03:05 Noćni glazbeni program

06:40 Speed Racer, crtana serija
07:05 Monsuno, crtana serija
07:30 Polja nade, serija
08:30 TV izlog
08:45 Moja majka, serija
09:45 TV izlog
10:00 Izgubljena čast, serija
11:00 Walker, teksaški rendžer, serija
12:00 Zauvijek susjedi
12:35 IN magazin
13:20 Larin izbor, serija
14:20 Masterchef, reality show
15:25 Walker, teksaški rendžer, serija
16:25 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove
17:25 IN magazin
18:05 Polja nade, serija
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Izgubljena čast, serija
21:00 Larin izbor, serija
22:00 Masterchef, reality show
23:10 Večernje vijesti
23:30 Sakupljač kostiju, igrani film
01:35 Klopka za miliju naša, igrani film
03:20 Flash Gordon, Frikovi, serija
04:50 Ezo TV
05:50 Dnevnik Nove TV
06:40 Kraj programa

06.25 RTL Danas
07.05 Yugioh, animirana serija
07.35 Ben 10
07.50 Galileo
08.45 TV prodaja
09.00 MacGyver
09.55 MacGyver
10.55 TV prodaja
11.20 Ekkluziv Tabloid
11.40 Krv nije voda, serija
12.35 TV prodaja
12.50 Ruža vjetrova
13.50 Sulejman Veličanstveni,
15.00 MacGyver
15.55 MacGyver
16.55 RTL 5 do 5,
Informativna emisija
17.10 Galileo
18.05 Ekkluziv Tabloid
18.30 RTL Danas
19.05 Krv nije voda
19.58 RTL Vrijeme,
informativna emisija
20.00 Ruža vjetrova
21.00 Sulejman Veličanstveni
22.05 RTL Vijesti
22.20 Mentalist
23.15 Mentalist
00.10 Slomljena krila,
igrani film, triler
01.50 Astro show,
show, emisija uživo
02.50 Lažna igra,
igrani film, komedija
04.40 RTL Danas,
informativna emisija

**ČETVRTAK
18.10.2012.**

06:15 Riječ i život
06:45 TV kalendar
06:57 100% poduzetnik
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
07:05 Vijesti
08:40 Dobro jutro, Hrvatska
09:20 Vijesti
09:25 Dobro jutro, Hrvatska
09:48 ZABA - 90 sekundi
10:00 Vijesti
10:09 Vrijeme danas
10:10 Gradovi na obali 1
11:05 Preuredi pa prodaj! 6,
dokumentarna serija
12:00 Dnevnik
12:22 TV kalendar
12:40 Prkosna ljubav
13:30 Dr. Oz 2, talk show
14:10 Skica za portret
14:20 Vijesti uz hrvatski
znakovni jezik
14:29 Vrijeme sutra
14:30 Hrvatska kronika BiH
14:55 Trenutak spoznaje
15:35 Pozitivno
16:05 Luda kuća
16:40 TV kalendar
16:58 Hrvatska uživo
17:00 Vijesti
17:10 Hrvatska uživo
17:50 HAK - Promet info
18:00 Kontakt: Vaše priče
18:20 Znanstvene vijesti
18:25 8. kat: Van pameti
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:09 ZABA - 90 sekundi
20:10 Kič? Tempo primo
20:45 Spektar
21:40 Paralele
22:10 Pola ure kulture
22:50 Dnevnik 3
23:10 Vijesti iz kulture
23:18 Sport
23:21 Vrijeme sutra
23:30 Seks, laži i video vrpce

- američki film
01:10 Strani igrani film
03:00 Dr. Oz 2, talk show
03:45 8. kat: Van pameti,
talk-show
04:30 Spektar
05:20 Pola ure kulture
05:50 Tema dana

06:15 Prkosna ljubav,
telenovela
07:00 Mala Tv
07:30 Batman i hrabri
superjunaci, crtana serija
07:55 Teletubbies,
animirana serija
08:20 Connor na tajnom
zadatku 3
08:45 Olujni svijet,
serija za mlade
09:10 Školski sat
10:00 Prijenos sjednice
Hrvatskog sabora
13:30 Sanjar, američki film
15:00 Skica za portret
15:10 Školski sat
16:00 Regionalni dnevnik
16:20 Županijska panorama
16:40 Mala Tv
17:25 Globalno sijelo
17:55 Degrassi Novi naraštaj
18:20 Sinovi Tucsona 1
18:45 Novi klinici s Beverly
Hillsa 3, serija
19:30 Chees Slices 1,
dokumentarna serija
20:00 Smokey i Bandit, film
21:40 Top Gear 12,
dokumentarna serija
22:30 Sestra Jackie 2,
humoristična serija
23:25 Sinovi anarhije 2, serija

00:10 Bitange i princeze 5,
humoristična serija
00:45 Glazbeni spotovi
02:45 Noćni glazbeni
program

06:40 Speed Racer
07:05 Monsuno
07:30 Polja nade
08:30 TV izlog
08:45 Moja majka
09:45 TV izlog
10:00 Izgubljena čast
Walker, teksaški
rendžer, serija
12:00 Zauvijek susjedi,
serija
12:35 IN magazin
13:20 Larin izbor, serija
14:20 Masterchef,
reality show
15:25 Walker, teksaški
rendžer, serija
16:25 Zauvijek susjedi,
serija
17:00 Vijesti Nove
17:25 IN magazin
18:05 Polja nade, serija
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Izgubljena čast,
serija
20:45 Larin izbor
21:45 Masterchef
22:50 Provjeren
23:55 Večernje vijesti
00:15 Bez povratka 3
01:55 Sakupljač kostiju,
igrani film
03:55 Frikovi, serija
04:40 Ezo TV, tarot show
05:40 Dnevnik Nove TV
06:30 IN magazin R

06.30 RTL Danas
informativna emisija
07.05 Yugioh, animirana serija
07.30 Ben 10: Ultimate Alien,
animirana serija
07.55 Galileo
09.00 MacGyver
10.00 MacGyver
11.20 Ekkluziv Tabloid
11.45 Krv nije voda
12.50 Ruža vjetrova
13.50 Sulejman Veličanstveni
15.00 MacGyver
15.55 MacGyver
16.55 RTL 5 do 5
informativna emisija
17.10 Galileo
18.05 Ekkluziv Tabloid
18.30 RTL Danas
informativna emisija
19.05 Krv nije voda
19.58 RTL Vrijeme,
informativna emisija
20.00 Ruža vjetrova
21.00 Sulejman Veličanstveni
serija
22.00 RTL Vijesti
22.15 CSI,
kriminalistička serija
23.15 CSI,
kriminalistička serija
00.10 Mentalist,
kriminalistička dramska
serija
01.00 Mentalist,
kriminalistička dramska
serija
01.50 Astro show,
emisija uživo
02.50 RTL Danas,
informativna emisija
03.25 Kraj programa

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku »Dnevnik« emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17,45 minuta na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija »Izravno« - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture »Svjetonik« nedjeljom od 16,30 sati.

Polusatna emisija na hrvatskom jeziku emitira se subotom s početkom u 21 sat na Radio Novom Sadu.

GLAS HRVATA

Radijska emisija »Glas Hrvata« u produkciji HKUD »Vladimir Nazor« iz Stanišića emitira se na valovima Radio Sombora nedjeljom od 17 do 18i30 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku »Zvuci bačke ravnice« emitira se četvrtkom u 18 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom »Glas domovine«, emitira se na HRT1 ponedjeljkom od 14,40 sati.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE:

18,00 - 19,00

Najava programa • Večernji dnevnik • Anemov prilog »Bolja Srbija« • Agencijske vijesti iz RH • Kronologija - Dogodilo se na današnji dan • Jezični savjetnik »Govorimo hrvatski«

19,00 - 19,30

Poetski predah • 'Popularne melodije' - zabavna glazba (ponedjeljkom) • 'Na valovima hrvatske glazbene tradicije' - narodna glazba (utorkom) • 'Veliki majstori glazbe' - ozbiljna glazba (srijedom) • 'Rock vremeplov' (četvrtkom) • 'Minute za jazz' (petkom)

19,30 - 20,00

'Europski magazin' - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom) • 'Kulturna povijest' (utorkom) • 'Znanjem do zdravlja' (srijedom) • 'Razmišljanje dopušteno' (četvrtkom) • 'Tjedni vodič' (petkom)

20,00 - 20,30

»U pauzi o poslu« (ponedjeljkom) • 'Aktualije' (utorkom) • »Otvoreni studio« (srijedom) • »Kultur café« - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom) • »Vodič za moderna vremena« - emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20,30 - 21,00

Narodna glazba • Blic vijesti i odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA:
Subota

18,00 Najava programa, Vijesti dana, zabavna glazba
18,15 'Vojvodanski tjedan'
18,30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
19,00 'Vjerska emisija', duhovna glazba
20,00 Divni novi svijet
20,55 Odjava programa

Nedjelja

18,00 Najava programa, Vijesti dana
18,10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti, zabavna glazba)
18,30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
19,30 'Putnici kroz vrijeme' emisija za djecu Hrvatskoga radija
20,00 'Hrvatima izvan domovine' - emisija Pitomog radija iz Pitomače (RH)
20,55 Odjava programa

104,4 Mhz

NOGOMET

MEĐUOPĆINSKA NOGOMETNA LIGA SOMBOR

I neodlučnim se riješili fenjera

SONTA – U sedmom kolu prvenstva Međuopćinske nogometne lige Sombor, sončanski Dinamo je ugostio ekipu Jedinstva iz Ribareva. U obostrano lošoj igri dvije posljednjeplasirane ekipe su postigle po zgoditak i tako podijelile bodove, što je i najpravedniji ishod ove nezanimljive utakmice. Nakon početnog ispitivanja snaga i nekoliko konkretnijih napada, Sončani su stekli prednost prekrasnim zgoditkom Kmezića u 33. minuti. Gosti su poravnali rezultat zgoditkom Mufića u 76. minuti, a samo nekoliko minuta kasnije potpuni preokret je bravuroznom intervencijom spriječio vratar Duraković. Ovim remijem Dinamo i Jedinstvo su prepustili fenjer ekipi somborskog OFK Metalca. U 50. minuti utakmice igrač domaćina Luka Mihaljev u padu je polomio ključnu kost.

U prijedpodnevnim satima u prvenstvenoj utakmici područne kadetske lige mladi igrači Dinama do vrha su napunili mrežu gostujuće ekipe Partizan iz Kupusine (9-0).

I. A.

MEĐUOPĆINSKA NOGOMETNA LIGA BAČKA
PALANKA II. RAZRED**Neodlučeno u Malom Baču**

MALI BAČ – Nakon dvije značajne pobjede u Neštinu i Plavni, Sloga je u šestom kolu prvenstva Međuopćinske nogometne lige Bačka Palanka II. razred, u Malom Baču postigla neodlučen rezultat 2-2 protiv domaće ekipe Mladosti MB. Bila je to tipična prvenstvena utakmica u kojoj su obje ekipe bile podjednake, a Sloga je pokazala kako je izašla iz početne krize u prvom dijelu prvenstva. Prvo je poluvrijeme završeno rezultatom 1-1, a utakmica je završena konačnim rezultatom 2-2. Golove za Slogu postigli su Pupovac i T. Nikolić. U posljednjem, sedmom kolu jesenskog dijela prvenstva Sloga dočekuju

na svom igralištu Vajsku, pa će to biti svojevrsni derbi dviju momčadi susjednih sela, a Mladost MB gostuje u Obrovcu gdje će imati težak okršaj s Borcem.

Z. P.

Poraz Zrinjskog

MALA BOSNA – Nogometaši Zrinjskog 1932 doživjeli su na gostovanju u Maloj Bosni (1-4) uvjerljiv poraz u susretu 7. kola Gradske nogometne lige Subotice. Priliku za popravni imat će u nedjelju, 14. listopada, od 15 sati, kada na svom terenu u Aleksandrovu dočekuju Bratstvo iz Ljutova. »Plavo bijeli« pioniri zabilježili su visoku pobjedu (7-0) protiv vršnjaka iz Bačke 1901, dok su petlići Zrinjskog 1932 osvojili četvrto mjesto na turniru u Tavankutu.

ODBOJKA

»Odbojka za sve«

SUBOTICA – Plato ispred Gradske kuće ispunjen je razdraganim žamorom sudionika – odbojkaša i odbojkašica osnovnih škola, uzrasta 2. do 8. razreda. Povod okupljanja u središtu grada bio je jesenski turnir pod nazivom »Odbojka za sve« u organizaciji OŠ »Matko Vuković«. Odaziv je bio odličan. Na turniru je sudjelovalo 55 ekipa. Standardne škole sudionice bile su: OŠ »Ivan Milutinović«, OŠ »Kizur Istvan«, OŠ »Jovan Mikić«, OŠ »Sonja Marinković«, OK »Subotica« i domaćin i organizator OŠ »Matko Vuković«.

Mladi odbojkaši i odbojkašice OŠ »Matko Vuković« su i ovog puta ostvarili fantastičan rezultat, a osvojena odličja po kategorijama su:

- 4. razred: I. i III. mjesto
- 5. razred, djevojčice: III. mjesto, dječaci: II. i III. mjesto
- 6. razred, djevojčice II. mjesto, dječaci I. mjesto
- 7. razred, djevojčice I. mjesto, dječaci: I. i III. mjesto
- 8. razred, djevojčice II. mjesto, dječaci: I. mjesto

ISTANBUL

BAVARIA

PRAG

TOSCANA

www.turizam.sutrans.rs

024/ 555 466

TURISTIČKA AGENCIJA
JP SUBOTICA-TRANS

BOJAN RACE, PLIVAČKI TRENER

Novi juniorski izbornik

Odlični rezultati i kvalitetan rad u kontinuitetu

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Desetljećima je subotičko plivanje tavorilo u prosječnim rezultatima, a onda su se prije nekoliko godina stvari počele mijenjati na bolje. Dolaskom u klub nekolicine talentiranih dječaka i djevojčica i njihovih ambicioznih roditelja, te angažmanom *Bojana Racea* na mjestu glavnog trenera, povratak sa svakog natjecanja postajao je teži zbog osvojenih pobjedničkih pokala i odličja. Plivački savez Srbije nije mogao ostati ravnodušan na kontinuirani uspjeh u radu mladog stručnjaka iz Subotice i prošlog tjedna potvrdio je njegovo imenovanje na mjesto izbornika juniorske reprezentacije.

»Povjerenje koje mi je ukazano odlukom o mom postav-

ljanju za izbornika juniorske reprezentacije Srbije (momci 17-18 godine i djevojke 15-16 godina) predstavlja veliku čast za mene i najljepšu potvrdu kvalitete mog dosadašnjeg stručnog rada«, priopćio nam je na početku razgovora novi juniorski izbornik i trener plivača Spartaka Bojan Race.

KRUNA DOSADAŠNJEG RADA

Srpsko plivanje je proteklih godina ostavilo respektabilan trag u analima europskog i svjetskog plivanja. Nacija koja se može pohvaliti *Miloradom Čavićem, Lenderom, Nađom Higl* dokazuje činjenicu kako na ovim prostorima ima talenta, samo ih treba otkriti i potom stručnim radom brusiti njihov talent do vrhunskih rezultata.

»Kao trener radim od 1995. godine, nakon što sam završio studij DIF-a (Fakultet za fizičku kulturu, smjer plivanja). Moj stručni rad započeo je u novosadskoj Vojvodini, nastavio u subotičkom Spartaku, potom nekoliko godina u Larnaci na Cipru i

grčkoj Kavali, a posljednjih pet i pol godina sam ponovno u svom matičnom klubu Spartaku. Tijekom svih ovih godina radio sam s mnogo talentiranih plivača i plivačica i uvijek sam se vodio isključivo radnim imperativom kao najvažnijim kriterijem za postizanje kvalitetnih rezultata. Biti plivački trener znači prihvatiti surovu životnu stvarnost koja nosi mnogo odricanja i žrtvi prema vremenu koje se svakodnevno tijekom cijele godine provodi u bazenu i kraj njega«.

PLIVAČKI TRENER

Što u pravom smislu njegova profesionalnog zanimanja znači biti plivački trener, Bojan Race pojašnjava sljedećim riječima:

»Trener pokraj svoje vještine prenošenja sportskoga znanja ujedno kontinuirano mora biti i pedagog koji mora kombinirati nekoliko okolnosti (škola, treninzi, natjecanja i dječje slobodno vrijeme) i nastojati ih uklopiti u cjelinu u kojoj niti jedan od navedenih čimbenika neće trpjeti

posljedice na račun ostalih. Plivački treninzi su veoma naporni i iziskuju mnogo snage i truda, jer se održavaju dva puta dnevno i tijekom njih se, ovisno o dijelu natjecateljske sezone, preplivavaju kilometri i kilometri dionica, što opet podrazumijeva i brojna životna ograničenja i odricanja. A to je ponekada, osobito mladim osobama u adolescenciji, izrazito teško.

Tu dolazi do izražaja uloga trenera i njegove sposobnosti uspješnog objedinjavanja svih faktora neophodnih za postizanje kvalitetnog rezultata«.

SUBOTIČKA PLIVAČKA BUDUĆNOST

Brojne medalje i pokali, državni rekordi i pozivi u reprezentaciju i na velika natjecanja mladih kategorija, aktualna su stvarnost subotičkog plivanja. *Milica Šoštarec, Bojan Rašković, David Hunjadi* i ostali nadareni plivači i plivačice Spartaka godinama već marljivo treniraju pod Bojanovim stručnim nadzorom, a njihov klupski trener mogao bi biti i njihov izbornik.

»Doista imamo izuzetnu generaciju mladih plivača i plivačica koji će u sljedećoj godini nastojati izboriti norme za najveća plivačka natjecanja mladih kategorija (EP, KOMEN, EIOF i dr.) i čeka nas dosta napornog rada i borbi sa sekundama. Vjerujem da ćemo uspjeti i da će naši natjecatelji ostvariti još bolje i zapaženije rezultate u sljedećoj godini. To je veliki poticaj i teška zadaća s obzirom na to da je protekla godina bila najuspješnija u povijesti našega kluba«, konstatirao je na koncu uspješni plivački trener Bojan Race.

Više od 300 medalja

U protekloj 2012. godini natjecatelji PK Spartaka osvojili su više od 300 odličja na domaćim i međunarodnim mitinzima, turnirima i prvenstvima.

POGLED S TRIBINA

Gubitnici

Dinamo je ponovno izgubio u još jednom susretu Lige prvaka. Osmi puta zaredom. Ovoga puta je za zagrebačke modre prejak bio imenjak iz Kijeva, momčad koja objektivno ne izgleda toliko nadmoćno poput prethodnih suparnika Porto, Ajax, Lyona i, naravno, Real Madrida. Ali jeftino primljeni golovi i već poslovična neefikasnost učinili su svoje i višestruki uzastopni hrvatski prvak ponovno je ostao kratkih rukava. Zašto momčad koja u svojim redovima ima nekoliko vrsnih pojedinaca, momčad koja godinama ima pobjednički mentalitet i uspijeva već drugu godinu uzastopno izboriti plasman u najelitnije klupsko natjecanje na svijetu, ne može konačno nekome dati gol više i prekinuti crnu seriju svojstvenu samo klubovima iz posljednjeg razreda europskog nogometa. Pardon, oni nemaju i vjerojatno nikada neće imati privilegij biti dijelom Champions leaguea u onoj najvrijednoj fazi. Igri po skupinama.

Ipak, paradoksalno zvuči jedna stvar. Dinamovci koji su pretplaćeni na rezultatske neuspjehe u susretima po skupinama, dobivajući već nadimak standardnih gubitnika, u financijskom smislu zahvaljujući izdašnosti UEFA-e (cirka 10 milijuna eura) pravi su dobitnici. Veliki nogomet se igra za veliki novac, a Dinamo i pokraj svoje gubitničke serije, koja traje još od prošlogodišnje jeseni, u plusu je za dvije goleme milijunske apanaže. A podsjetimo, od novca se živi. Plus, u međuvremenu je ponovno realiziran novi izdašni transfer (Badelj u HSV), ubran je postotak od prijelaska Modrića u Real Madrid, a zahvaljujući europskoj afirmaciji Matea Kovačića, Domagoja Vide, ali i mlađanog talenta Alena Halilovića, na pomolu su nove izdašne injekcije za klupsku kasu. Još kada bi se namaknuo koji bod u Ligi prvaka, koji također donosi izdašne euro čekove...

Slijedi treći ovogodišnji ispit, u Maksimir stiže PSG sa Zlatanom Ibrahimovićem. Optimizam i dalje živi na adresi najtrofejnijeg hrvatskog kluba.

Novi poraz neće promijeniti ništa. Ali pobjeda ili neodlučeni ishod mogli bi mnogo toga...

D. P.

NOGOMET

Pobjeda Hajduka

Visokom pobjedom protiv Cibale (4-0) nogometaši Hajduka ponovno su se približili vrhu prvenstvene tablice, hvatajući priključak za drugu poziciju. Lider Dinamo uspjehom na gostovanju Slaven Belupu u Koprivnici (4-1) još više je odmakao najbližim pratiteljima.

Ostali rezultati 11. kola: Lokomotiva – Zadar 2:1, Zagreb – Inter 1:1, Osijek – Split 2:2, Rijeka – Istra 1961 2:1

Tablica: Dinamo 26, Slaven 19, Hajduk, Osijek, Lokomotiva, Rijeka 18, Split 17, Istra 1961 12, Inter, Cibalia 11, Zadar 7, Zagreb 5.

Kvalifikacijski susreti protiv
Makedonije i Walesa

Unastavku kvalifikacija za odlazak na SP 2014. godine u Brazilu nogometna reprezentacija Hrvatske će u petak, 12. listopada, igrati susret 3. kola skupine A protiv Makedonije

u Skoplju. Već u utorak, 16. listopada, Osijek će biti domaćin utakmici četvrtog kola u kojoj će Hrvatska igrati protiv Walesa.

KOŠARKA

Split bolji od Cedevite

Povratnici u ABA regionalnu ligu, momčad Splita pobijedila je u 3. kolu gostujući sastav Cedevite (74-71), dok je Cibona u Draženovom domu slavila u tradicionalnom derbiju protiv beogradskog Partizana (80-72). Četvrti hrvatski predstavnik Zadar doživio je poraz na gostovanju kod Krke (78-62). Cedevita i Split imaju po dvije pobjede i poraz, dok su Cibona i Zadar uspjeli zabilježiti samo jednu pobjedu u prva tri kola tzv. Jadranske lige.

NAMA JE DOVOLJNO

DA ZNATE ZA NAS

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karađorđev put 2,

- Telefon (danonoćno):

(024) 55-44-33

Raspored sprovoda i umrlice na

Internetu: www.funero.co.rse-mail: funero@funero.co.rs

Kod smrti umirovljenika umanjujemo račun
za iznos posmrtno pomoći koju daje PIO.

Izdajem poslovni prostor u Subotici, 54m², strogi centar, pješačka zona, ulični deo 10 m, sve u staklu. Tel.: 063 516-300.

Prodajem: proso, zob, kombajn Zmaj 780 u odličnom stanju, peč za centralno grijanje na čvrsto gorivo, novi »smederevac« i električni štednjak s polovinom na plin. Tel.: 064-2281100.

Prodaje se kuća na Makovoj sedmici sa svim sporednim prostorijama i zidanim bazenom u dvorišnom dijelu, dimenzija: 7 x 4 m i placem od 3 motike, s mogućom zamjenom za odgovarajući stan i doplatu. Tel.: 063/538-639.

Prihvatila bih čuvanje i održavanje stambene zgrade na užem i širem području grada Subotice, uz plaćanje svih režijskih i komunalnih troškova, bez plaćanja zakupnine. Tel.: 064/121-85-48.

Izdajem jednosoban komforan namješten stan – studentima ili mladom bračnom paru u Novom Sadu – blizu sportskog centra na Klisi! Tel.: 063/718-90-33.

Prodajem sliku ulje na platnu slikara Gustava Matkovića. Portret djevojčice s psom. Cijena 500 eura. Tel.: 061-4338-102.

Izdajem kompletno opremljen dvosoban apartman s četiri ležaja, čajnom kuhinjom, kupaonicom, velikom terasom i parkirnim mjestom 150 m od plaže, u Kraljevici na hrvatskom primorju. Tel.: 00381 63/7400209.

Prodajem potpuno novu motornu prskalicu STIHL SR 420. Cijena po dogovoru. Tel.: 064/4088979 ili 063/7246417.

Izdajem jednosoban namješten stan kod Vatrogasaca i VTŠ, pogodan za studente ili radnike. Tel.: 024-562-512 i 064-1485229.

Prodajem katnicu 110 m² i dvosoban stan od 45 m² istom dvorištu s garažom i nusprostorijama, 3 kupaone, centralno grijanje (2 kombibojlera), s voćnjakom i kompletnim namještajem. U obzir dolazi i zamjena za dvosoban stan u Subotici uz doplatu po dogovoru. Nekretnine se nalaze na Senjaku, blizu gradskog vrta u Osijeku. Interesirati se u poslijepodnevnim satima. Tel.: 00-385-31 570 355.

U najljepšem djelu Kertvaroša prodajem ulični odvojeni dio obiteljske kuće od cca 64 m², potrebna adaptacija. Cijena 15500 eura. Postoji sva infra-struktura. Tel.: 572-875 ili 063-8838747.

Izdajem apartmane blizu mora u Crikvenici. Tel.: 00-385- 51 241 053.

Kupujem, prodajem i mijenjam značke. Kupujem knjige i medalje nogometnih klubova. Tel.: 024/542-310 i 062/8-528-228.

Prodaje se sijačica OLT GAMA 18 (gumeni točkovi) s lulama i JEDNOBRAZNI PLUG IMT 14 COLI. Tel.: 024/528682.

Prodaje se polovna cigla malog i velikog formata (4 din/kom) i nova električna kosilica za travu. Tel.: 024/532570.

Prodajem kolica za blizance marke PEREGO. Tel.: 064/1142257.

Izdajem apartman u Novom Vinodolskom. Tel.: 00 385 51 241-610, 00 385 98 442-178.

Izdajem prazan dvosoban stan od 46 m² s grijanjem na plin. Tel.: 064-2394773.

Povoljno prodajem hrastovu kacu za vino cca 1500 litara, drvenu muljaču za grožđe, dvoredni špartač za kukuruz i razboj za tkanje. Tel.: 021-776372

Povoljno izdajem smještaj u Rovinju. Tel.: +385-52030007 ili +385-989277470, Jadranka.

Prodajem 4 slike 1x2 m ulje na platnu s ramovima – posljednja večera rad akademskog slikara. Jeftino. Tel.: 060 0242233.

Prodajem 600 kom. stare cigle velikog formata. Tel.: 024 535 319.

Prihvatila bih čuvanje i njegu male djece ili starije osobe. Tel.: 064/0714938.

Apartman za dve osobe, pored mora u gradu Hvaru, luksuzno uređen. Popust u rujnu 50%! Tel.: +385 95 9056576.

Prhvatila bi se održavanja stambene zgrade uz plaćanje svih režijskih troškova. Tel.: 065/5319928.

Izdaje se namješten stan na Prozivci, bračnom paru ili studentima i učenicima. Tel.: 062/1789170.

Hitno izdajem sobu za jednu ili dvije ozbiljne učenice, studentice ili uposlenice na Novom naselju, u Novom Sadu. Tel.: 021/496-014.

Prodajem potpuno novu motornu prskalicu STIHL SR 420. Cijena po dogovoru. Tel.: 064/4088979 ili 063/7246417.

Povoljno izdajem skladište kod autobusnog kolodvora u Subotici. Tel.: 064-9640745.

Izdajem novu garsonjeru soba, kuhinja, kupaonica. Centar Subotice, ulica Nikole Kujundžića (kod katedrale) kompletno namještenu novim stvarima i priključcima. Cijena 80 eura. Tel.: 754-650 ili 064/201-56-89.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz »Hrvatske riječi«

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, I dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju »Hrvatske riječi«. **Jedan poslani kupon važiti će za četiri broja.** Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Preplatite se!

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 1.000 dinara
☐ 1 godina = 2.000 dinara

INOZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 40 EURA
☐ 1 godina = 80 EURA

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____
 Ulica i broj: _____
 Mjesto i zemlja: _____
 Telefon i e-mail: _____

Uz popust od 20%

Hrvatska riječ u PDF-u

Preplata na internetsko izdanje tjednika

- * **Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje**
- * **Inozemstvo: 10 eura godišnje**

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/preplata

SWIFT: VBUBRS 22
 VOJVOĐANSKA BANKA
 AD MS FIL. SUBOTICA
 IBAN: RS35355000000200292421
 NIU Hrvatska riječ,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
 NIU »Hrvatska riječ«,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II,
 24000 Subotica
 Uplatu izvršiti na broj žiro računa
 355-1023208-69

ETNO KUĆA BAKE ANE MIKUŠ IZ ŠIDA

Sakupljanje starina dio je životne radosti

Dvorište i kuća bake Ane Mikuš iz Šida podsjećaju na pravu etno kuću. Počevši od dvorišta, koje je s ljubavlju uređeno – prepuno raznovrsnog cvijeća, gipsanih patuljaka, labudova i starina, koje su s ukusom poslagane duž cijelog dvorišta, pa sve do unutrašnjosti kuće. Inače, baka Anina ljubav prema starinama potječe još iz ranih dana djetinjstva.

LJUBAV PREMA STARINAMA

Još uvijek se dobro sjeća kada je njen ujak iskopao iz zemlje keramičku posudu za rakiju, koju i danas ponosno čuva, kao prvi primjerak njene kolekcije antikviteta. Ana Mikuš je rođena u Bikić Dolu, a osmogodišnju školu završila je u Sotu. Kaže da je u ranoj mladosti preuzela brigu o bratu i sestri, za koje je posebno vezana. Njen sada pokojni suprug *Samuel* bio je službenik, ali je dugi niz godina bio glazbenik i glumac amaterskog slovačkog kazališta u Iloku. Bio je itekako uspješan, jer je za svoje uloge dobio brojne zahvalnice i diplome. Baka Ana kaže da su njegovu kreativnost naslijedila i djeca – kćer *Vesna* i sin *Rastislav*, koji je školovani primaš i vođa tamburaškog orkestra u HKD-u »Šid«. Baka Ana priča da je pokraj mnogobrojnih starina, koje je godinama skupljala, kupovinom kuće u Šidu dobila još neprocjenjivih stvari. Tako su u dvorištu kuće zatekli dio od mlina koji potječe iz 19. stoljeća, kada su u Šidu postojala

samo tri mlina. Sada on krase dvorište njene kuće. A u kući svaka stvar ima svoju povijest i uspomenu na neku dragu osobu.

ANIN KUTAK

U njenom predvorju ispunjenom mnoštvom cvijeća, uređen je kutak gde se nalazi Singer mašina za šivenje stara preko sto godina, a na njoj uredno poslagane starine: nekadašnje glačalo na žar, razni čupovi od keramike, kao i predmeti ukrašeni zlatovezom. Zatim stari sat, radio star preko sto godina koji još uvijek radi, a u jednoj prostoriji njene kuće na zidu su predmeti koji su se nekada koristili u domaćinstvu. Ali nisu samo starine njena ljubav, osim njih ova žena voli šiti, vesti goblene, šlingati, heklati i voli pripremati domaće kompote i pekmeze. Iako ima 64 godine, sve postiže i ništa joj nije teško. Nekoliko je godina

bila gotovo sasvim slijepa pa nije mogla šiti, što joj je teško palo. Ali, poslije operacije ponovno se vratila njenoj staroj ljubavi – šivanju: »Bilo je perioda kada nisam mogla raditi. Tri tragedije zadesile su me u istoj godini. Teško sam se povratila poslije toga, ali sam shvatila da me samo posao može

povratiti. Ali i ljubav prema najmilijima, kao i potreba da im svima pomognem. Tako sam prevazišla tugu i shvatila da moram pomoći svojoj obitelji – sinu, kćeri, svojim unukama na koje sam posebno ponosna«, kaže baka Ana. Svojevremeno je dobila za lijepo uređeno etno dvorište i nagradu Ekološkog pokreta »Zeleni list«. Trenutačno živi sa sinom *Rastislavom* na kojega je također posebno ponosna, a u svojim ormarićima čuva svoje ručne radove, one koje je sačuvala od svojih starih, ali i one koje je sama izradila, kako kaže, za svoju buduću snahu. Slobodno vrijeme posvećuje svojim unukama i djeci, a sina redovito prati i podržava na svim koncertima tamburaških orkestra, gdje on svira. Nada se da će netko od njenih nastaviti njen hobi i sačuvati sve one stvari koje je ona decenijama s puno ljubavi čuvala.

Suzana Darabašić

Gradska uprava Grada Subotica, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, na osnovu članka 29. stavak 1. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (»Službeni glasnik RS« br. 135/04,36/09) objavljuje:

OBAVJEŠTENJE

o donesenom RJEŠENJU broj: IV-05-I-501-185/2012 od 8. 10. 2012. godine kojim je data saglasnost na Studiju o procje utjecaja na životno okoliš projekta »PRODAVNICA STOČNE HRANE I POGONA ZA PROIZVODNJU I PAKOVANJE STOČNE HRANE, KOMPONENTI STOČNE HRANE I PTIČJE HRAN« u postupku legalizacije objekata koji se nalaze na katastarskoj parceli 2224/2 ko Čantavir, u Čantaviru u ulici 11. Oktobar br. 19., nositelja projekta DOO »FARM KOMERC« Čantavir, 11. Oktobra br. 19.

Tekst rješenja u cjelosti se može preuzeti na adresi: www.subotica.rs/sr/4253/oglašavanje/

I stari i novi su stari

Ope došla nikaka teška vrimena. Dosta toga počeli potpaljivat i televizija i novine. Vidi bać-Iva da se paori sve više bacu u brigu, a sve više nji i ispod glasa divani ko da će svu zemlju dat u arendu. Sve više rabadžija svi fela ostaje brež posla, a dosta ni što još radu, ostaju brež nadnica. Bog tuče odgore, država odole, pa gledaj kako ćeš prizivit. Došo mu niki dan komša Tuna. Štim ga je vidijo, bać-Iva je zno da će se sad naslušat njegovi muka. »Ajde, Tuno, vamo sam naprid, baš gledam televiziju. A mogli bi i jednu prid ručak«, veli mu i nalje svakomu po fraklič. »Ta viruješ da mi ni ni do čega. Ope smo se ja i moja priričili, samo brog voga vraga! Gle samo, uvik ništa jako lipo divanu, najlipše za paoršag. Ja se povedem zotim divanom, napravim nako kako kažu da će bit najbolje, pa uvik izgorim«, veli Tuna, namrgodi se na televiziju i dobro povuče iz frakliča. »E, dite, nisi ti još naučijo kako triba gledat i slušat televiziju«, veli bać-Ivin dada, ko da je zasluškivo na vrati. Ni ni čeko da bać-Iva ponudi, štim je unišo u kujnu, oma sam naljo i fraklič za se. »Znadeš, uvik moraš pazit čiju televiziju glediš. Ako je va državna, samo ji slušaj, pa ako oš sebe dobro, radi nako kako kažu da ne triba. Eto, vidiš, lipo su rekli da triba pridat žito, da će ga država platit ko nikad do sad. A gle, samo, nisu rekli i da će ti država odbit za sime i veštak ko nikad do sad, al i da će ti nasapit kamata, poreza i prireza ko nikad do sad. E, vidiš, ko ji ni slušo, nego je čuvo žito, potli dva miseca ga prodo ofanj skuplje«, filtozira dada. »Ta ne znam, lipo ja reko moje, al ona samo – televizija, pa televizija. A ni ni gledala državnu, neg nu drugu...«, počme Tuna. »Ta idi, dite i ta druga je skoro ko i državna. Pa jel nisi vidijo da je njezin gazda šogor od noga iz Vlade, pa neće vada divanit protiv svojega. A ne treće, što samo pljuje po prve i druge, lipo plaću ni što bi tili vladat misto vi što vladu i eto ti onda njeva istina«, veli dada i nalje još jednu. »Al dado, jel niste vi dana gledali kako su vi novi počeli apsit ne stare što svud pišu i divanu koliko su pokrali? Bome, biće reštovi tisni koliko je lopova. Gle samo, vaj pokro no, naj nikoga pijan pogazijo, naj nikoga trizan natuko, a sve to jel bili, jel jesu, prvi ljudi u države«, umiša se u njev divan bać-Iva i metne bocu u kredenac. »A, dite i ti sad divaniš samo no što si pročito makardi. Eto, to ti stalno učim, neka samo gledat šta je natrukovano, nego ko je to natrukovo. Znadeš kako je, svaka partija imade svoje novine, pa kako gazde kažu, tako se u njima truckuje. Ni to ko za pokojnoga Tite, pa da svi truckuju jednako. E, dico, džabe ja vas učim. Neće niko od vi u rešt, dok ji pošalju na sud, dojće vrimena da opet drugače izbirnemo, pa će novine i televizije dobit nove gazde, a vi što zadobiju opet će apsit ne druge. A nema tu stari i novi, svi su oni u ve države prvi ljudi, malo gore, malo dole, već jedno dvajst i niku godinu, jedino što š vrimena na vrima prominju partiju, jel napravu novu«, veli dada, pa lati prazni fraklič, al boce nema na astalu. Bać-Iva se napravijo ko da gleda na drugu stranu, ne bi voljijo da mora dadu vodit doma, jel znade šta bi dobijo od matere. I za svaki slučaj, otrnijo je televiziju.

Piše: Ivan Andrašić

MISLI POZNATIH

- Što više volimo svoje prijatelje manje im laskamo
Molier
- Mnogi griješe od straha da ne pogriješe
Lessing
- Uz velikog čovjeka često idu i velike pogreške
Thomas Mann
- Čovjek koji ne radi pogreške obično ne radi ništa
Phillips

FOTO KUTAK

U slast!

POZIVAMO ČITATELJE DA NAM POŠALJU NEKU SVOJU ZANIMLJIVU FOTOGRAFIJU

KVIZ

Ivan Lučić

- Koje godine i gdje se rodio hrvatski povjesničar Ivan Lučić?
- Gdje je stjecao akademsku naobrazbu?
- Što je doktorirao u Rimu?
- Koje je bilo njegovo prvo zaposlenje u rodnom Trogiru?
- Gdje su objavljivana njegova povijesna djela?
- Za koga se smatra Ivan Lučić na polju hrvatske povijesne znanosti?
- Kako se zove njegovo posljednje djelo?
- Koje godine i gdje je umro Ivan Lučić?

U Rimu i Padovi.
Pravne znanosti.
Radio je kao gradski sudac.
U Rimu, Amsterdamu, Veneciji.
Ocem hrvatske povijesne znanosti.
Statut grada Trogira.
Umro je 11. siječnja 1679. godine u Rimu.

VICEVI

- Zvoni mobitel:
- Halo ljubavi... - umiljati ženski glas.
 - Kupi slobodno – snuždeni muški glas.

Pita sin oca:

- Tata, jesi li na Facebooku ili twitteru?
- Ne sine. Tata je na birou...

Sudac pita okrivljenog:

- Zašto ste ukrali automobil?
- Žurio sam na vlak!
- Pa mogli ste i tramvajem...
- Pa tko još krade tramvaje?

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

JKP "Суботичке пијаце"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

ts tržnica AD
subotica

www.subotickatrznica.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATI

KTC SUBOTICA :: SOMBOR ::
APATIN::SENTA :: BEČEJ
VIKEND AKCIJA *12.10 - 15.10.2012. *
I U VAŠEM GRADU OVOG VIKENDA SUPER PONUDA U KTC MARKETIMA

- ODGODA PLAĆANJA

ČEKOVIMA GRAĐANA DO **90** DANA

Filet soma pangasius 1 kg

-11%

239 ~~269.90~~
90din

Konjska kobasica 1 kg

-18%

259 ~~319.90~~
90din

Jabuka Ajdared 1 kg

-15%

59 ~~65.90~~
90din

Karfiol 1 kg

-17%

59 ~~72.90~~
90din

Žu-žu sa susanom 1 kg

-18%

175 ~~215.90~~
90din

Voda Aqua bella 2 l

33 ~~39.90~~
90din

Sok Sinalco 2l: cola, naranča

-20%

75 ~~95.90~~
90din

Lak za kosu LMX - ekstra strong 300ml

-17%

178 ~~216.90~~
90din

Deterdžent za rublje Persil PERSIL gold brilliance + 2 kg GRATIS

-19%

1.299 ~~1.599.90~~
90din

Set za kavu 9 komada

-20%

399 ~~499.90~~
90din

NOVO

PETAK-SUBOTA-NEDJELJA
POPUST -10%
popust se odnosi i danima 25. i 26. listopada na svaku kupnju

